

АНЕКС 1
АНАЛИЗА ПОЧЕТНОГ СТАЊА

САДРЖАЈ

I УВОД	6
1.1. Надлежности локалне самоуправе	
1.2. Контекст – показатељи развоја Републике Србије и Аутономне Покрајине Војводине	
1.3. Стратешки оквир за развој – стратегије Републике Србије и Аутономне Покрајине Војводине	
II АНАЛИЗА ПОЧЕТНОГ СТАЊА	16
2.1. Анализа стања у области локалног економског развоја - кључни проблеми и ресурси са порукама за развој	16
2.2. Анализа стања у области пољопривреде - кључни проблеми и ресурси са препорукама за развој	33
2.3. Анализа стања у области заштите животне средине - кључни проблеми и ресурси са препорукама за развој	42
2.4. Анализа стања у области инфраструктуре и урбанизма - кључни проблеми и ресурси са препорукама за развој.....	58
2.5. Анализа стања у области друштвеног развоја - кључни проблеми и ресурси са препорукама за развој	71
2.6. Анализа буџета града Панчева за период 2010-2013. година и пројекције буџета града за 2014-2020. годину	79

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

- ЕУ – Европска унија
- WHO (World Health Organization) – Светска здравствена организација
- FAO (Food and Agriculture Organization) – Организација за храну и пољопривреду
- ЕФТА (European Free Trade Association) - Европско удружења слободне трговине
- СЕФТА (Central European Free Trade Association) – споразум о слободној трговини на Балкану
- МСПП – мала и средња предузећа и предузетници
- ОЦД – организације цивилног друштва
- ИПА (Instrument for Pre-Accession Assistance) – инструмент претприступне помоћи
- СДИ – стране директне инвестиције
- АПР – Агенција за привредне регистре
- БДП – бруто друштвени производ
- УП – урбанистички план
- ПГР - план генералне регулације
- ПДР – план детаљне регулације
- КО – катастарска општина
- NUTS (Nomenclature des unités territoriales statistiques) - Номенклатура просторних јединица за статистику
- ОИЕ - обновљиви извори енергије
- ЕЕ - енергетска ефикасност
- SEVESO (Севесо Директива) – Директива ЕУ која се бави контролом акцидената великих размера чији су узроци опасне материје
- AQI (Air Quality Index) - Индекс квалитета ваздуха
- МДК- максималне дозвољене концентрације
- ГВ – Граничне вредности
- ЛИЗ – јужна индустријска зона
- ГМРС - главна мерно-регулациона станица
- ППОВ - постројење за пречишћавање отпадних вода
- ППП - просторни план подручја
- ПКИ - план капиталних инвестиција
- ГУ - Градска управа

ИЗВОРИ

Стратегије:

- Стратегија просторног развоја Републике Србије 2009 – 2013 – 2020.
- Национална стратегија одрживог развоја („Службени гласник РС“ број 57/2008)
- Програм развоја АП Војводине 2014-2020. године са Акционим планом за реализацију приоритета Програма развоја АП Војводине („Службени лист Аутономне Покрајине Војводине“ број 13/14)
- Регионална развојна стратегија Банат 2009-2013. година
- Локални еколошки акциони план Панчева (ЛЕАП) (2004)
- Стратегија развоја општине Панчево 2007-2025(2007)
- План инвестиција града Панчева 2009-2012 (2008)
- Стамбена стратегија града Панчева (2008)
- Регионални план управљања отпадом за регион Панчево / Опово 2012-2022. година
- Стратегија бриге о младима општине Панчево 2007-2012. године (2006)
- Стратегија за друштвену интеграцију Рома 2009-2012. година (2008)
- Акциони план града Панчева за друштвену интеграцију Рома 2013-2016. година (2013)
- Акциони план за побољшање положаја Ромкиња у граду Панчеву 2013-2016. година
- Локални акциони план за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица у граду Панчеву 2009-2012. година (2009)
- Стратегија културног развоја града Панчева 2010-2015. година (2010)
- Стратегија приступачности јавних објеката и површина особама са отежаним кретањем града Панчева 2012-2015. година (2012)
- Стратегија развоја спорта Панчева 2010-2015. година (2010)
- Нацрт стратегија бриге о младима града Панчева 2013-2016. година
- Стратегија развоја социјалне заштите града Панчева 2014-2018. година (2013)
- Локални акциони план за запошљавање града Панчева за 2014. годину (2014)

Планови:

- Просторни план града Панчева („Сл. лист града Панчева“ бр. 22/2012 и 25/2012-исправка)
- Генерални урбанистички план Панчева („Сл. лист града Панчева“ број 23/2012)
- План генералне регулације Целина 1- Шири центар (круг обилазнице) у насељеном месту Панчево („Сл. лист града Панчева“ бр. 19/2012, 27/2012 - исправка, 1/2013-исправка и 24/13 - исправка)
- План генералне регулације Целина 2 Стрелиште са Хиподромом и Војловица са Тополом у насељеном месту Панчево („Сл. лист града Панчева“ бр. 20/2012, 34/12-исправка, 1/13-исправка и 3/13-исправка)
- План генералне регулације Целина 4а Караула са Јабучким путем и Целина 4б Скробара у насељеном месту Панчево („Сл. лист града Панчева“ број 8/2014)
- План генералне регулације Целина 5 за подручје Кудељарац и Новосељански пут иза

- Надела у Панчеву („Сл. лист града Панчева“ број 39/2012)
- План генералне регулације Целина 6: 6А Баваништански пут 6Б Стари Тамиш, 6Ц Нова депонија у насељеном месту Панчево („Сл. лист града Панчева“ број 19/2013)
  - План генералне регулације Целина 9: гринфилд 1 и 3 у насељеном месту Панчево („Сл. лист града Панчева“ број 21/2012)
  - План генералне регулације Целина 10 Потамишје и Градска шума у насељеном месту Панчево („Сл. лист града Панчева“ број 40/2012)
  - План генералне регулације Целина 11 комплекси посебне намене („Сл. лист града Панчева“ број 35/2012)
  - План генералне регулације насељеног места Старчево („Сл. лист града Панчева“ број 10/2011)
  - План генералне регулације насељеног места Јабука („Сл. лист града Панчева“ број 11/2011)
  - План генералне регулације насељеног места Качарево („Сл. лист града Панчева“ бр. 9/2011 и 3/13-исправка)
  - План детаљне регулације подручја Мали Рит („Сл. лист града Панчева“ број 15/2012)
  - План детаљне регулације Градски стадион у Панчеву („Сл. лист града Панчева“ број 31/2011)
  - План детаљне регулације насеља „Тесла“ у Панчеву („Сл. лист града Панчева“ број 12/2011)
  - План детаљне регулације „Гринфилд 1“ еко-индустријска зона – јужно од „Петрохемије” - у Панчеву („Сл. лист града Панчева“ број 8/2011)
  - План детаљне регулације за еко – индустријски комплекс „Гринфилд 2“ – зона између насеља Топола и „Луке Дунав“ - у Панчеву („Сл. лист града Панчева“ број 30/2011)
  - Плана детаљне регулације „Гринфилд 3“ - еко-индустријска зона – зона најјужније границе Генералног плана уз Дунав - у Панчеву („Сл. лист града Панчева“ број 32/2011)
  - План детаљне регулације приступног пута за Нову градску депонију Панчево („Сл. лист града Панчева“ број 1/2013)

Извештаји:

- Извештај о квалитету ваздуха у Панчеву за 2012. годину“ број 04-70/29, ЗЗЈЗ, Панчево од 31.01.2013.
- Уредба о утврђивању Листе категорија квалитета ваздуха по зонама и агломерацијама на територији Републике Србије за 2012. годину
- Извештај о контроли квалитета површинских вода града Панчева у 2012. години, бр. 04-360/9-2012 од 11.10.2012. године, Завод за јавно здравље Панчево
- Извештај "Испитивање квалитета подземних вода на простору јужно од индустријске зоне града Панчева", новембар 2012. године Градски завод за јавно здравље Београд
- Извештај “Мониторинг стања земљишта и утицаја на биљке на подручју града Панчева“, бр. VII/37 од 21.12.2012. године, ПСС Институт "Тамиш"
- Извештај о испитивању буке, бр. LAV 4471/12 , Институт ИМС а.д. Београд
- Извештај о стању животне средине у Републици Србији, Министарство енергетике, развоја и заштите животне средине

- Годишњи извештај о стању квалитета ваздуха у Републици Србији 2012. године, Министарство енергетике, развоја и заштите животне средине

I УВОД

1.1. Надлежности локалне самоуправе

Град врши своје надлежности утврђене Уставом и законом и надлежности које су Граду законом поверене из оквира надлежности Републике Србије и одлуком АП Војводине поверене из оквира надлежности Аутономне Покрајине Војводине. Изменама Закона о локалној самоуправи 2007. године, између осталог, уводи се развој као надлежност локалне самоуправе. На тај начин локална самоуправа добија легитимитет, али и одговорност за сопствени развој и конкурентност у привлачењу капитала и пословних подухвата у циљу унапређења живота својих грађана.

Град, преко својих органа:

- доноси програме развоја;
- доноси просторни план Града и урбанистичке планове;
- доноси буџет и завршни рачун;
- утврђује стопе изворних прихода Града;
- уређује и обезбеђује обављање и развој комуналних делатности;
- уређује грађевинско земљиште;
- спроводи пројекте локалног економског развоја;
- стара се о заштити животне средине;
- уређује и управља локалним јавним и некатегорисаним путевима и улицама;
- уређује превоз у линијској пловидби на територији града и одређује делове обале на којима се могу постављати пловни објекти;
- оснива установе и организације у области основног образовања, културе, примарне здравствене заштите, физичке културе, спорта, дечје заштите и туризма, установе социјалне заштите;
- организује обављање послова у вези са заштитом културних добара од значаја за Град, подстиче развој културног и уметничког стваралаштва;
- организује заштиту од елементарних и других већих непогода и заштиту од пожара и ствара услове за њихово отклањање и ублажавање последица;
- доноси основе заштите, коришћења и уређења пољопривредног земљишта и стара се о њиховом спровођењу, одређује ерозивна подручја, стара се о коришћењу пашњака и одлучује о привођењу пашњака другој култури;
- уређује и утврђује начин коришћења и управљања изворима, јавним бунарима и чесмама;
- подстиче и стара се о развоју туризма и угоститељства, занатства и трговине;
- располаже имовином Града;
- подстиче и помаже развој задругарства;
- стара се о јавном информисању од локалног значаја;

- образује инспекцијске службе и комуналну полицију;

Град је самосталан у обављању послова из свог делокруга, у складу са Уставом, законом и статутом.

1.2. Контекст – показатељи развоја Републике Србије и Аутономне Покрајине Војводине

Демографске карактеристике:

Према последњем попису становништва из 2011. године, број становника у Републици Србији (у даљем тексту РС) износи 7.186.862, од чега је 1.931.809 живи у Аутономној Покрајини Војводини (у даљем тексту АП Војводина). Забрињава чињеница континуираног смањења континента радно способног становништва, а управо се у Јужнобанатском округу, а према подацима Програма за развој АП Војводине 2014-2020. годину, очекује највиши пораст старог становништва до 2021. године (16%).

Економске карактеристике:

Економска ситуација у Србији је још увек под утицајем рецесије и глобалне економске и финансијске кризе од 2008. године. Прогноза кретања основних економских параметара привреде Србије показује да ће Србија до 2015. изаћи из рецесије, а да ће и 2014. бити још једна у низу тешких година у друштвено-економском смислу.

Европски савет је 01.03.2012. године доделио Србији статус кандидата за чланство у ЕУ, а потписивањем Споразума о стабилизацији и придруживању, који је ступио на снагу 01.09.2013. године, као основни политички оквир за унапређење односа држава западног Балкана и ЕУ, Србија се обавезала на доношење свих неопходних системских закона и њиховој примени са циљем да се успостави тржишна привреда, макроекономска стабилност, владавина права и сузбије корупција и организовани криминал.

Добијањем датума за отпочињање преговора о приступању Европској унији 28. јуна 2013. године, Србија је ускладила свој стратешки циљ економске политике у наредном периоду и са досадашњег модела раста заснованог на расту домаће потрошње и увоза, прешла на обезбеђивање одрживе економске и финансијске стабилности, заустављање даљег раста дуга и стварање амбијента за привредни раст заснован на инвестицијама и извозу, што ће довести до раста запослености и животног стандарда.

Сектор малих и средњих предузећа и предузетника

У периоду од 2004. до 2011. године, број малих и средњих предузећа и предузетника (у дељем тексту МСПП) има константну тенденцију раста, како у Србији тако и АП Војводини. Сектор МСПП као генератор развоја, запослености и упошљавања ресурса, окосница је привреде ЕУ, која га је поставила у центар свих политичких и економских одлука. Међутим, у претходним деценијама политика развоја МСПП у Републици Србији није увек била посматрана као интегрални део укупног друштвено-економског развоја, па је овај сектор често маргинализован. Данас је учешће МСПП сектора у укупном броју привредних субјеката преко 99%, учешће у БДП-у 56%, извозу 44%, док је у запошљавању око 7%, посматрано у односу на ЕУ где је тај проценат на нивоу од 25%. Потенцијал МСПП сектора у Србији и даље није искоришћен.

Пољопривреда

У Србији се користи око 400.000 хектара, односно 10% укупних обрадивих површина,

а разлози су неодговарајућа аграрна политика, лоша инфраструктура, старење сеоског становништва, економска неисплативост итд. У АП Војводини пољопривредно обрадиво земљиште заузима 92% земљишта или 39% укупног обрадивог земљишта у Србији.

У периоду изолације и транзиције, ова привредна грана доживела је сличну судбину остале производње. Аграрни буџет је од 2000. до 2004. достигао 5% буџета Србије, 2009. године долази до пада на 2,2%, док је 2013. износио 4,5% буџета Србије. Последице оваквих промена су: уништен сточни фонд и увоз скоро свих врста пољопривредних и прехранбених производа и неконкурентан пољопривредни сектор који без помоћи државе неће моћи да издржи међународну конкуренцију. Потребно је повећати аграрни буџет, омогућити финансијску подршку пољопривредним произвођачима кроз коришћење средстава из претприступних фондова ЕУ.

Индустријска производња

Деастација српске индустријске производње отпочела је још деведесетих година XX века, а наставила се у двехиљадитим и даље. Податак да тек сваки 25 становник наше земље ради у производњи илуструје ову ситуацију, сврставајући нас у ред сиромашних земаља. Број радника запослених у индустријском сектору је готово троструко мањи у односу на период пре деведесетих. Неуспешну спроведену приватизацију праћену многим мањкавостима, није пратила и очекивана реиндустријализација, која би променила социјалну функцију индустријских гиганата. Србија данас једина у Европи није достигла ниво индустријске производње из 1989., тачније он је на 50% некадашњег, док је индустријска производња у 2011. била је на нивоу из 1972. године.

Спољнотрговинска размена

Посматрајући период од протеклих десетак година (2000-2008), Србија бележи константан раст спољнотрговинске размене, односно увоза, изоза и његовог удела у БДП-у. Под дејством кризе, дошло је до малог пада у 2009. години, да би се узлазна путања спољнотрговинске размене наставила од 2010. до 2013. године. Иако је Србија потписница Споразума о слободној трговини са земљама ЕУ, ЦЕФТА, ЕФТА и Русијом, и са њима и остварује највећу спољнотрговинску размену, конкурентност српске привреде и даље није на нивоу који би могао да задовољи захтевна инострана тржишта. Србија данас има најмањи извоз и највећи спољнотрговински дефицит по глави становника у Европи. Основни изазов биће променити структуру извоза, у којој и даље доминира роба ниске додате вредности.

Стране директне инвестиције

Опоравак привреде Србије значајно зависи од поверења инвеститора у економску политику државе, а један од кључних фактора који покрећу раст јесу управо стране директне инвестиције (у даљем тексту СДИ) које су у 2013. години износиле 750 милиона евра, док је очекивани прилив за текућу годину око милијарду евра и то највећим делом у енергетски, прерађивачки и сектор трговине. За даљи успех на тржишту инвеститора неопходно је стварање привлачне пословне климе, која не узима у обзир само финансијске повластице, него и процењени ниво ризика, квалитет комуникације коју остварују са свим нивоима власти, професионализам, прецизност, као и очекивања о могућем партнерском односу у будућности.

Инфлација

Србија је у недавној прошлости бележила изузетно високе стопе инфлације, а 12

година за редом је имала највишу стопу инфлације у Европи. Пројекција инфлације за 2014. годину, заснована је на планираној фискалној консолидацији, стабилнијим ценама хране, контроли повећања регулисаних цена, смањењу премије ризика, повећању капиталних прилива и стабилности девизног курса, смањењу инфлаторних очекивања, као и побољшању светских економских изгледа, у просеку треба да износи око 4%.

Запошљавање

Према подацима Републичког завода за статистику, број запослених се од 2010. константно смањује. Број запослених лица на крају 2013. године (не рачунајући запослене у војсци и полицији) износи 1.705.256, број незапослених лица је 759.372 (реалан број незапослених у Србији је вероватно и већи) док је истовремено број пензионера достигао број од 1.722.649. Број оних који на посао чекају дуже од годину дана чини близу 70% укупног броја регистрованих незапослених лица, док је тај проценат у ЕУ 43%.

Зараде

Просечна нето зарада на републичком нивоу, посматрано од 2010. године, прати инфлаторна кретања и економски раст, заснован на повећању индустријске производње и извоза. Према подацима Републичког завода за статистику, просечна нето зарада у 2013. години 47.858 РСД. У поређењу са републичким просеком, просечна нето зарада у Покрајини је у 2013. години нешто нижа и износи 46.970 РСД.

Буџетска позиција - Јавни дуг и фискални биланс

Према подацима Управе за јавни дуг је тренутно на нивоу 61,2% БДП-а и озбиљно прети да угрози економску стабилност земље. Негативни тренд јавног задуживања се наставио и у 2014. години, те је Република Србија, према подацима Управе за јавни дуг, већ у првој половини фебруара текуће године дуговала 20,3 милијарде еура, док је последњег дана 2013. тај дуг износио 20,09 милијарди. То значи да се земља тренутно задужује брзином од око 155 милиона евра месечно или 1,8 милијарди евра годишње.

Бруто друштвени производ (БДП)

Раст БДП-а у 2013. години је износио је 2,4 %, пројекција раста БДП-а за 2014. износи 1%, а за 2015. годину износи око 2%. По последњем Извештају ММФ-а о конкурентности 2012П2013, којим су обухваћене 144 земље, Србија заузима 95. позицију са БДП по становнику од 6.081 УСД (5.047 ЕУР). Од земаља у региону, нижу вредност БДП-а по становнику имају само БиХ, Македонија и Албанија.

Шири стратешки оквир за развој

Европски савет је 17.06.2010. године усвојио стратегију „Европа 2020“, као одговор на глобалну економску кризу, структурне слабости ЕУ које је криза показала и половичне успехе претходне Лисабонске стратегије (2000) и потребе за њеном ревизијом. Нови развојни документ се фокусира на нова стратешка опредељења и приоритете, секторске иницијативе и смернице у области економске политике и запошљавања. И поред чињенице да се пре свега ради о економском програму, велики простор дат је социјалној кохезији и екологији. Као приоритети утврђени су: интелигентни раст заснован на знању и иновацијама; одрживи раст заснован на ефикасном искоришћењу ресурса, екологији и компетитивности; интегративни

раст заснован на високој стопи запослености и социјалној и територијалној кохезији. Стратегија „Европа 2020“ представља основ за националне програме реформи земаља чланица ЕУ и за структурне реформе земаља кандидата.

Усвајањем буџета ЕУ за раздобље 2014-2020. године, предвиђено је повећање Инструмента за претприступну помоћ (у даљем тексту ИПА) за Србију од 30%, па ће годишња сума неповратних средстава бити 260 милиона ЕУР. Србија је добијањем статуса кандидата за чланство у ЕУ добила право да користи свих пет компоненти ИПА фондова. Поред компоненте 1 и 2 (помоћ у процесу транзиције и изградње институција и програм прекограничне сарадње), од 2014. године ће бити доступне и компоненте 3 (регионални развој), компоненте 4 (развој људских ресурса) и компоненте 5 (рурални развој). Успостављање децентрализованог система и остале три компоненте јесу припрема за коришћење структурних и кохезионог фонда који су на располагању земљама чланицама ЕУ.

Након дугогодишњег искуства у коришћењу међународне развојне помоћи, недовољно квалитетан стратешки оквир је био један од најзначајнијих проблема у смислу апсорпционих капацитета наше земље, односно предлагања пројеката. Способност земље да створи визију дугорочног и одрживог развоја и да на тој визији гради своје програме, непосредно утиче на ниво користи које та земља може имати од фондова ЕУ. Један од основних услова учествовања на јавним позивима програма ЕУ и других међународних институција јесте постојање развојних планова и приоритета како на националном, покрајинском, тако и на локалном нивоу.

Кључна национална и покрајинска документа са којима се усклађује Стратегија развоја града Панчева 2014 – 2020 су:

- Национална стратегија одрживог развоја Републике Србије 2009 – 2017.
- Нацрт Националног плана регионалног развоја 2014 – 2020 (у процедури усвајања)
- Стратегија управљања отпадом за период од 2010-2019. године
- Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара
- Стратегија и политика развоја индустрије Републике Србије за период од 2011. до 2020. године
- Стратегија подстицања и развоја страних улагања
- Стратегија развоја пољопривреде Републике Србије
- Стратегија развоја туризма Републике Србије
- Национална стратегија запошљавања до 2020.
- Програм развоја АП Војводине 2014 – 2020.

II АНАЛИЗА ПОЧЕТНОГ СТАЊА У КЉУЧНИМ ОБЛАСТИМА РАЗВОЈА

2.1. АНАЛИЗА СТАЊА У ОБЛАСТИ ЛОКАЛНОГ ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА - КЉУЧНИ ПРОБЛЕМИ И РЕСУРСИ СА ПРЕПОРУКАМА ЗА РАЗВОЈ

Привреда Јужног Баната у периоду 2010-2012. године

Стање у привреди

Према Уредби о утврђивању методологије за израчунавање степена развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2013. годину, две јужнобанатске општине су натпросечно развијене, односно припадају групи најразвијенијих – Вршац и Панчево (у групи од 23 јединице локалне самоуправе у Србији, односно 13 војвођанских). Другу групу

чине општине са степеном развијености од 80% до 100% републичког просека и у тој групи нема општина са подручја Јужног Баната (од укупно 35 јединица локалних самоуправа, 15 војвођанских општина). У трећу групу су сврстане недовољно развијене општине, од којих је 14 војвођанских, односно 5 јужнобанатских општина. Међу општинама које су изразито недовољно развијене, једна је са подручја Јужног Баната – општина Пландиште (испод 50% развијености у односу на републички просек).

Према подацима Агенције за привредне регистре, највећи број предузећа концентрисан је у граду Панчеву – око 53%, док је најмањи број предузећа у Пландишту – 2,7%. Највећи део прихода генеришу предузећа која послују у Панчеву (52% у 2010. години, односно 47% у 2012. години), док је најнижа вредност овог показатеља у Белој Цркви – око 2% у 2010. години.

На подручју АП Војводине, раст укупне индустријске производње у 2012. години у односу на 2011. годину износио је 2,1%. Расту индустријске производње у Војводини највише је допринео раст продукције сектора рударства + 7,3%, прерађивачке индустрије за 2,0%, док је сектор снабдевања електричном енергијом, гасом, паром и климатизација забележио пад у износу од 9,0%.

На подручју Јужног Баната, индустријска производња у периоду јануар-децембар 2013. године, у односу на исти период 2011. године, мања је за 3,7%.

Посматрајући тржиште рада на нивоу Јужног Баната, уочава се да запосленост од 2008. године има тенденцију пада, односно први знаци светске економске кризе показују се у последњем кварталу 2012. године.

Негативна стопа раста запослених карактеристична је за сектор правних лица и предузетнички сектор, с тим да је овај други више погођен кризом, односно бележи већи пад броја запослених у посматраном периоду.

Табела 1: Основни подаци - тржиште рада

	2010	2011	2012	2013
Број запослених	60 072	57 444	55 179	55 101
Број незапослених	33 640	33 657	34 399	34 221
Просечна нето зарада / у РСД	35 212	39 588	43 567	46 532

Запосленост 2010 - 2013. година

Уколико се посматрају подаци о кретању запослености у периоду 2010-2012. године на нивоу Јужнобанатске области, уочава се пад укупне запослености. У 2012. години највиши проценат запослености генерише град Панчево са 50,87%, а најнижи општина Опово 1,01%.

Посматрано по општинама, Бела Црква, Вршац и Панчево бележе пад запослености у овом периоду из године у годину, док је у осталим општинама дошло до пада запослености у 2011. години, али је у 2012. години тај број приближно исти као у 2010. години. Посматрано по секторима, запосленост на нивоу Јужног Баната у највећем проценту генеришу прерађивачка индустрија 30,3%, здравствена и социјална заштита 13,7%, образовање 11,5% и трговина на велико и мало и поправка моторних возила 7,91%. Ова четири сектора учествују у формалној запослености Јужног Баната са преко 60%.

Незапосленост 2010 - 2013. година

Према подацима Националне службе за запошљавање, у децембру 2012. године број

незапослених лица на територији Јужног Баната је износио 34.399, што чини повећање од 759 лица у односу на податке из децембра 2010. године.

Посматрано према општинама, 33,65% незапослених лица евидентирано је у граду Панчеву, 19,3% у општини Вршац, 10,53% у Белој Цркви, 10,46% у Ковачици, 10,23% у Ковину, 8,4% у Алибунару, 4,55% у Пландишту и 2,83% у Опову.

Образовна структура незапослених лица указује да висок проценат незапослених лица су лица без квалификација 42,05%. Од укупног броја незапослених лица, преко 12 месеци (дуготрајна незапосленост) на запослење чека 66% или 22.709 лица. Јужни Банат карактерише неповољна старосна структура незапослених лица, с обзиром да око 52% припада лицима старости од 15 до 39 година.

Привредна друштва и предузетници

У 2012. години привредна активност Јужног Баната се, према подацима Агенције за привредне регистре, одвијала у 3.048 привредних друштава. Од овог броја финансијски извештаји су обрађени за 2.685 привредних друштава са 24.502 запослених. У односу на претходну годину, број предузећа се смањило за 79 (2,52%), односно број запослених за 61 лице (0,2%).

Микро и мала предузећа чине 96,94% од укупног броја привредних друштава, средња предузећа чине 2,57% док велика предузећа чине 0,5% укупног броја привредних друштава. У привреди Јужног Баната изражена је концентрација привредне активности у Панчеву у коме послује око 52% привредних друштава у Јужном Банату и у њима је запослено 51% укупно запослених у Јужном Банату.

Привредна друштва која послују у Панчеву генеришу 52% пословних прихода у 2010. и 2011. години, док је у 2012. години ово учешће смањено на 47% пословних прихода привредних друштава Јужног Баната.

Несигуран пословни амбијент условио је успорено оснивање нових привредних друштава, па је број новооснованих привредних друштава у 2012. години, у поређењу са 2010. годином, мањи за око 11%.

Табела 2: Број привредних друштава у Јужном Банату у периоду 2011-2013. година

	2011	2012	2013
Активних	3 127	3 048	3.186
Новооснованих	269	261	234
Брисаних / Угашених	409	320	67

Извор: АПР

Предузетници

У 2012. години на територији јужнобанатске области било је 9.686 активних предузетника. Агенција за привредне регистре обрадила је финансијске извештаје за 433 предузетника, који су пословне књиге водили по систему двојног књиговодства. Према подацима из финансијских извештаја, предузетници су запошљавали 942 запослена, што у односу на 2010. годину представља смањење за 15,2%.

На територији града Панчева пословао је највећи број активних предузетника – око 54%. Од укупног броја предузетника који су предали финансијске извештаје око 60% је пословало на територији града Панчева и запошљавали су 58% од укупног броја запослених код њих у 2011. и 2012. години, док је у 2010. години тај проценат нешто већи – 61,7%. Пословни приходи су повећани у односу на 2010. годину, и то за 21,5%.

Нето добитак је исказао 341 предузетник, а нето губитак 79 предузетника. У односу на 2010.годину дошло је до смањења броја предузетника са нето добитком, односно нето губитком за 13%, односно 14% респективно.

Табела 3: Број предузетника у Јужном Банату у периоду 2011-2013. година

	2011	2012	2013
Активних	9 813	9 555	9.189
Новооснованих	1 397	1 209	1.277
Брисаних / Угашених	1 739	1 467	1.618

Извор: АПР

Трошкови пословања и олакшице

Законом о изменама и допунама Закона о финансирању локалне самоуправе из 2012. године, у члану 6. дефинисани су изворни приходи јединица локалне самоуправе. У Студији „Стање привреде на територији града Панчева“ постоји преглед одлука локалних самоуправа Јужног Баната за неке од прихода – порез на имовину, локалне комуналне таксе и приход по основу комуналне делатности. (Опширнији и упоредни подаци у Анексу 3 – Студија „Стање привреде на територији града Панчева“)

Робна размена јужнобанатског региона са иностранством у периоду 2010-2013. године

Робна размена Јужног Баната са иностранством у периоду од 2010-2013. године је имала тенденцију раста посматрајући њену вредност у номиналном износу, уз изузетак 2012. године када је евидентиран пад вредности и извоза и увоза. У току 2013. године долази до повећања извоза, који је растао знатно брже у односу на увоз који је забележио скроман пораст у односу на 2011. годину. Извоз Јужног Баната је у 2013. години повећан за око 45% у односу на 2012. годину и номиналне је вредности 822.064.000 УСД. Увоз је повећан за око 5% и износи 428.265.000 УСД. У посматраном периоду остварен је суфицит од 393.799.000 УСД.

Посматрајући учешће појединих општина Јужног Баната у укупној робној размени, како у извозу, тако и у увозу најзначајније учешће остварује град Панчево и општина Вршац. Учешће града Панчева у укупном извозу Региона је 53.3%, док у увозу учествује са 31.4%. Општина Вршац у укупном извозу Региона учествује да 35,4%, а учешће у укупном увозу износи 54,1%. Најзначајније земље-партнери у извозу и увозу су Немачка, Италија, Румунија, Руска федерација, Босна и Херцеговина, Француска и Турска.

У периоду од 2010. до 2013. године, привредни субјекти града Панчева остваривали су позитивне резултате у робној размени са иностранством, односно вредност извоза је била већа од вредности увоза. Предузећа која остварују високо учешће у извозу града Панчева у посматраном периоду су: „ХИП Петрохемија“, „Алмех“, „ХИП Азотара“, „Гранехпорт“ и „Алубонд Еуропа“. Предузећа која су највише увозила у посматраном периоду су: ХИП „Петрохемија“, „ХИП Азотара“, „Алмех“ и „Алубонд Еуропа“. Податак да су предузећа која остварују највеће учешће у извозу уједно и највећи увозници, указује на постојање високог степена зависности извозно оријентисане производње од увоза сировина. Најзначајнији производи у извозу су производи петрохемијске индустрије, житарице и траке од алуминијума. Највеће учешће у увозу остварују лака уља, стирол, комбајни, трактори и пољопривредна механизација, легуре од алуминијума.

У 2013. години, од 10 најзначајнијих извозника Јужног Баната 5 је са територије града Панчева, 2 из општине Вршац, 2 из општине Ковин и једно предузеће из општине Опово. Међу најзначајнијим увозницима, 2 су из града Панчева, 5 из општине Вршац, 2 из Ковина и

једно предузеће из Алибунара.

Табела 4: Највећи извозници /учешће првих десет/ у 2013. години

РБ	Назив предузећа	Општина/Град	Делатност
1.	ХИП-ПЕТРОХЕМИЈА У РЕСТРУКТУИРАЊУ	Панчево	Произв. пластичних маса, примарни облици
2.	ХЕМОФАРМ АД	Вршац	Производња фармацеутских препарата
3.	Fresenius medical care СРБИЈА ДОО	Вршац	Произв. ортопедских апарата и ост. опреме
4.	ХИП-АЗОТАРА ДОО	Панчево	Произв. Вештачких ђубрива, азотних јед.
5.	West Pharmaceutical Services ДОО	Ковин	Производња осталих производа од гуме
6.	ДОО ЋИРИЋ И СИН	Опово(Сакуле)	Активност других посредника у саобраћају
7.	Almex ДОО	Панчево	Гајење жита и других усева и засада
8.	Granexport ДОО	Панчево	Производња млинских производа
9.	УТВА СИЛОСИ АД	Ковин	Производња металних конструкција, делова
10.	Metal logistic ДОО	Панчево	Поновна употреба разврстаних материјала

Табела 5: Највећи увозници /учешће првих десет/ у 2013. години

РБ	Назив предузећа	Општина/Град	Делатност
1.	ХЕМОФАРМ АД	Вршац	Производња фармацеутских препарата
2.	ХИП-ПЕТРОХЕМИЈА У РЕСТРУКТУИРАЊУ	Панчево	Произв. пластичних маса, примарни облици
3.	Fresenius medical care СРБИЈА ДОО	Вршац	Произв. ортопедских апарата и ост. опреме
4.	Almex ДОО	Панчево	Гајење жита и других усева и засада
5.	УТВА СИЛОСИ АД	Ковин	Производња металних конструкција, делова
6.	West Pharmaceutical Services ДОО	Ковин	Производња осталих производа од гуме
7.	Metaling ДОО	Вршац	Гајење жита и других усева и засада
8.	ИНЕРТРОН ДОО	Вршац	Конфекционирање папира
9.	ТИМ ДОО	Алибунар (Бан.Карловци)	Произв. ост. производа од пласт. маса
10.	Zannini invest ДОО	Вршац	Произв. таласастог папира и амбалаже

Најзначајнији спољнотрговински партнери у извозу су Италија 64,6 мил УСД, Румунија 54,4 мил УСД, Украјина 52,9 мил УСД, Грчка 21,7 мил УСД, Немачка 18,5 мил

УСД, Босна и Херцеговина 16,1 мил УСД, Бугарска 14,4 мил УСД, Хрватска 13,9 мил УСД; Француска 8,2 мил УСД, Кина 0,6 милиона УСД. Извоз у ове земље чини 80% од укупног извоза града Панчева у посматраном периоду.

Привреда града Панчева

Привредни развој Панчева у свакој својој фази одувек је покретала квалификована, мотивисана и иновативна радна снага. У образовној структури становништва, коју чине грађани старији од 15 година, највише је оних са завршеном средњом школом – око половине, док 11 % становништва има завршено више или високо образовање. Настава у средњим школама у Панчеву се углавном усклађује са потребама на тржишту рада, док близина Београда омогућава студирање на око 70 различитих факултета.

Према подацима Агенције за привредне регистре у 2013. години, а на основу предатих финансијских извештаја, број привредних друштава је био 1707, што представља повећање за 5,30% или 86 привредних друштава мање у односу на претходну годину.

Табела 6: Број и структура привредних друштава у Панчеву, по годинама

Број привредних друштава	2011	2012	2013
активна	1.680	1.621	1.707
новооснована	148	155	132
брисана/угашена	243	203	37

Извор: Агенција за привредне регистре, Мапа регистра, Регистар привредних друштава, стање 31.12.2013.

Табела 7: Број и структура предузетника у Панчеву, по годинама

Број предузетника	2011	2012	2013
активна	5.292	5.204	5.024
новооснована	706	661	643
брисана/угашена	918	755	821

Извор: Агенција за привредне регистре, Мапа регистра, Регистар предузетника, стање 31.12.2013.

Подаци у табелама 13 и 14 преузети су са Мапе РегМППР на дан 31. децембар одговарајуће године.

Табела 8: Број предузећа по делатности и величини у Панчеву, 2013

Сектор	Број предузећа*				Удео у укупном броју предузећа (%)
	велика	средња	мала	укупно	
Пољопривреда, лов, шумарство и риболов	3	2	27	32	2,57
Рударство	0	0	1	1	0,08
Прерађивачка индустрија	6	13	229	248	19,95
Снабдевање ел. енергијом, гасом и паром и климатизација	0	0	5	5	0,40
Снабдевање водом; управљање отпадним водама, контролисања процеса управљања отпада и сл. активности	0	3	11	14	1,13
Грађевинарство	1	3	96	100	8,05
Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	1	13	520	534	42,96
Саобраћај и складиште	0	3	59	62	4,99

Услуге намештаја и исхране	0	0	25	25	2,01
Информисање и комуникација	0	0	41	41	3,30
Финансијске делатности и делатност осигурања	0	0	5	5	0,40
Пословање некретнинама	0	0	2	2	0,16
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	0	0	122	122	9,81
Административне и помоћне услужне делатности	0	0	28	28	2,25
Државна управа и обавезно социјално осигурање	0	0	0	0	0
Образовање	0	0	11	11	0,88
Здравствена и социјална заштита	0	0	1	1	0,08
Уметност, забава и рекреација	0	0	0	0	0
Остале услужне делатности	0	0	12	12	0,97
УКУПНО	11	37	1.195	1.243	100

Извор: Интерна процена Одељења за ЈЕР, по подацима скинутим са сајта АПР-а

*Подаци се односе само на предузећа која су регистрована у Панчеву, на дан 31.12.2013. године

Запосленост

Табела 9: Број и структура свих запослених у Панчеву, годишњи просек 2013. година

	Број	(%)
Жене	11.756	42,23
Мушкарци	16.081	57,77
УКУПНО	27.837	100
У предузећима, установама, задругама и организацијама	20.854	75
Приватни предузетници, самостални делатници и запослени код њих	6.983	25
Број запослених на 1000 становника	226	0,81
Број запослених у предузећима, установама, задругама и организацијама на 1000 становника	169	0,61

Извор: Републички завод за статистику, Општине и региони у РС 2013. годину

Према подацима Агенције за привредне регистре и Републичког завода за статистику укупан број формално запослених у Панчеву у 2013. године био је 27.837 лица, што у односу на годишњи просек за 2012. годину (28.069 лица) представља смањење од 0,83 %. Код правних лица у 2013. године запослених је било 20.854, што је у односу на годишњи просек за 2012. (21473 лица) мање за 2,96 %, док је број регистрованих предузетника и запослених код њих у 2013. износио 6983, што у односу на годишњи просек за 2012. (6596 лица) представља повећање од 5,87 %.

Табела 10: Структура запослених у Панчеву по секторима делатности – годишњи просек 2013.*

Сектор	Број	(%)
Пољопривреда, лов, шумарство и риболов	734	3,52
Рударство	2	0,01
Прерађивачка индустрија	6.602	31,66
Снабдевање ел. енергијом, гасом и паром и климатизација	382	1,83
Снабдевање водом; управљање отпадним водама, контролисања	792	3,80

процеса управљања отпада и сл. активности		
Грађевинарство	1.036	4,97
Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	1.994	9,56
Саобраћај и складиште	1.399	6,71
Услуге намештаја и исхране	107	0,51
Информисање и комуникација	453	2,17
Финансијске делатности и делатност осигурања	364	1,75
Пословање некретнинама	2	0,01
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	470	2,25
Административне и помоћне услужне делатности	586	2,81
Државна управа и обавезно социјално осигурање	1.096	5,26
Образовање	1.948	9,34
Здравствена и социјална заштита	2.571	12,33
Уметност, забава и рекреација	214	1,03
Остале услужне делатности	102	0,49
УКУПНО	20.854	100

Извор: Републички завод за статистику, база података 2013. годину

*У предузећима, установама, задругама и организацијама, без приватних предузетника и запослених код њих

На основу структуре запослених по секторима делатности на територији града Панчева може се закључити да је највећи број запослених у прерађивачкој делатности (31,66%), делатностима здравствене и социјалне заштите (12,33%) и делатности трговине на велико и мало и поправке моторних возила (9,56%) – чије учешће у укупном броју запослених износи 53,55%.

Од укупно 27.837 запослених за 2013. годину, на територији града Панчева у јавним службама које се финансирају из буџета града Панчева, запослено је 3.681 лица (податак из марта 2014. године).

Табела 11: Кретање просечних нето зарада по годинама

	2010	2011	2012	2013
Панчево	37.592	43.621	47.558	50.754
Јужнобанатски округ	35.212	39.588	43.567	46.532
Србија	34.142	37.976	46.923	43.932

Незапосленост

Табела 12: Квалификациона структура незапосленог становништва у Панчеву, по годинама

Степен стручне спреме	2010	2011	2012	2013*	Удео у укупном броју незапослених за 2013.* (%)
Неквалификовани	3.222	3.389	3.420	3.348	28,96
Нижа стручна спрема и полуквалификовани	714	670	634	586	5,07
Квалификовани	2.437	2.329	2.375	2.359	20,41
Средња стручна спрема	3.626	3.614	3.588	3.654	31,61
Висококвалификовани	144	127	135	146	1,26
Виша стручна спрема	534	490	439	644	5,57
Висока стручна спрема	754	861	986	823	7,12
УКУПНО	11.431	11.480	11.577	11.560	100

Табела 13: Кретање незапослености у Панчеву

	2010	2011	2012	2013
Број запослених	31 891	29 931	28 069	27 837
Број незапослених	11 431	11 480	11 577	11 560

Од укупно 11.560 незапослених лица за 2013. годину, највећи удео чине лица са средњом стручном спремом (31,61%), неквалификовани (28,96%) и квалификовани (20,41%). Од укупног броја незапослених лица, жене чине 6.293 лица односно 54,44% незапослених.

У Панчеву се у периоду 2010-2013. године број запослених смањило за 4.054 лица. Незапосленост у Панчеву је кључни економски и социјални проблем, што је случај и са другим подручјима Републике.

Имајући у виду да број незапослених у протеклом периоду годишње расте/пада од 17 до 97 лица, а истовремено да је број запослених мањи за 4.054 лица, није видљиво шта се десило са лицима која нису више запослена. Изразито негативан утицај на запосленост је имао процес приватизације (приватизована предузећа у 2010. години су запошљавала 60% мање радника него у 2002. године). И у неприватизованим предузећима у истом периоду је умањен број запослених за 54%. Узроке за губитак радних места треба тражити у губитку тржишта, техничко-технолошкој застарелости опреме, модернизацији (пре свега у приватним предузећима) и неадекватној квалификационој и старосној структури радне снаге. Други могући разлози су: одласци у пензију, рад у сивој економији, одлазак на рад у иностранство, непријављивање на евиденцију Националне службе за запошљавање – филијале Панчево.

Табела 14: Незапосленост у Панчеву по старосној структури, стање на дан 31.12.2013. године

Број година	Број незапослених лица	% у укупном броју незапослених
15-19	352	3,04
20-24	1.213	10,49
25-29	1.493	12,92
30-34	1.423	12,32
35-39	1.450	12,54
40-44	1.342	11,61
45-49	1.254	10,85
50-54	1.362	11,78
55-59	1.250	10,81
60-64	421	3,64
УКУПНО	11.560	100,00

Забрињавајући је податак да је 59,88% незапослених између 20. и 44. године живота, с обзиром да је то период живота када појединац може да пружи највише у социјалном, економском и професионалном смислу. Исто тако је значајан проценат незапослених лица старијих од 45 година за које се претпоставља да су остали без посла услед транзиционих промена у привреди. Један број лица из ове категорије није био у прилици да се радно ангажује, без обзира на своја знања и искуство, услед опадања привредне активности у Панчеву и околине.

У погледу дужине чекања на запослење, према евиденцији Националне службе запошљавања – филијала Панчево највећи проценат лица на посао чека до годину дана (37,82%), до две године на запослење чека 16,76% евидентираних, 3-5 година чека њих 11,99%, а чак 11,03% чека на посао више од 10 година.

Приватизација предузећа у Панчеву

Са усвајањем и ступањем на снагу Закона о приватизацији („Службени гласник РС“, бр. 38/2001) створени су услови за приватизацију друштвене и државне имовине ширих размера, а у циљу реструктурирања и стварања ефикасније привреде, прилива инвестиционог капитала и укључивања у шире интеграционе процесе. Предмет приватизације, у смислу овог Закона, је друштвени и државни капитал (изузев природних богатстава и добара у општој употреби, као добра од општег интереса који су изузети из приватизације). Субјекти који могу бити предмет приватизације су поред правних лица која обављају привредну делатност (предузећа) и установе и сва друга правна лица. Предмет приватизације није само капитал, већ и имовина или део имовине субјекта приватизације. Закон је првобитно предвиђао рок од четири године за приватизацију субјеката са друштвеним капиталом. Након што је рок за окончање поступка приватизације у Србији продужен, за коначни рок за завршетак процеса приватизације одређен је 31.12.2008. године. Процес приватизације није окончан ни у овом року.

Прописана су била три модела својинске трансформације и то:

- Продаја акција ради продаје капитала (са и без попушта),
- Продаја акција ради прикупљања додатног капитала – докапитализација и
- Конверзија дуга у акције повериоца (са попустом).

Својинска трансформација се, по правилу, у предузећима вршила аутономно. По посебном програму Владе, предвиђена је била својинска трансформација уз сагласност Владе, да се обави у 75 предузећа у Републици Србији, а у три предузећа у Панчеву (ХИП Петрохемија, ХИП Азотара и Индустрија стакла Панчево). Верификовану процену Дирекције за процену вредности капитала добили су ХИП Петрохемија и ХИП Азотара Панчево, али услед бомбардовања застало се са тим процесом, јер је предстојала обнова и поновна израда програма за организациону, програмско-производну и својинску трансформацију. Ниједно предузеће из Војводине са државним капиталом (јавно) до 31.12.1999. године није приступило процесу својинске трансформације која се вршила уз сагласност оснивача.

Након 2008. године, приватизација друштвених предузећа требало је да се односи углавном на спорна предузећа и понављање неуспелих приватизација за које постоје изгледи да се нађе купац. Очекивало се да ће над предузећима за која не постоји заинтересовани потенцијални инвеститор бити покренут стечајни поступак. Приватизација предузећа у стечају одвијала се кроз реорганизацију или кроз банкротство.

Значајније стране директне инвестиције на територији града Панчева остварене су куповином 63% удела у капиталу Пиваре Панчево од стране турске компаније *Efes Breweries International* у вредности од 6.5 милиона евра у 2003. години.

Агенција за приватизацију је 2004. године донела одлуку да се покрене поступак реструктурирања за „Индустрију стакла Панчево“. За продају овог предузећа било је организовано неколико аукција и тендера који су били неуспешни.

Аустријска компанија *Bau Holding Beteiligungs* је у току 2006. године купила удео (80%) Војводинопута Панчево чиме је остварена вредност инвестиције од 5.5 милиона евра.

Инвестиција највеће вредности у износу од 13.10 милиона евра је остварена 2006. године куповином Азотаре Панчево од стране конзорцијума „Универзал“ (Литванија/САД). Агенција за приватизацију раскинула је 2009. уговор о продаји ХИП Азотаре Панчево.

Уговор са купцем, раскинут је због располагања имовином субјекта приватизације супротно одредбама уговора. Након овог раскида, капитал који је био предмет продаје је пренет Акцијском фонду и извршено је именовање привременог заступника капитала овог привредног друштва.

У области приватизације, крај 2008. године обележила је и продаја 51-процентног удела учешћа у Акционарском друштву „Нафтна индустрија Србије“, акционарском друштву „Газпром њефт“ из Руске Федерације, чиме је предвиђено и давање права „Газпром њефту“ на оперативно управљање НИС-ом.

У мају 2009. године донета је одлука о методу приватизације, односно покреће се поступак реструктурирања Предузећа за производњу петрохемијских производа, сировина и хемикалија „ХИП Петрохемија“ д.п.

Крајем 2013. године на територији града Панчева у процесу приватизације се налази 6 предузећа (ХИП Азотара, ДВП Тамиш-Дунав, Пан-тон, Јупекс, ЈНИП Панчевац и РТВ Панчево), а у поступку реструктурирања се налази 7 предузећа (Омољница у реструктурирању, Долово у реструктурирању, Војводина у реструктурирању, Семе Тамиш у реструктурирању, ХИП Петрохемија у реструктурирању, Индустрија стакла у реструктурирању и ДОО Утва-авио индустрија у реструктурирању).

Табела 15: Стране директне инвестиције у поступку приватизације предузећа са територије града Панчева у периоду 2003-2009. година

Год.	Компанија	Предузеће	Врста	Вредност (мил. ЕУР)	Број запослених	Напомена
2003.	<i>Efes Breweries International</i> - Турска	Пивара	Преузимање	6.5	300	У августу 2003, Ефес је купио удео у капиталу пиваре од 63%
2006.	Austru Bau - Аустрија	Конструктор	Приватизација	0.18	150	Аустру Бау је купио Конструктор Панчево
2006.	Bau Holding Бетеилингунгс - Аустрија	Војводинапут	Преузимање	5.5	500	Удео од 80% Војводинапута Панчево
2006.	Флуид Утва - Словенија	Утва Панчево (производња цистерни)	Приватизација	1.45	188	Флуид је купио Утву Панчево
2006.	Sholz - Немачка	Пансировина	Приватизација	0.1	14	Схолз је купио Пансировину Панчево
2006.	Arvi Fertid Savitex - Литванија/САД	ХИП Азотара	Приватизација	13.1	1345	Конзорцијум су чинили Универзал са 20% удела у власништву, Арви са 65% и Санитех са 15%
2008.	Газпром - Њефт	НИС	Приватизација	/	/	

Законом о приватизацији прописано је да се средства остварена од продаје капитала у поступку приватизације уплаћују на рачун Агенције за приватизацију. Агенција измирује трошкове вођења поступка приватизације и 5% накнаде, а остатак средстава уплаћује на

подрачун буџета Републике Србије, са којег се врши даљи распоред средстава по прописаном редоследу и учешћу крајњих корисника средстава. Локалне самоуправе према седишту субјекта приватизације остварују 5% ових средстава која су намењена финансирању развоја инфраструктуре. Приход од приватизацијена територији града Панчева износио је 58.463.312 ЕУР, а средства су намењена за унапређивање локалне комуналне инфраструктуре.

Процес приватизације праћен је великим бројем раскинутих уговора о продаји, непоштовањем одредаба уговора од стране нових власника, што је неповољно утицало на општу климу за страна улагања и приватизацију. Овакви процеси, карактеристични за читаву територију Србије, довели су до смањења поверења у домаћи правни систем и институције.

Предузећа са територије града Панчева која се налазе у стечајном поступку

У складу са Законом о стечају, стечајни поступак се отвара када се утврди постојање најмање једног стечајног разлога. Стечајни разлози су:

1. трајнија неспособност плаћања
2. претећа неспособност плаћања
3. презадуженост
4. непоступање по усвојеном плану реорганизације и ако је план реорганизације издејствован на преваран или незаконит начин.

Према подацима Центра за стечај Агенције за приватизацију, следећа предузећа са подручја територије града Панчева се налазе у стечајном поступку: ДП „Утва алуминијум“, ДПП „Будућност“, ДП за претовар и ускладиштење робе „Транспорт – Панчево“, Друштвено транспортно предузеће „Аутопревоз“, АД „Индустрија обуће Панчево“, Стечајна маса – АД „Клупко“, ДПП „Јабука“, АД за инжењеринг „Панпројект“, Предузеће у друштвеној својини за угоститељство „Утва радник“, ДП за трговину на велико и мало „Тргопродукт“, „Минел прехранбена опрема“, Фудбалски клуб „Динамо“, ХИП „Друштвена исхрана“, ДП за промет возила и делова „Тамиш механизација“ са п.о., ДП за производњу „Утва-стин“, ДП за изградњу водовода и канализације „Водовод – оператива“, ДОО у друштвеној својини за ветротехничке, изолатерске и грађевинске радове „Термомонт“ са п.о., Предузеће у друштвеној својини за прераду воћа и поврћа „Тамиш хладњача“ и „Слобода“ ДУП.

Према подацима Центра за стечај Агенције за приватизацију, за следећа предузећа са подручја територије града Панчева је раскинут уговор о продаји: ЈНИП „Панчевац“, „Тргопродукт – у стечају“, „Омољница – у реструктурирању“, „Војводина ДПП“ (Старчево), „Семе Тамиш“, „Долово – у реструктурирању“, „YUREX“, „Слобода“ ДУП, ДПП „Јабука“ и ДП за промет возила и делова „Тамиш механизација“ са п.о.

Brownfield локације

Као последица великог броја неуспешних и незавршених приватизација, стечаја и ликвидација, на територији града Панчева постоји значајан број *brownfield* локација (објеката и земљишта). Ове површине које су до почетка овог века биле у функцији, са делимично изграђеном пратећом инфраструктуром (Утва и Стаклара нису прикључене на градски канализациони систем), тренутно су неактивне. Најчешћи разлози су нерешени власнички односи, немогућност власника да ресурсе ставе у функцију (недостатак средстава и недовољно интересовање потенцијалних купаца), као и велика средства која је потребно уложити да би се ове локације привеле намени. Са друге стране, локална самоуправа нема легитимне начине да прибави ове објекте и земљиште ради њиховог активирања за потребе привреде.

Најзначајније *brownfield* локације на територији града Панчева су: Индустрија стакла Панчево (мали део се користи), Стара Утва (са великим бројем хала - један део је у закупу), Фабрика сијалица Тесла (један део је у закупу), Фабрика намештаја Гај (приватизована али није у функцији), Минел опрема, Утва-Авиони (део објекта је у функцији), Нова пивара и други објекти. Поред ових локација, постоји и значајан број објеката индустријског наслеђа који, такође, нису у функцији:

- Свиlara Панчево – није у функцији (продата предузећу „Еко мабер“)
- Црвени магацин – делимично у функцији (у току је израда пројектно-техничке документације)
- Вајфертован пивара – делимично у функцији (дата у закуп на 99 година)
- „Штука“ - порушен објекат
- Провијант магацин – није у функцији (у власништву „Тргопродукта“ у стечају)

За ревитализацију споменика културе потребна су значајна средства, што је додатни разлог који отежава њихово активирање.

Други важни неактивни објекти су: Хотел „Тамиш“ (у поступку продаје), Хотел „Слобода“ (у власништву „Аик банке“), бивша „Робна кућа“, Хала „Багремар“ (у власништву града Панчева) и други објекти. Имајући у виду да је поступак реституције у току велики број локала у центру града Панчева је неактиван, јер се очекује њихов повратак старим власницима.

Град Панчево ради на успостављању уредне евиденције сопствене имовине (грађевинско земљиште, објекти, инфраструктура, јавне површине), јер је непостојање овакве врсте евиденције препрека у коришћењу имовине за потребе локалног економског развоја. Поред надлежности које произилазе из законских обавеза, град Панчево ово питање решава и имплементацијом пројекта “Управљање имовином 1, 2, 3”.

Greenfield локације

Град Панчево ради на опремању *greenfield* локација подесних за инвестирање које су опремљене одговарајућом комуналном инфраструктуром (водовод, канализација, приступне саобраћајнице, електроинсталације, ПТТ и интернет, гас, топловод). Имајући у виду да у зони Јабучки пут постоји значајна површина земљишта у власништву града, као и да локација има друге потенцијале, отпочете су припремне активности за инфраструктурно опремање Северне индустријске зоне.

Северна индустријска зона је *greenfield* локација обухваћена Генералним урбанистичким планом у оквиру које град Панчево има 75ha земљишта у свом власништву. У питању је неизграђено грађевинско земљиште које излази на државни пут II реда Ечка - Ковачица-Панчево (Јабучки пут), а омеђена је и општинским путем односно међународном железничком пругом Београд – Панчево – Вршац – Румунија. Ова зона има изузетан положај зато што се изградњом “кинског моста” стварају услови за изградњу државног пута првог реда М24 који ће непосредно тангирати Северну индустријску зону. М24 ће представљати везу Београда-Новог Сада и повезаће се са правцем магистралног пута ка Вршцу – граници са Румунијом. У непосредној близини ове гринфилд локације налази се и индустрија посебне намене “УТВА Авиоиндустрија” Панчево, као и већи број предузећа из области грађевинарства, пољопривреде, друмског превоза терета. Развој северне индустријске зоне омогућава постојећим успешним малим и средњим предузећима у зони и непосредној околини (око 50 предузећа, од којих 2 велика, 4 средња) да шире своју производњу тј. пословну делатност, а такође омогућава и долазак нових инвеститора и отварање нових

радних места.

Постојеће локације подесне за инвестирање

Са циљем да све потенцијалне локације буду лако доступне заинтересованим привредницима и потенцијалним инвеститорима, град Панчево је развио интерактивну мапу на којој су приказане локације подесне за инвестирање у власништву града Панчева, физичких и правних лица. На сајту града <http://gis.pancevo.rs/lokacije/> су доступни подаци о положају парцела, власнику, инфраструктурној опремљености и планским документима који се на њих односе.

Кључни проблеми и развојне потребе са препорукама за развој

Кључни проблеми

- Негативан имиџ града Панчева - перцепција других о нама (загађен ваздух, не посвећује се довољна пажња презентовању позитивних промена у граду)
- Неискоришћени потенцијали коридора
- Постојање „напуштених предузећа“ која су приватизована а нису стављена у функцију
- Неопремљене радне зоне
- Неадекватна дистрибуција делатности у радним зонама
- Нерешени имовинско правни односи
- Непостојање туристичке инфраструктуре и туристичке понуде града Панчева, неразвијен туризам
- Неискоришћеност развојних ресурса као што су културно индустријско наслеђе, природне и привредне специфичности
- Спорост градске администрације и других установа у процесу прибављања свих врста дозвола
- Недовољно уважавања потреба и интереса странака-грађана, пружање непотпуних информација странкама, „шетање странака“, информације нису лако доступне, расте неповерење грађана и привредника у јавни сектор

- Непотпуна комуникација јединице локалне самоуправе и привредника
- Прекомеран број запослених у јавном сектору
- Недовољна комуникација локалних власти, републичких и покрајинског нивоа власти
- Неусклађеност прописа успорава развој, прописи не прате нове трендове у пословању
- Панчево је зона црне трговине у Србији (бувљаци, пијаце, токови отпада)
- Неразвијеност сектора услуга
- Одсуство пословних активности у центру града (много празних локала)
- Висока незапосленост

Ресурси

- Повољан геостратешки положај Панчева је компаративна предност и добра основа за развој свих видова превоза и привлачења робног транзита
- Културне вредности и традиција - археолошки локалитет Старчево и бројне манифестације су фактори који могу допринети укупном друштвеном и економском развоју овог подручја
- Панчево има потенцијал у области развоја прехрамбене индустрије

Препоруке

- Континуирано и посвећено промовисање предности града Панчева у ширем медијском простору
- Увођење сиве економије у граду Панчеву у легалне токове (бувљаци, пијаце и ванпијачна продаја)
- Подстицати пољопривредну производњу и прелазак на производњу вишег степена додате вредности
- Фокусирати се на развој једне/неколико грана привреде на основу доминантних ресурса
- Изградња и развој вишемодалних логистичких центара
- Унапредити процес планирања развоја заснованог на јасним показатељима, праћеног и оцењиваног са аспекта постигнутих резултата
- Донети план комуналног опремања града који се доследно спроводи
- Код великих инвестиција одлуке доносити на основу студија изводљивости (шта је реално и рационално у планском периоду инвестирати уз максимално коришћење постојећих ресурса – по принципу „велики ресурс, мало улагање“)
- Подизање ефикасности локалне управе, усавршавања знања службеника и мерење учинка, развој електронске управе, услуга и интернет сервиса
- Унапредити поступак издавања грађевинских дозвола (транспарентност и ефикасност), унапредити комуникацију са подносиоцима захтева и увести електронски систем за праћење предмета путем интернета
- Унапредити функционисање јавних комуналних предузећа: реформе у управљању комуналним предузећима, јасније процедуре, квалитетније управљање људским ресурсима, стандардизована израда планова пословања, увођење индикатора успешности пословања, унапређење система контроле, повећање јавности у раду и др.
- Инфраструктурно опремити радне зоне
- Фазно планирати опремање *greenfield* локација, у складу са могућностима града
- Креирати моделе искоришћења ресурса „напуштених предузећа“ и других *brownfielda*
- Увести редовне консултације са привредним сектором приликом одређивања висине накнада и такси у циљу стварања повољног пословног окружења
- Праћење ставова пословне заједнице о квалитету пословног окружења на локалном нивоу и прикупљање предлога о активностима за решавање актуелних проблема,

- идентификовање потенцијалних инвеститора из реда привредника
- Увести праксу годишњих окупљања - конференција ради размене информација, унапређивања сарадње и побољшања пословне климе
  - Промовисати концепт предузетништва и подизање нивоа предузетничке културе (ширење свести о локалним производима и произвођачима, повећање продаје, награде за најуспешније почетнике у бизнису, оснивање пословних инкубатора, награда за најбољег послодавца, промоција примера добра праксе и сл.)
  - Ослободити почетнике у бизнису током прве године пословања од свих локалних такси
  - Продужити „грејс“ период за плаћање локалних пореза
  - Примена јавно-приватног партнерства у областима из надлежности локалне самоуправе
  - Више пажње посветити иницирању пројеката локалног економског развоја и контроли њиховог спровођења
  - Промоција иновативних активности у локалном економском развоју
  - У инфраструктурно неопремљеним локацијама таксу за комунално опремање наплатити делимично у поступку издавања грађевинске дозволе, а остатак до пуног износа након комуналног опремања
  - Регулисати начин рефундарања улагања у комуналну инфраструктуру од стране инвеститора (нпр. дати земљиште у дугорочан закуп у замену за комунално опремање)
  - Формирати Тим стручњака на нивоу града за веће инвестиције са циљем убрзања добијања дозвола
  - Развијати локалну енергетску политику увођењем начела управљања енергијом: евиденција потрошње енергије, рационаланија потрошња енергије, унапређење енергетске ефикасности објеката јавне намене и пружања комуналних услуга, подстицање употребе обновљивих извора енергије
  - Креирати подстицајне мере и услове за прикључивање што већег броја домаћинстава на гас (мање ложишта, већи степен искоришћености капацитета гасне мреже). Спровести кампању за чистији ваздух у граду са предностима коришћења гаса и креирати повољније услове плаћања прикључивања (рате, кредити, одложено плаћање...)
  - Определити локацију за јавни паркинг - гаражу на ободу центра града
  - Преиспитивање локалних прописа са циљем растерећења привреде од неоснованих намета
  - Ажурније усклађивање локалних са покрајинским и републичким прописима
  - Делегирати локалне иницијативе везане за неподесна законска решења преко покрајинских и републичких посланика
  - Креирати програм развоја туристичке локације Неолит (изградња комплекса са смештајним капацитетима, креирање едукативно-туристичке понуде, пласирање локалних производа)
  - Легализација продаје на бувљаку и пијацама.

2.2. АНАЛИЗА СТАЊА У ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ - КЉУЧНИ ПРОБЛЕМИ И РАЗВОЈНЕ ПОТРЕБЕ СА ПРЕПОРУКАМА ЗА РАЗВОЈ

Основне карактеристике

Град Панчево са својим пољопривредним ресурсима је једна од богатих општина у Републици Србији. Од укупно 75.629 ha, пољопривредно земљиште заузима 63.322 ha, што је 83,87% укупне територије општине, од чега шуме покривају 12.925 ha.

Град Панчево је подељен на 11 катастарских општина (насеља): Старчево, Омољица, Иваново, Банатски Брестовац, Војловица, Долово, Банатско Ново Село, Качарево, Јабука, Глогоњ и Панчево.

Табела 16: Површине пољопривредног земљишта по насељеним местима (у ha)

Насељено место	Земљиште
Банатско Ново Село	13.678
Банатски Брестовац	8.227
Долово	15.514
Глогоњ	5.303
Иваново	4.834
Јабука	6.574
Качарево	5.101
Омољица	9.613
Старчево	9.004
Панчево	21.346
Укупно	99.194

Извор: *Годишњи програм заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта, Скупштина града Панчева, март 2008.*

Подручје града Панчева је интегрални део Панонског басена, са основним карактеристикама равничарског земљишта топографске структуре, благо нагнуте од североистока према југоистоку у правцу отицања река Тамиш и Дунав.

На подручју града Панчева разликују се три геоморфолошке јединице:

- *Лесне равни* су највиши делови земљишта са просечном надморском висином од 100 до 150 m и површином од 191 km² (Долово, Банатско Ново Село);
- *Лесна тераса* која је благо нагнута ка југоистоку, са просечном надморском висином од 75 до 83 m и површином од 382 km² (Глогоњ, Јабука, Панчево, Старчево, Омољица, Банатски Брестовац);
- *Алувијалне равни* дуж река Тамиш и Дунав са просечном надморском висином од 70m до 73m, након изградње хидроелектране “Ђердап” су подложне променама високих подземних вода.

Клима

Географско-физичко подручје града Панчева налази се у веома повољним климатско-еколошким условима умерено континенталне климе Подунавског типа. Дејство азорског антициклона се манифестује у повишеном ваздушном притиску, дужем стабилном времену, интензивном загревању подлоге и ваздуха.

Температура - Подручје града Панчева спада у најтоплија подручја Војводине са просечном температуром ваздуха од 12⁰С и са више од 100 сунчаних дана годишње. Најхладнији је месец јануар са средњом температуром од -1,4⁰С. Мразних дана са минималном температуром ваздуха испод 0⁰Ц има просечно годишње 87 са максималном частином у јануару просечно 25 и периодом од октобра до априла.

Ветар - Најзаступљени је југоисточни ветар „кошава“, која је најфреквентнија у II, III, X, XI месецу. На другом месту су северозападни ветрови а најмању учесталост имају из правца североистока, истока и југозапада. Учесталост времена без ветра је изразито мала. Период тишине траје око 34 дана у години. Анализе о брзини ветрова показују да ветрови из југоисточног и јужног правца постижу највеће брзине. Средњи број дана са јаким ветром брзине од 12,3 m/s тј. 44,3 km/h износи 45,3 и највише их је између октобра и априла.

Релативна влажност ваздуха и облачност - Највеће средње месечне вредности релативне влажности ваздуха имају месеци са најнижим температурама ваздуха, а то су новембар (84%), децембар (90%), јануар (87%) и фебруар (86%). Јули и август имају најмање средње вредности (70%). Средња годишња вредност је 77% а годишња амплитуда је 20%. Највећа облачност је у децембру (73%), јануару (70%), фебруару (67%). Најмања облачност је у јулу (38%), августу (34%) и септембру (37%). Годишњи просек облачности се креће између 50 и 60%, са великим годишњим колебањима од 39%.

Падавине - Дистрибуција падавина током године је неравномерна, смеђују се веома влажни и доста сушни периоди. Током године јављају се два влажнија и два сушнија периода. Максимум падавина је крајем пролећа и почетком лета а други почетком зиме. Минимум падавина је почетком августа, а други у јануару, фебруару и марту. Вишегодишњи просек падавина износи 643 mm/m² са веома значајним годишњим колебањем од 58 mm/m², што је више од просечних месечних падавина за седам месеци у току године. Најсушније године имају просек 481 mm а највлажније 980 mm. На основу сушног индекса од 30,2 по Мартоновој класификацији показује да је град Панчево у релативно сушној зони.

Земљиште

Геологија и геоморфологија - Основна карактеристика геолошке грађе површинског дела земљишта града Панчева је заступљеност формација квартарне геолошке старости. Квартарни седимент се јавља у виду холпечених пескова, суглина, шљункова, алувијалних суглина, барских глина, пескова, рецентног муља, еолских пескова, песковитог леса и леса.

Земљиште - На територији града Панчева карактерише присуство следећих типова земљишта:

- **Карбонатни и песковити чернозем** - најраспрострањенији тип земљишта, који са својим подтипovima захвата 70 % територије и простире се на надморској висини од 80-90м. Одликује се моћним хумусним хоризонтом, добро измешаним са минералним честицама земљишта. Карактерише га и велика микробиолошка активност која је изузетно интезивна у првој половини вегетационог периода. Доминантан је у атарима Качарева, Јабуре, Глогоња, Панчева и Омољице. Песковити чернозем се простире на знатно мањим површинама у вишим деловима лесне заравни, у атарима Долова и Банатског Новог Села.
- **Ливадска црница** - има повољне физичке особине, као и водни, ваздушни и микробиолошки режим. После чернозема има највишу производну способност са високим садржајем хумуса. Простире се у атарима Банатског Новог Села и Долова.
- **Ритска црница** - хидрогено земљиште које је производ површинских и подземних

вода у пределима обраслих барском вегетацијом. Има неповољна физичка својства и неутралну до слабо алкалну хемијску реакцију. Потенцијално је плодна и највише погодна за узгој кукуруза, сунцокрета и шећерне репе. Распростире се на теренима поред Дунава, Тамиша, Надела и других река.

- **Алувијална земљишта** - настала таложењем речног наноса током алувијума а стварају се и данас. Удаљавањем од речних корита ова земља се мења и веома је хетерогена. Заузимају веће површине у ширем појасу поред Дунава и ужем појасу поред Тамиша и Наделе.
- **Слатинаста земљишта** - са непропустивим подземним слојем кроз које соли натријума не могу проћи, већ се капиларно подижу на површину дајући карактеристичан беличаст изглед површине земљишта. Налази се на простору од насеља Јабука до Глогоња и у приобалном делу Тамиша. Вегетација на овом земљишту у пролеће озелени али је лети спржена услед суше.

Коришћење и основне карактеристике пољопривредног земљишта

На простору града Панчева пољопривреда представља доминантну привредну делатност, а рурални простор је највеће друштвено и природно богатство, што показују следећи подаци:

- 90% укупног броја насеља су сеоска
- 28% становништва је пољопривредно
- 20% активног пољопривредног становништва у укупном активном
- 83,38% укупних површина града Панчева је пољопривредно земљиште (63.057 ha).

Структура пољопривредних површина има следеће карактеристике:

- Најквалитетнијег земљишта 1 и 2 катастарске класе има 21.276 ha (33,1% од укупног пољопривредног земљишта)
- Земљишта 3 и 4 катастарске класе има 32.537 ha (54,20%)
- Земљишта слабијих катастарских класа 5, 6, 7, 8 заузимају 8320 ha (12,9%).

Карактеристична је распарчаност земљишта где породична пољопривредна газдинства поседују 63,4% укупних пољопривредних површина. На подручју града делује 24.180 домаћинстава која поседују 39.471 ha са 109.191 парцелом што даје у просеку по домаћинству 4,51 парцелу просечне величине 0,36 ха. Оваква величина посуда и разбацаност парцела је изузетно неповољна са аспекта ефикасне организације пољопривредне производње и употребе механизације.

Према евиденцији Републичког геодетског завода, Република Србија на територији града Панчева располаже са 23.517 ha на око 25.765 парцела.

Табела 17: Преглед површина пољопривредног земљишта по катастарским општинама и културама

Катастарска општина	Пољопривредно земљиште (ha)									
	Обрадиво пољопривредно земљиште (ha)						пашњац и	Рибњац и, трсници и мочваре	остало земљиште	УКУПНО
	њиве	вртови	воћњаци	виногради	ливаде	Укупно				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	

						(1+2+3+4+5)				(6+7+8+9)
Старчево	6.641,52	-	27,75	2,69	57,40	6.729,37	80,89	21,24	763,27	7.594,77
Војловица	741,69	0,11	46,65	7,50	-	795,95	48,52	5,53	342,23	1.192,24
Јабука	3.538,87	-	4,24	19,73	3,13	3.565,98	695,16	64,01	852,54	5.177,69
Иваново	1.862,77	0,01	21,36	17,04	28,60	1.929,78	260,25	31,20	2.037,29	4.258,42
Банатски Брестовац	5.410,23	0,76	104,67	10,52	70,16	5.596,35	59,69	64,99	477,74	6.198,78
Качарево	3.577,12	-	4,92	0,88	-	3.582,93	54,34	-	343,06	3.980,33
Банатско Ново Село	9.136,94	-	1,62	31,91	7,39	9.177,87	104,53	1,75	617,85	9.901,99
Омољица	6.731,13	-	7,80	14,19	183,67	6.936,79	123,91	72,94	607,31	7.740,96
Долово	10.656,12	-	3,55	29,76	157,17	10.846,61	198,27	42,34	649,44	11.736,66
Глогоњ	3.086,08	-	0,65	14,69	0,78	3.102,20	255,80	56,88	876,78	4.291,66
Панчево	7.293,83	9,23	153,32	57,67	69,29	7.583,35	529,41	112,46	5328,47	13.553,69
УКУПНО	58.676,30	10,11	376,53	206,58	577,61	59.847,18	2.410,77	473,34	12.895,98	75.627,19

Извор података: Републички геодетски завод – Служба за катастар непокретности Панчево

Шумско земљиште и ловна подручја

Шуме у граду Панчеву заузимају око 2,8% укупне територије што је далеко испод просека Републике (око 26%). Шумама управља Јавно предузеће „Војводинашуме“. У структури доминирају моно-културе са следећим врстама: хибридна евро-америчка топола, бела врба, амерички бели јасен, бела топола, црна топола, енглески храст и брест. Посебно забрињава што су постојеће пошумљене површине у великој мери деградиране и потребне су ургентне мере за њихову ревитализацију. Потребно је превођење изданаčkih шума у виши узгојни облик. Путни појасеви атарских путева у великој мери су узурпирани, тако да заштитни појасеви уз ову врсту саобраћајница готово и нема.

На територији града Панчева предвиђено је и формирање мреже ветрозаштитних појасева у оквиру пољопривредних површина у непосредној близини насеља, дуж атарских путева, дуж саобраћајница као и у зонама заштите водених токова. Према просторном плану АП Војводине и према досадашњим истраживањима пошумљеност града Панчева треба да износи око 12 %. Систем зелених површина мора добити улогу примарне насељске и ваннасељске инфраструктуре.

Подручје Просторног плана посебне намене Специјалног резервата природе Делиблатска пешчара једним делом обухвата и град Панчево – катастарску општину Долово.

Ловиште „Доње подунавље“ године 1991. је установљено на површини од 5.427.000 ha које се делимично простира и на делу града Панчева обухватајући шуме, шумско земљиште и део водотока реке Дунав. Ловиште је дужине од 47 km, од 1.112 km до 1.159 km водотока Дунава. Биљни покривач је најзначајни фактор опстанка дивљачи. Ловиште данас има површину од 6.033 ha ловне површине, а остало су викенд насеља „Миље“ и „Бела стена“. Од дивљачи у ловишту су заступљени: срна, дивља свиња, лисица, дивља мачка, зец, јазавац, веверица, видра, као и дивље патке, фазан итд. Од објеката за ловце постоји једино на ади Чакљанцу спратни објекат и лугарица у Иванову. Ловна привреда има вишеструки значај за Панчево. Пре свега еколошки: подизање свести становништва о заштити природе затим привредни као извор прихода од ловног туризма и можда највећи а недовољно искоришћен о промени слике града као еколошки “црне тачке” у средину озбиљне дестинација за ловни еко-туризам.

Водне површине

Вода је важан природни ресурс града Панчева. Ту су реке Дунав, Тамиш, Надел и Поњавица као и каналски систем у североисточном делу (Дунав-Тиса-Дунав) и велике резерве пијаће воде и то подземних и површинских извора. Ниско приобаље панчевачког подручја одувек је било угрожено плитким подземним водама, а нарочито после подизања нивоа Дунава изградњом хидроелектране “Ђердап”. У циљу спречавања негативног дејства подземне воде изграђен је систем мелиоративних канала који су спојени са Главним каналом који се северно од Иваново улива у Надел. На ушћу канала налазе се три црпне станице.

Одводњавање и наводњавање

Појава сувишних вода условљена је неравномерним распоредом падавина на територији града Панчева, АП Војводине и суседних земљама, због подигнутог нивоа подземних вода и повећањем нивоа Дунава. Просечна годишња количина падавина износи 669 mm. У току године падавине и водостај показују два максимума и два минимума. Каналска мрежа функционише на око 602 km отворених канала заједно са регионалним подсистемом Надел као и око 78 km цевних дренажних канала. Пројектовани системи за одводњавање служе и за одводњавање земљишта у насељеним местима. Недовољно одржавање каналске мреже у претходном периоду, довело је систем на градницу функционалности. Систем функционише пребацивањем сувишних вода у Дунав и Тамиш путем црпних станица Глогоњ, Топола 2 и Маријино поље и хидро-чвора Иваново.

С обзиром на дужину сушних периода у последњих десет година, нарочито у летњим месецима, потреба за наводњавањем све више долази до изражаја. Наводњавање се врши на малим површинама поред речних токова. Највеће површине које се наводњавају су у Омољници око 500 ha, Глогоњу 250 ha, Банатском Брестовцу 100 ha, а системом “кап по кап” до 800 ha у Банатском Брестовцу, Глогоњу и Јабуци. Од укупно обрадивих површина, око 78 % је погодно за наводњавање. Да би се ова контрола влаге земљишта у потпуности спровела потребно је поред редовног одржавања каналске мреже извршити и одређене реконструкције старих канала повећањем њихове пропусне моћи и усклађивањем капацитета пратећих објеката. Потребно је изградити нове канале и спојити их преко нових устава и црпних станица. У циљу одбране од поплава неопходно је изградити и отворену каналску мрежу за сва насеља, чиме би се омогућило брзо одвођење воде ка ободним каналима. Све ово треба да прати и поштрена контрола спровођења законских прописа о заштити канала и каналских система, у циљу забране нарушавања функционалности, као и образовање становништва о мерама одржавања канала и радом са машинама у простору око канала.

Кључни проблеми и развојне потребе са препорукама за развој

Кључни проблеми

- Град Панчево је у релативно сушној зони
- Висок степен зависности од климатских услова у вегетационом периоду
- Нефункционалност каналске мреже услед нередовног одржавања
- Мноштво малих поседа и разбацаност парцела је изузетно неповољна са аспекта ефикасне организације пољопривредне производње и употребе механизације
- Мала газдинства тешко преживљавају, уситњена су, традиционално организована, немају економску моћ, не ради се анализа земљишта, користе застарелу механизацију
- Локална самоуправа нема механизме фаворизовања малих произвођача, нити има право да препарцелише њиве на 15-20 хектара, будући да није власник земљишта
- Неспроведена комасација

- Неукњиженост свих поседа
- Информације у Служби катастра о стању парцела се не подударају са стањем на терену
- Дуготрајна узурпација земљишта у атару због непоштовања граница парцела
- Ширење грађевинског на рачун пољопривредног земљишта
- Низак ниво културе у понашању пољопривредних произвођача према земљишту, атарским путевима, каналима, у одлагању отпада
- Атарски путеви су лошег квалитета, брзо се деградирају, не улажу се средства за њихово одржавање, кретање кроз атар је отежано, а пољопривредне машине су у ризику од ломова, канали за наводњавање су празни, недостају ћуприје преко канала, тако да долази до нарушавања корита канала прелазима који их обрушавају и смањују
- Запуштена и деградирана укупна инфраструктура атара: велики број расутих дивљих депонија, неусловне сеоске депоније због који се шири комунални отпад по атарском подручју, значајне површине у атару су закоровљене и обрасле шикаром што ствара проблем ширења корова и амброзије, нарочито у путним појасевима деградирани и сужени атарски путеви, недостатак ветрозаштитних појасева
- Помор дивљачи и загађеност атара услед непрописног одлагања амбалаже од пестицида, остатака пестицида и хемијски третираног семена
- Слаба сарадња земљорадничких задруга и удружења пољопривредних произвођача у погледу набавке семена, ђубрива и коришћења простора
- Непостојање удруживања пољопривредних произвођача који делују у циљу обједињавања производње, заједничке примарне и секундарне прераде производа и изношење полупроизвода или готових производа на тржиште
- Непостојање програма за освајање тржишта количином и стандардним квалитетом, стандардним паковањем и географским пореклом робе
- Неспремност удружења пољопривредних произвођача за учешће на предстојећим ИПА конкурсима ЕУ
- Тешкоће у пласману пољопривредних производа
- Удружења жена које производе зимницу, цемове, штрудле... не могу да добију потребне сертификате како би лакше пласирале своје производе
- Раслојавање пољопривредних газдинстава (од слабих до веома јаких)
- Наметање услова од стране великих газдинстава малим газдинствима због непостојања средњих пољопривредних газдинстава
- „Рад на црно“ у великим пољопривредним газдинствима
- Миграција радно способног сеоског становништва у град и одређивање за непољопривредне делатности
- Прекомерна употреба пестицида и неправилно поступање са хемијским отпадом
- Злоупотребе у области закупа пољопривредног земљишта давањем земљишта у подзакуп и манипулисање са субвенцијама
- Градске МЗ не добијају средства из градског буџета за потребе пољопривреде
- Недовољни ефекти увођења пољочуварске службе: недовољан број пољочувара ангажованих на одређено време, без адекватних надлежности (пољочувар нема права да легитимишу починиоца прекршаја)
- Недовољно уважавање захтева и предлога пољопривредних произвођача од стране града, давање непоузданих информација из локалне самоуправе
- Недовољна су издвајања из градског буџета за пољопривреду

- Недовољна подршка развоју пчеларства
- Недовољна подршка у развоју ловног туризма и поред постојања природних ресурса
- Недовољно је развијено сточарство, опада сточни фонд због неповољних услова: скуп тов, ниске откупне цене, нема довољно пашњака, нема развијене ветеринарске службе
- Не постоје подстицаји за извоз лековитог биља, производни капацитети су мали, производња захтева много ручног рада, услуге сушара су скупе

Ресурси

- Земљиште 1. до 4. класе заузима $\frac{3}{4}$ укупних пољопривредних површина. Од укупног пољопривредног земљишта, најквалитетнијег земљишта (1. и 2. класе) има 21.276 ha (33,1%), а 3. и 4. катастарске класе има 32.537 ha (54,20%)
- Пољопривредне површине чине 83,38% територије града Панчева; постоје природне погодности за ратарску, воћарску и виноградарску производњу
- Близина великог тржишта погодног за пласман пољопривредних производа
- Повољан положај - Коридор 7 и близина Коридора 10
- Традиција и обученост становништва у бављењу пољопривредном производњом
- Присутан значајан број образованих пољопривредника спремних на примену иновација у производњи и производњи на бази тражње
- Могућност пласмана пољопривредних производа кроз етно и еко туризам
- Постоје ресурси за развој ловног туризма (значајна је распрострањеност разне врсте дивљачи а посебно зеца); у граду је активно 500 ловаца.
- У насељеним местима има 145 организација цивилног друштва са 30-50 чланова, која су организатори манифестација у сарадњи са МЗ и сеоским домовима културе. Традиционалне и регионалне манифестације су „Сланинијада” у Качареву, „Винаријада” и „Штрудлијада” у Долову, „Паприкијада” у Банатском Брестовцу, „Глогоњска јесен” у Глогоњу и „ЕХ-ЈУ rock fest” у Старчеву. Манифестације „Тракторијада“ у Банатском Новом Селу као и „Рибарски дани и ноћи” у Иванову имају потенцијал регионалних манифестација.
- Постоје образовани млади људи који желе да живе и раде на селу, али немају одговарајуће услове за то

Препоруке за развој

- Ускладити катастарско стање земљишта у државној и приватној својини са стањем на терену
- Спровођење комасације у свим катастарским општинама, према утврђеној динамици, ради свођења катастарског стања са стањем на терену као и обезбеђивању земљишта за заједничке потребе насеља (земљишта за каналску и путну мрежу, комуналне и друге потребе). Извршити бонитирање земљишта ради разграничења на пољопривредно и шумско. Утврдити површине за пошумљавање и деградиране површине пренаменити у шумско земљиште у циљу повећања процента шумовитости са садашњих 4,1 % на 6 % уз поштовање смерница Просторним планом РС.
- Формирати нове шумске површине на необраслом шумском земљишту, запуштених пашњака, необрађених и деградираних површина као и земљишту VI, VII, VIII бонитетне класе
- Израдити пројектну документацију за формирање ваншумског зеленила у оквиру пољопривредног земљишта ради повећања приноса, уз путеве ради заштите од ветра,

наноса снега, поправљања микроклиматских услова, заштите од ерозије и стварања вегетационих коридора и преношење обавезе за даљу бригу на надлежне службе како би се спречило девастирање истих

- У сврху заштите новоподигнутих као и већ постојећих површина под шумским зеленилом као и заштите каналског система посебно овластити и задужити новоформирану комуналну полицију као и пољочуварску службу, као и поштриити контролу спровођења прописа
- Формирати земљорадничке задруге од регистрованих Удружења пољопривредних произвођача на територији града Панчева
- Редовно одржавати каналску мрежу, извршити реконструкције старих канала у смислу повећања њихове пропусне моћи, изградити нове канале и спојити их преко нових устава и црпних станица
- Изградити отворену каналску мрежу за сва насеља чиме би се омогућило брзо одвођење воде ка ободним каналима ради одбране од поплава
- Вршити редовније чишћење и одмуљивање канала, изградити прелазе преко канала (ћуприје) од чвршћег материјала
- Спроводити програме едукације становништва о мерама одржавања канала, понашања и рада са машинама у простору око канала
- Потребна је већа подршка локалне самоуправе раду удружења пољопривредних произвођача и опредељивање више средстава из буџета за подстицање развоја пољопривреде (формирати аграрни фонд на локалном нивоу)
- Рационалније користити средства од закупа пољопривредног земљишта
- Покренути иницијативу да се више средстава од закупа земљишта усмерава на локалне самоуправе, ради квалитетније атарске инфраструктуре и других програма (предложена је и опција 10% Републици, 10% АПВ и 80% ЈЛС)
- Организовати заједничке скупове земљорадничких задруга и удружења пољопривредних произвођача на тему развијања сарадње
- Дефинисати начин и услове под којим ловачка удружења могу користити државно земљиште које је под шумом или обрасло жбуњем и које се не може обрађивати
- Омогућити да више малих произвођача заједнички закупи већу парцелу (15-20ха) у државној својини
- Кажњавање злоупотреба у области закупа пољопривредног земљишта
- Већа брига Републичке пољопривредне инспекције у предузимању мера
- Изградити отресишта са хидрантом и сабирним посудама (контејнери) на излазу из атара, обезбедити сабирне посуде (контејнере) на улазу у село за одлагање амбалаже од пестицида, остатака пестицида и хемијски третираног семена
- Редовно информисати удружења од стране Секретаријата за пољопривреду о питањима од важности за њихов рад, презентовати надлежности институција на локалном и републичком нивоу и учинити их видљивим и доступним пољопривредним произвођачима (флајери, сајт града и др.), пипремити информатор о процедурама
- Приликом изградње ветрозаштитних појасева користити и медоносно дрвеће због побољшања исхране пчела
- Производњу меда сврстати у приоритете развоја града Панчева, обезбедити простор за рад Удружења пчелара, организовати садњу пчелињих оаза, бесплатне едукације за пчеларство и излазак производа на тржиште

- Дефинисати начин за дугорочније обезбеђивање пољоочуварске службе, повећање ингеренција и бољу опремљеност за рад
- Подстицати удружења пољопривредних произвођача да презентују и заговарају домаћинско понашање у атару (обуке у школама и путем медија)
- Оградити дивље депоније жицом или заштитним зеленилом до успостављања трајног одрживог решења
- Оснивање кластера или аграрне коморе и ангажовање стручњака, менаџера за продају пољопривредних производа
- Покренути иницијативу да се успостави право пречег закупа градског пољопривредног земљишта на дужи временски период од 5-10 година, у оквиру лицитације за закуп пољопривредног земљишта у другом кругу лицитирати за веће парцеле
- Проширити атарске путеве, раскрчити глогове шуме и обновити багремове шуме, организовати „Недељу борбе против амброзије“ два пута годишње (акције са грађанима, школама, удружењима пољопривредних произвођача, еколошким удружењима...)
- Организовати бесплатне едукације за заинтересована удружења на различите теме из области пољопривреде: за припрему пројеката за европске пројекте, о правилној употреби пестицида и др.
- Уврстити ловни туризам у туристичку понуду града Панчева, повећати смештајне капацитете у селима и граду за потребе ловног туризма
- Сачинити програм мера за сузбијање паса луталица на нивоу града Панчева
- Пружати подршку развоју сточарства: вратити пашњаке селима (промене просторних планова), рационалније организовати ветеринарску службу
- Развијати пријемне и прерађивачке капацитете у селима, правити програме подршке малих произвођача и увођење система производње са додатом вредношћу
- Упослити мала газдинства за производњу зачинског и лековитог биља, повећати улагања у капацитете за сушење, поспешити извоз лековитог биља кроз удруживање произвођача
- Едукација малих произвођача за примену агроеколошких мера („Не треба бацати ђубриво - већ ђубрити“)
- Пружити подршку удружењима жена и пољопривредних произвођача у промоцији, маркетингу, сертификацији и брендирању производа
- Искористити близину великог тржишта, променити начин информисања о животnoj средини, квалитету пољопривредног земљишта и воде, редовно обавештавати ширу заједницу, спроводити информативне кампање и промотивне активности намењене бољој информисаности и едукацији.

2.3. АНАЛИЗА СТАЊА У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ - КЉУЧНИ ПРОБЛЕМИ И РЕСУРСИ СА ПРЕПОРУКАМА ЗА РАЗВОЈ

У Просторном плану Републике Србије према постојећем стању животне средине, а у складу са стандардима и искуствима ЕУ, утврђене су четири категорије квалитета животне средине: подручја загађене и деградиране животне средине, подручја угрожене животне средине, подручја квалитетне животне средине и подручја веома квалитетне животне средине. Панчево је сврстано у подручја загађене и деградиране животне средине са

негативним утицајима на човека, биљни и животињски свет и квалитет живота. Према Просторном плану РС за ову категорију треба обезбедити решења којима се спречава даља деградација и подстиче развој. Потребно је санирати и ревитализовати деградиране и угрожене екосистеме и санирати последице загађења у циљу стварања квалитетније животне средине. У овој категорији најугроженија подручја су Панчево, Бор, Мајданпек, Обреновац, Смедерево, Београд, Нови Сад, Суботица, Лозница, Костолац, Чачак, Лучани, Крушевац, Шабац, Кикинда, Прахово, насеља у колубарском басену и коридори аутопутева. Према истом документу Панчево је такође сврстано и у подручја угрожене животне средине - са мањим утицајима на човека, живи свет и квалитет живота.

Највећа индустријска и друга постројења, која имају значајан утицај на животну средину, укључујући емисије у ваздух, воду и земљиште, генерисање отпада и потрошњу енергије подлежу обавези издавања интегрисане дозволе у складу са Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине. На територији града Панчева постоји пет оператера који подлежу обавези прибављања интегрисане дозволе: НИС Петрол, а.д. Рафинерија нафте Панчево, ХИП ПЕТРОХЕМИЈА а.д. Панчево и ХИП АЗОТАРА д.о.о. Панчево, „Стари Тамиш“ а.д. за пољопривредну производњу и ТИМКОК д.о.о.

Према Просторном плану Републике Србије, Панчево са хемијском и петрохемијском индустријом и рафинеријом нафте спада у најугроженија подручја (*hot spots*) у Републици Србији. У циљу предузимања свих неопходних мера за спречавање хемијских удеса, ограничавање удеса на живот и здравље људи и животну средину као и у стварање услова за управљање ризиком, Законом о заштити животне средине имплементирани су одредбе Директиве 96/82/ЕЦ о контроли опасности од великих акцидентата који укључују опасне супстанце („Seveso II“ директива). На територији града Панчева три оператера су на прелиминарном списку постројења која подлежу обавезама seveso II директиве (израда Политике превенције удеса или Извештаја о безбедности и Плана заштите од удеса) и то: НИС Петрол, а.д. Рафинерија нафте Панчево, ХИП ПЕТРОХЕМИЈА а.д. Панчево и ХИП АЗОТАРА д.о.о. Панчево.

2.3.1. Квалитет ваздуха

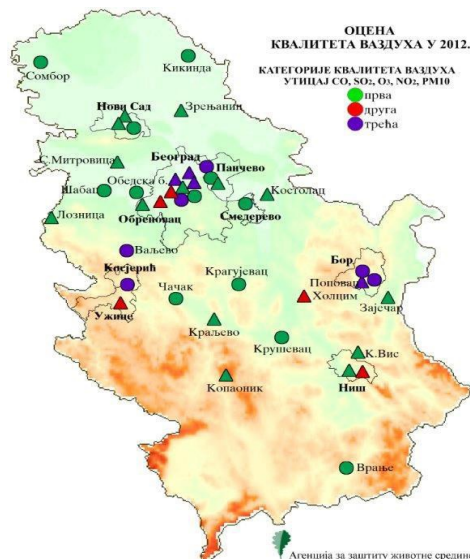
У складу са чл. 5. Закона о заштити ваздуха, у циљу оцењивања и управљања квалитетом ваздуха, Уредбом о одређивању зона и агломерација на територији Републике Србије одређене су три зоне и осам агломерација у циљу оцењивања и управљања квалитетом ваздуха. Агломерација Панчево обухвата територију града Панчева.

Према Уредби о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха ниво загађености ваздуха прати се мерењем концентрација сумпор диоксида, азот диоксида и азотних оксида, суспендованих честица (PM₁₀, PM_{2.5}), олова, бензена, угљенмоноксида, приземног озона, арсена, кадмијума, никла и бензо(а)пирена.

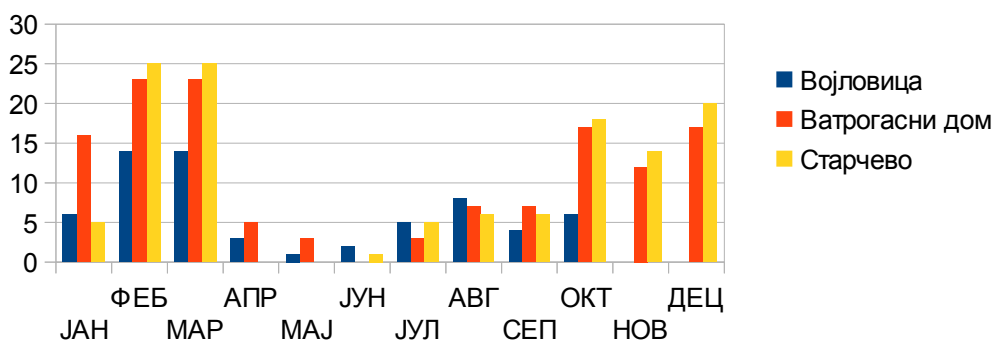
Систематско мерење квалитета ваздуха обавља Завод за јавно здравље Панчево на 2 мерна места која спадају у урбане станице за мерење квалитета ваздуха у државној мрежи и то „Ватрогасни дом“ и „Завод“. У току 2012. године на овим мерним местима вршена су мерења концентрација сумпордиоксида, азотоксида, ВТХ (бензена, толуена, ксилена), амонијака и чађи – свакодневно и укупне таложне материје – месечно. Као додатна мерења квалитета ваздуха у зони становања на мерним местима „Стрелиште“ и „Нова Миса“ мерена је чађ-свакодневно, а укупне суспендоване честице са накнадном анализом садржаја 7 токсичних метала (As, Pb, Cd, Zn, Hg, Ni, Cr) и полицикличних ароматичних угљоводоника (РАН) на мерном месту „Стрелиште“ сваког трећег дана.

У оквиру система за континуални мониторинг квалитета ваздуха града Панчева врше се следећа мерења:

- мерно место „Цара Душана“ (сумпор диоксид (SO_2), угљен моноксид (CO), приземни озон (O_3), ВТХ (бензен, толуен, ксилен))
- мерно место „Ватрогасни дом“ (сумпор диоксид/водоник сулфид ($\text{CO}_2/\text{H}_2\text{S}$), азот диоксид (NO_2), В,Т (бензен и толуен), ТНМНС (укупни угљоводоници неметанског типа), амонијак (NH_3), суспендоване честице (PM_{10} , $\text{PM}_{2.5}$, PM_1))
- мерно место „Војловица“ : сумпор диоксид (SO_2), ВТХ (бензен, толуен, ксилен) суспендоване честице (PM_{10})
- мерно место „Старчево“: (сумпор диоксид (SO_2), азотни оксиди ($\text{NO}/\text{NO}_2/\text{NO}_x$), угљен моноксид (CO), приземни озон (O_3), ВТХ (бензен, толуен, ксилен), амонијак (NH_3), суспендоване честице (PM_{10})).

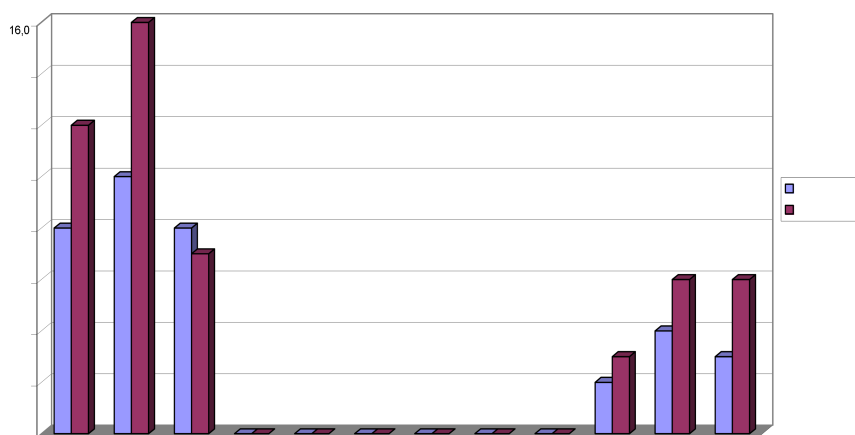
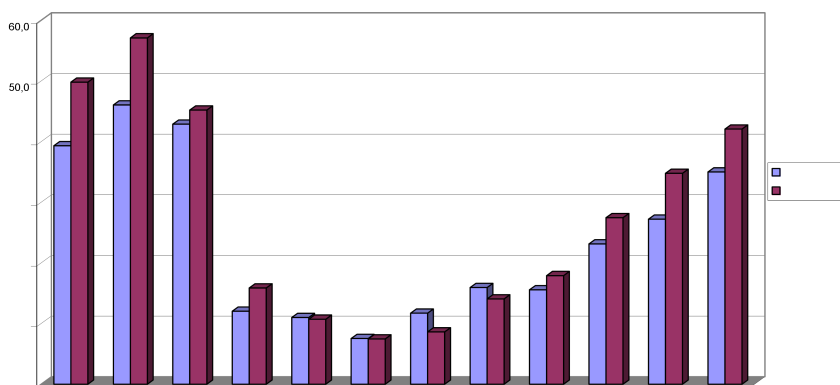
Дистрибуција броја дана са концентрацијама изнад ГВ за PM_{10} на мерним местима Војловица, Ватрогасни дом и Старчево у 2012. години

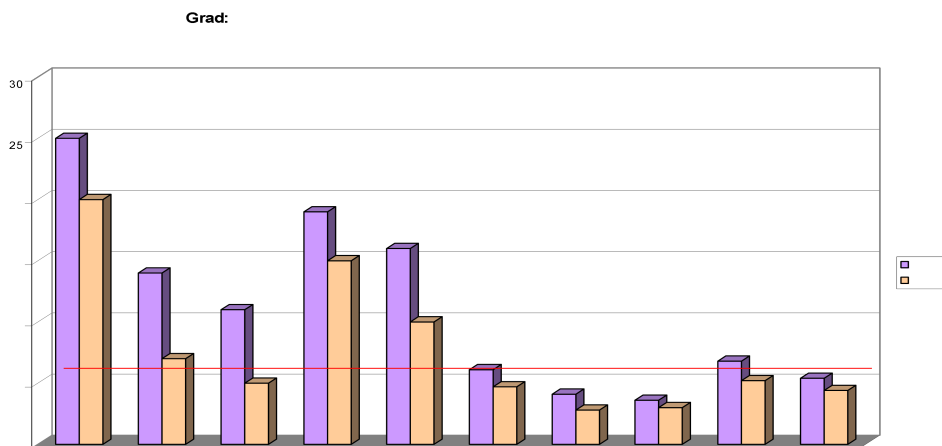
Агенција за заштиту животне средине Републике Србије је на основу концентрација загађујућих материја добијених аутоматским мониторингом у државној и локалним мрежама издала Годишњи извештај о стању квалитета ваздуха у Републици Србији 2012. године. На

основу овог извештаја, Уредбом о утврђивању Листе категорија квалитета ваздуха по зонама и агломерацијама на територији Републике Србије за 2012. годину ("Службени гласник РС" бр. 17/2014), за агломерацију Панчево утврђена је III категорија квалитета ваздуха - прекомерно загађен ваздух (на основу прекорачења толерантних вредности суспендованих честица PM_{10}).

Иако према Уредби о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха, чађ не спада у загађујуће материје на основу којих се врши оцењивање квалитета ваздуха, због негативног утицаја на здравље становништва, концентрације овог полутанта се редовно прате у оквиру мониторинга квалитета ваздуха.

Концентрације органских загађујућих материја су знатно смањене у односу на претходни период, а концентрација бензена, који је био међу доминантним полутантима, сведена је на нижу од прописане годишње концентрације.

Индекс квалитета ваздуха AQI (Air Quality Index) је бездимензионална величина којом се оцењује штетност утицаја загађујућих материја из ваздуха на здравље и животну средину. У табелама преузетим из Извештаја о квалитету ваздуха на подручју града Панчева (Завод за јавно здравље Панчево) су приказане вредности индекса квалитета ваздуха за измерене концентрације чађи, TSP и PM₁₀ у ваздуху у 2012. години.

Табеле 18-21: Индекса квалитета ваздуха за измерене концентрације чађи, TSP и PM₁₀ у ваздуху у 2012. години

ČAĐ Strelisht		
Zdravstveni i kvaliteta vaz		
0-25	dobar	
26-50	umeren	

ČAD Nova Miš		
Zdravstveni i kvaliteta vaz		
0-25	dobar	
26-50	umeren	

TSP Strelisht		
Zdravstveni i kvaliteta vaz		
0-60	dobar	
61-120	umeren	

PM ₁₀ Narodna		
Zdravstveni i kvaliteta va		

2.3.2. Квалитет вода

Вода за пиће

За потребе водоснабдевања у граду Панчеву користе се само подземне воде што са

становишта одрживог развоја није најповољније решење. Пројектом целовите санитарне заштите панчевачког изворишта који је урађен 2003. године, потврђен Закључком Скупштине општине Панчево 2004. године, дефинисане су зоне непосредне заштите (зона строгог надзора), ужа зона заштите (зона ограничења) и шира зона заштите (зона надзора).

Снабдевање хигијенски исправном водом за пиће из градског система водоснабдевања обезбеђено је за становнике Панчева, Старчева, Омољице, Иванова и Банатског Брестовца. Квалитет воде за пиће контролише се интерно у објектима Филтер станице и екстерно у складу са Правилником о хигијенској исправности воде за пиће. Остала насеља: Долово, Качарево, Јабука, Глогоњ и Банатско Ново Село снабдевају се водом из сопствених система водоснабдевања, а квалитет воде из ових система не задовољава увек стандарде из Правилника о хигијенској исправности воде за пиће. У току је реализација пројекта водоснабдевања који се финансира из кредита Кfw банке.

Специфична потрошња воде по становнику на дан је скоро два пута већа од норме ЕУ (150 л/ст/дан), а губици воде премашују толерисане вредности 1,3-2 пута (просечно у Србији износе 32% и имају тренд пораста). Губици воде у систему који настају приликом транспорта воде у дистрибутивном систему одражавају ефикасност управљања системима за водоснабдевање укључујући и стање цевовода, цену воде и свест популације.

Отпадне воде

Организовано прикупљање и одвођење отпадних вода са изграђеном канализационом мрежом постоји некомплетно у граду Панчеву и у јужној индустријској зони, док се у осталим насељима проблем евакуације отпадних вода решава у већини случајева путем индивидуалних водопрпусних септичких јама и упојних бунара. Постојећи канализациони систем насељеног места Панчева је конципиран као сепарациони, а све употребљене воде прикупљене канализационим системом се без икаквог третмана испуштају у Дунав.

Испуштање непречишћених или недовољно пречишћених отпадних вода из индустријских и комуналних постројења у водотоке, мелиоративне канале, водопрпусне септичке јаме и упојне бунаре проузрокује загађивање тла, површинских и подземних вода а на тај начин и основног водоносног комплекса. Загађивању отпадним водама изложени су реке Надел, Тамиш и Дунав, бара Топола, Мали Рит и канал отпадних вода у ЈИЗ (Азотарин канал).

У циљу дугорочног решавања проблема одвођења и пречишћавања комуналних отпадних вода града Панчева и свих насељених места, урађен је Генерални пројекат третмана комуналних отпадних вода са претходном студијом оправданости за град Панчево и сва насељена места (Институт за водопривреду "Јарослав Черни"). Као најрационалније и најекономичније техничко решење овим пројектом предвиђена је варијанта изградње индивидуалних постројења за третман отпадних вода у сваком насељеном месту, што подразумева изградњу девет мањих постројења и једног централног постројења за сам град Панчево. Технолошки процес пречишћавања на свим постројењима је идентичан и заснован је на технологији нискооптерећеног активног муља у SBP базенима са шаржним поступком.

Површинске воде

Заштита квалитета вода треба да се спроводи интегрално, применом технолошких, водопривредних и организационо-економских мера са циљем да се квалитет вода највећег броја река одржава у I и II класи.

Град Панчево обезбеђује преко Завода за јавно здравље Панчево редовну контролу квалитета површинских вода јавних купалишта на локацијама:

- река Тамиш (плаже у Панчеву, Јабуци и Глогоњу)
- река Дунав (плажа „Бела Стена“ лево и десно од Шпица)
- Поњавица (плаже у Омољици, Банатском Брестовцу и Иванову)
- језеро Качарево.

У току 2012. године, у спроведених шест кампања узорковања, на свим контролисаним купалиштима на подручју Града Панчева нису детектоване повишене концентрације тешких метала (олово, никл, кадмијум, цинк и жива), као ни повишене концентрације слобоних цијанида у води. Одступање од II класе површинских вода у погледу микробиолошких анализа регистровано је у 6 од укупно 18 узетих узорака воде реке Тамиш (33%), у 12 од 12 узорака воде реке Дунав (100%), у 8 од укупно 18 узорака воде Поњавице (44%) и у 1 од укупно 6 узорака воде језера у Качареву (17%). Санитарно-хигијенским надзором утврђено је да на купалиштима нису заступљени неопходни инфраструктурни објекти (хигијенски исправна вода за пиће, тоалети, тушеви, канте за одлагање отпада, одговарајући прилаз плажи, спасиоци).

Подземне воде

У циљу праћења могућег утицаја ЈИЗ на квалитет подземних вода редовно се спроводи мониторинг квалитета подземних вода на подручју јужно од индустријске зоне – у правцу очекиваног кретања подземних вода. У току 2012. године обављено је испитивање квалитета подземних вода у једној кампањи на 9 локација:

- Локација РА-1, 4 пијезометра (дубине 7м, 15м, 25м и 45м) поред Рафинерије даље од пута,
- Локација РА-2, 4 пијезометра (дубине 7м, 15м, 25м и 45м) - поред Рафинерије ближе путу,
- Локација РА-3, 4 пијезометра (дубине 7м, 15м и 45м) - поред ТЕ-ТО насипа,
- Локација РА-4, 4 пијезометра (дубине 7м, 15м и 45м) - поред Петрохемије,
- Локација „Чесма“, 1 пијезометар са леве стране пута поред чесме на улазу у Старчево,
- Локација СДЦ-6, 1 пијезометар испред Рафинерије нафте Панчево, манастирска капија,
- Локација Лп-720, 1 пијезометар ДВП „Тамиш-Дунав“ између насеља Старчево и Дунава,
- Локација Лп-722, 1 пијезометар ДВП „Тамиш-Дунав“ између насеља Старчево и Дунава и
- Локација Рр-721, 1 пијезометар ДВП „Тамиш-Дунав“ између насеља Старчево и Дунава.

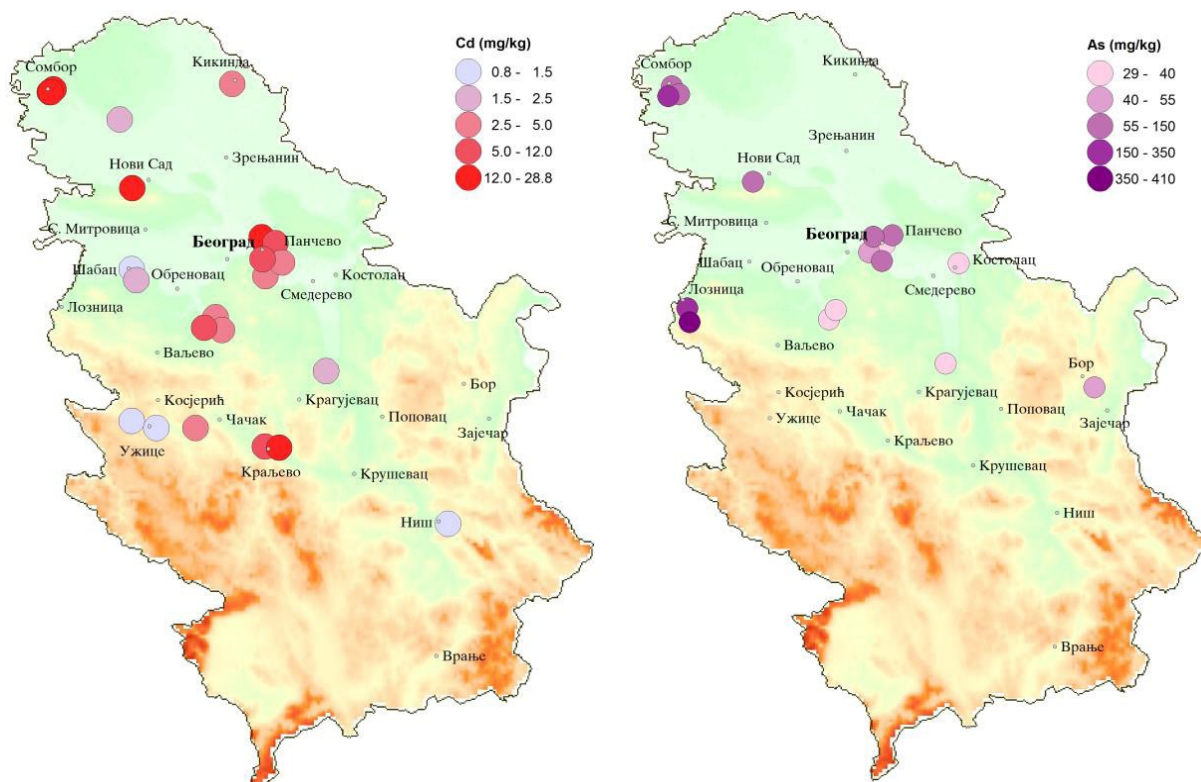
Према извештају Градског завода за јавно здравље Београд „Испитивање квалитета подземних вода на простору јужно од индустријске зоне града Панчева“, на локацијама пијезометара РА 2, „Чесма“, СДЦ-6, Рр-721, концентрације свих испитиваних параметара су биле испод нормираних вредности; концентрација арсена у подземним водама изнад ремедијационе вредности регистрована је у пијезометрима РА 1 (на дубини од 7 и 15м, РА 3 на дубинама од 15 и 25м и РА 4 на дубини 25м), концентрација цинка изнад ремедијационе вредности регистрована је на локацији пијезометра Лп-720, концентрација олова изнад ремедијационе вредности на локацији Лп-722. Локација РА 3 је слично испитивањима претходних година највише оптерећена полутантима. Поред арсена, повећана концентрација 1,2-дихлоретана, у односу на Уредбом дефинисану вредност која може указати на значајну контаминацију, је евидентирана у води из пијезометара LB (РА) 3/25 и LB (РА) 3/45; присуство 1,1-дихлоретена и 1,2-дихлоретена у повећаним концентрацијама у односу на вредност која може указати на значајну контаминацију је евидентирана у води из пијезометара LB (РА) 3/15, LB (РА) 3/25 и LB (РА) 3/45, присуство тетрахлоретена у концентрацији већој од вредности, која може указати на значајну контаминацију, је евидентирана у води из пијезометра LB (РА) 3/25, док је концентрација винилхлорида

премашивала поменуту вредност у води из сва четири пијезометра са ове локације.

2.3.3. Земљиште

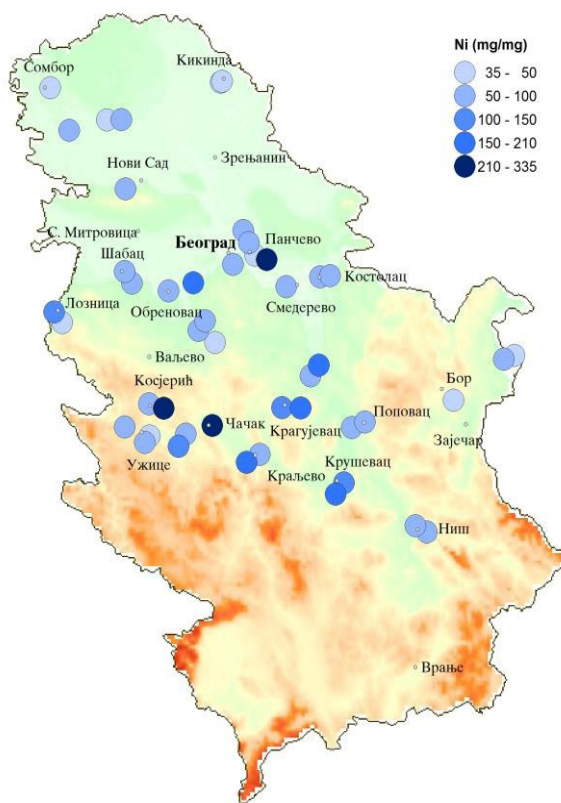
Земљиште представља један од кључних елемената животне средине и важан ресурс, који је посебно угрожен природним еродибилним процесима, као и деловањем људских активности. Пољопривредно земљиште у Републици Србији је угрожено ширењем насеља, изградњом индустријских, привредних, радних и других зона, и порастом тзв. *greenfield* инвестиција, чиме је настављен негативни тренд губитка пољопривредног земљишта.

На простору Републике Србије у току 2012. године Агенција за заштиту животне средине испитивала је земљиште у околини 28 индустријских комплекса на 55 локалитета од којих су 8 у Панчеву. Подаци о праћењу укупног садржаја тешких метала у земљишту показују прекорачење ГВ у површинском слоју земљишта до 30 цм за поједине тешке метале (Cd, Cu и Ni) док су остали испитивани тешки метали: Pb, Zn, Cr, As у нешто мањем проценту прекорачивали ГВ.

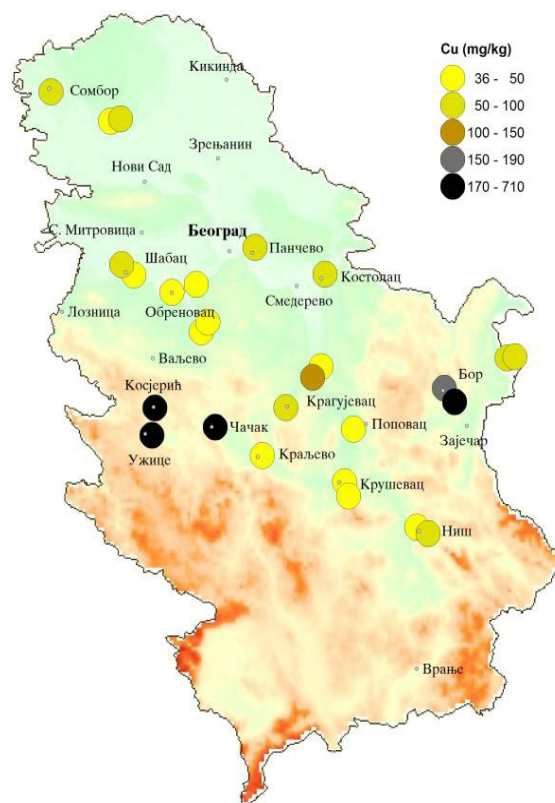

Локалитети са прекоречењима ГВ за Cd

Локалитети са прекоречењима ГВ за As

Локалитети са прекоречењима ГВ за Ni

Локалитети са прекоречењима ГВ за Cu

Као наставак трогодишњег програма испитивања квалитета пољопривредног земљишта од 2009-2011. године у току у 2012. године је реализован пројекат "Мониторинг стања земљишта и утицаја на биљке на подручју града Панчева" којим је обухваћена 31 локација на подручју катастарских општина Панчево, Војловица, Банатско Ново Село, Долово, Качарево, Старчево, Омољница, Банатски Брестовац, Иваново, Јабука и Глогоњ. У оквиру испитивања опасних и штетних материја у земљишту одређиван је укупни садржај тешких метала: Cd, Pb, Hg, As, Cr, Ni, Cu, Zn, Fe и Mn, као и садржај остатака група пестицида - карбамата, органофосфорних пестицида, пиретроида, триазина и органохлорних пестицида. На свим локалитетима утврђени су садржаји тешких метала и пестицида испод максимално дозвољених концентрација (у даљем тексту МДК), што значи да се земљиште обухваћено испитивањима у оквиру овог пројекта може се сматрати погодним за производњу здравствено безбедне хране.

Испитивањем садржаја тешких метала у производима биљног порекла -Cd, Pb, Hg, As, Cr, Ni, Cu, Zn, Fe и Mn утврђени су садржаји тешких метала у узорцима ратарских култура, поврћа и воћа са подручја града Панчева знатно нижи од МДК, а испитивања садржаја остатака пестицида у производима биљног порекла на подручју града Панчева у 124 узорка пољопривредних производа биљног порекла нису показали присуство резидуа пестицида у недозвољеним концентрацијама.

Испитивање садржаја нитрата и нитрита у пољопривредним производима биљног порекла је показало да сви производи без изузетка имају врло ниске садржаје ових контаминената, односно испод прописане МДК.

Иако резултати студије "Мониторинг стања земљишта и утицаја на биљке на подручју града

Панчева" током 2012. године делују охрабрујуће, потребно је нагласити да су поред до сада испитиваних опасних и штетних материја у земљишту и биљном материјалу, у наведеним матриксама често присутне и бројне веома опасне органске загађујуће материје које се због ниске биодеграбилности називају перзистентним (перзистентни органски полутанти тзв. POPs) у које спадају полициклични ароматични угљоводоници (ПАН) и полихлоровани бифенили (PCB).

2.3.4. Комунална бука

Бука је сваки нежељени звук који омета рад или одмор и озбиљно погађа нервни систем, како централни тако и вегетативни. На основу Закона о заштити од буке у животној средини јединица локалне самоуправе утврђује мере и услове заштите од буке, односно звучне заштите у плановима, програмима и пројектима, врши акустичко зонирање на својој територији, одређује мере забране и ограничења, доноси локални акциони план заштите од буке у животној средини и спроводи га, обезбеђује финансирање мониторинга буке у животној средини и врши контролу примене мера заштите од буке у животној средини.

У складу са Уредбом о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини, Институт ИМС а.д. Београд вршио је мерења буке на територији града Панчева током 2012. године и израдио прелиминарну карту акустичких зона града Панчева.

На основу мерења обављених у два циклуса мерења (на 11 мерних места у зони утицаја кафића и објеката са музиком и већим окупљањима грађана у првом циклусу и на 18 мерних места у зонама где бука потиче претежно од саобраћаја и индустријских објеката у другом циклусу) констатовано је да бука прелази допуштене нивое током ноћног периода на свим мерним местима, а на само 12 мерних места не прелази допуштене нивое за дневни период. На основу резултата мерења произилази да је град Панчево значајно угрожен по питању буке и да је неопходно спровођење мера у циљу смањења буке.

2.3.5. Отпадне материје

Значајан проблем у Републици Србији представља већ деценијама неодрживо управљање отпадом који углавном завршава на неуређеним одлагалиштима и штетно утиче на здравље људи, простор и животну средину. Постојећа инфраструктура за третман и одлагање комуналног отпада је неодговарајућа и недовољна.

У циљу успостављања одрживог система управљања отпадом, на основу Националне стратегије управљања отпадом (у даљем тексту НСУО) са програмом приближавања ЕУ, формиран је регион за управљање чврстим комуналним отпадом Панчево/Опово, потписивањем Међуопштинског споразума о сарадњи општина Панчево и Опово 2008. године. Према Анексу И Споразума потписаног 2010. године, циљеви града Панчева и општине Опово су управљање комуналним отпадом и инертним комерцијалним отпадом у складу са НСУО 2003., НСУО 2010. и Законом о управљању отпадом, што представља превенцију настајања отпада, минимизацију настајања отпада на извору настајања, рециклирање и поновно коришћење отпада, као и трајно депоновање отпада на безбедан начин.

У складу са Законом о управљању отпадом и усвојеним споразумом, Скупштине града Панчева је 2011. године донела Локални план управљања отпадом за град Панчево и Регионални план управљања отпадом за регион Панчево/Опово 2012. године. Предметним плановима предвиђено је одлагање комуналног отпада на новој депонији на доловачком путу.

Секретеријат за урбанизам, грађевинске, стамбено-комуналне послове и саобраћај

издао је употребну дозволу за Ia фазу депоније 2009. године. Постојећи приступни пут за комплекс депоније је дужине 1,7 km и ширине 3 m и коловозном конструкцијом која не задовољава потребно саобраћајно оптерећење за возила која довозе отпад на депонију. Овај пут треба да се реконструише у асфалтни пут минималне ширине 6 m. Због приступног пута неодговарајуће ширине као и због одређених техничких недостатака у изградњи саме депоније, нова депонија још увек није пуштена у рад, тј. депоновање отпада се и даље врши на градској депонији у Панчеву и депонијама у насељеним местима. Постоји такође и велики број „дивљих” одлагалишта (поред јавних путева, речних токова и др.). Одлагање отпада на депонијама које не задовољавају прописане стандарде представља потенцијалну опасност за загађење воде, земљишта и ваздуха, као и ризик по здравље људи. Материје које у највећој мери загађују ваздух, а емитују се са депонија јесу азотни и сумпорни оксиди, ПАУ, диоксини, фурани, прашина и тешки метали. Са комуналних депонија се емитује и депонијски гас који садржи око 50% метана као и непријатни мириси који имају значајан утицај на квалитет живота у околини депонија.

Доношењем Плана детаљне регулације приступног пута за нову градску депонију 2013. године, обезбеђени су услови за образовање грађевинских парцела односно формирање приступног пута одговарајуће ширине.

У оквиру Програма подршке инфраструктурним пројектима у области заштите животне средине реализује се пројекат "Нова Регионална депонија у Панчеву" који финансира Шведска агенција за развојну сарадњу (СИДА) чијем реализацијом нова депонија треба да постане оперативна. Пројекат се реализује на основу Меморандума о разумевању између Министарства енергетике, развоја и заштите животне средине, IMG (International Management Group), Града Панчева и Општине Опово.

И поред постојећих прописа који указују на неопходност примене рециклаже секундарних сировина, садашњи обим кућног сортирања, одвојеног сакупљања, прераде и поновне употребе рециклираног отпада и даље није задовољавајући. Скупштина града Панчева је донела Одлуку о изради Плана детаљне регулације – подцелина бц – Нова депонија у насељеном месту Панчеву. Доношењем овог плана обезбедиће се плански основ за успостављање Регионалног центра за управљање отпадом. У склопу регионалног центра за управљање отпадом вршиће се сортирање и раздвајање комуналног отпада, искоришћење вредних компоненти отпада (рециклажа), одлагање отпада и биолошки третман отпада (компостирање). У Регионалном центру за управљање отпадом предвиђа се:

- прихват сортираног и несортираног отпада
- сепарација отпада у регионалном постројењу за рециклажу
- одлагање отпада
- компостирање
- рециклажа грађевинског отпада
- прихват анималног отпада.

Обавеза локалне самоуправе према Закону о управљању отпадом, као и једна од активности предвиђена Локалним планом управљања отпадом је изградња Центра за сакупљање комуналног отпада који није могуће одложити у контејнере. За ову намену предвиђене су локације ЈКП „Хигијена“ у Власинској улици и у улици Димитрија Туцовића где тренутно послује радна јединица „Екосировина“, док је на локацији у Власинској улици у току спровођење активности на опремању Центра за сакупљање и постројења за управљање комуналним и другим отпадом.

Табеле 22 и 23: Подаци о врсти и количинама отпада за 2012. годину (ЈКП „Хигијена“ Панчево)

КОЛИЧИНА ПРИКУПЉЕНОГ ОТПАДА					
Врсте отпада	Количине отпада прикупљене у току сезонских анализа				Средња годишња вредност t/год
	Зимска анализа t/нед	Пролећна анализа t/нед	Летња анализа t/нед	Јесења анализа t/нед	
Комунални отпад из домаћинства, предузећа и установа, осим кабастог отпада	438 t	623,5 t	766 t	1006 t	45000 t
Кабастог отпада	8 t	70 t	12 t	80 t	100 t
Отпад са јавних површина	20 t	35 t	35 t	40 t	550 t
Грађевински шут	171,6 t	748 t	745,2 t	46,8 t	8.500 t

САСТАВ КОМУНАЛНОГ ОТПАДА										
Фракције	Анализа фракција у току сезонских анализа								Средња годишња вредност	
	Зимска анализа		Пролећна анализа		Летња анализа		Јесења анализа			
	Количина фракције (t)	Удео %	Количина фракције (t)	Удео %	Количина фракције (t)	Удео %	Количина фракције (t)	Удео %	Количина фракције (t)	Удео %
Папир и картон	60,53	13,82	105,99	17	118,88	15,52	93,76	9,32	6255,00	13,9
Стакло	17,87	4,08	22,45	3,6	7,66	1	22,53	2,24	1215,00	2,7
Биоразградиви отпад	232,14	53	263,74	42,3	425,59	55,56	643,84	64	24165,00	53,7
ПЕТ амбалажа	16,38	3,74	32,42	5,2	41,36	5,4	47,48	4,72	2160,00	4,8
Други пластични амбалажни отпад	0,00	0	8,98	1,44	6,13	0,8	17,71	1,76	450,00	1,0
Пластичне кесе	23,30	5,32	4,99	0,8	3,98	0,52	7,24	0,72	810,00	1,8
Остала пластика	11,65	2,66	11,22	1,8	17,46	2,28	31,19	3,1	1125,00	2,5
Метал-ферозни амбалажи	5,17	1,18	6,24	1	3,06	0,4	3,82	0,38	315,00	0,7
Метал-ферозни остали	0,00	0	11,22	1,8	2,45	0,32	8,45	0,84	315,00	0,7
Метал -	2,23	0,51	1,87	0,3	0,92	0,12	1,41	0,14	135,00	0,3

алуминијумске конзерве											
Метал-остали неферозни метали (алуминијум, бакар и др.)	0,00	0	19,08	3,06	8,58	1,12	12,47	1,24	630,00	1,4	
Композитни материјали (картон/восак, картон/алуминијум)	2,89	0,66	14,96	2,4	3,98	0,52	4,02	0,4	450,00	1,0	
Гума	0,00	0	15,59	2,5	11,34	1,48	9,66	0,96	540,00	1,2	
Текстил	29,26	6,68	27,43	4,4	53,62	7	35,00	3,48	2430,00	5,4	
Фини елементи	35,69	8,15	41,15	6,6	32,17	4,2	60,74	6,04	2790,00	6,2	
Остало	0,88	0,2	36,16	5,8	28,80	3,76	6,64	0,66	1170,00	2,6	
УКУПНО	438,00	100	623,50	100	766,00	100	1006,00	100	45000,00	100,0	

Према Закону о управљању отпадом, обавеза локалне самоуправе је израда пројеката санације и рекултивације постојећих депонија. Пројекти санације постојећих депонија на територији града Панчева урађени су за депоније у Старчеву, Иванову, Јабуци, Долову, Банатском Новом Селу.

2.3.6. Заштићена природна добра на територији града Панчева

Просторним планом Републике Србије предвиђено је да до 2015. године буде заштићено око 10% површине Србије, а да до 2021. године око 12% територије Србије буде под неким видом заштите.

На територији града Панчева заштићена су следећа природна добра:

- Парк природе „Поњавица“ - 133ha 63ara и 84m², а присутне заштићене врсте су: *Misgurnus fossilis*, *Ixobrychus minutus*, *Acipiter atthis*, *Hirundo rustica*, *Saxicola torquata*, *Hippolais icterina*, *Sylvia dommuc*, *Lanis collurio*.
- Споменик природе „Ивановачка ада“ - 6,07 ха са околном заштитном зоном од 8,86 ха. На подручју се налазе заштићене биљне врсте: једносемени бели глог (*Crataegus monogyna*), крушина (*Frangula alnus*) и добричица (*Glechoma hederacea*).
- Споменик природе „Два стабла белог јасена код Долова“ - површине од 1042,7 m².
- Споменик природе „Кестен Ђурчина у Панчеву“.

2.3.7. Обновљиви извори енергије

Национални циљеви и план коришћења обновљивих извора енергије (у даљем тексту ОИЕ) Републике Србије одређени су Законом о енергетици. Циљеви су утврђени на основу енергетских потреба, економских могућности и обавеза Републике Србије преузетих ратификованим међународним споразумима. Битна карактеристика обновљивих извора енергије је да су то чисти, еколошки прихватљиви извори енергије, који значајно доприносе смањењу загађења животне средине (ваздуха, воде и земљишта). Степен коришћења ОИЕ у Републици Србији је веома низак, ако се изузме искоришћење великих водених токова. Главни разлог је у томе што су трошкови коришћења обновљивих извора енергије знатно виши од трошкова коришћења конвенционалних извора енергије.

У складу са Енергетским билансом за 2009. годину учешће ОИЕ у бруто финалној

потрошњи енергије износило је 21,2%, а до 2020. године Република Србија треба да повећа учешће ОИЕ на 27,0 %.

Скупштина града Панчева је 2009. године донела је Одлуку о изради Плана детаљне регулације инфраструктурног комплекса за ветрогенераторско поље „Бела Анта“ у Долову, као и Одлуку о изради Плана детаљне регулације инфраструктурног комплекса за ветрогенераторско поље „Чибук 2“ у Долову, и њихова израда је у току. Доношењем ових планова биће обезбеђен плански основ за изградњу ветрогенераторских поља као обновљивих извора енергије.

Према Закону о ефикасном коришћењу енергије јединице локалне самоуправе са више од 20.000 становника су обвезнице система енергетског менаџмента и прописане су обавезе управљања потрошњом енергије, енергената и ефикасног коришћења енергије.

Енергетски биланси којима је обухваћена потрошња енергије, енергената и воде у јавним објектима на територији града Панчева, урађени су на захтев надлежног министарства за 2006. и 2009. годину.

2.3.8. Зелене површине

Једна од кључних улога насељског, ваннасељског и заштитног зеленила, као и шумских површина је стварање повољних хигијенско-здравствених услова, побољшање топлотног режима, пречишћавање ваздуха, повећање релативне влажности као и укупно побољшање микроклиматских услова.

Према Просторном плану Републике Србије, шумовитост Републике Србије сада износи 30,6%, а шумовитост АП Војводине је 6,5%. Према Плану оптимале шумовитости и пошумљавања до 2014. године шумовитост у јужнобанатском округу треба да се повећа на 7,7%. Просторним планом града Панчева предвиђено је да се површине под шумама и шумским земљиштем са 2147,91 ха повећа на 2453,14 ха чиме ће се проценат шумовитости повећати са 2,84% на 3,25%.

Ниво озелењености у градском ткиву је забрињавајуће мали у односу на норму за градове на рекама (12 пута мањи), а заштитни појас између насеља и јужне индустријске зоне није изведен у потпуности. ЈКП "Зеленило" Панчево је 2013. године израдило Биолошке основе заштитног зеленог појаса "Војловица" и Пројекат санације и проширења заштитног зеленог појаса "Војловица" у Панчеву. У другој фази пројекта припремљен је садни материјал и у току је спровођење радова у заштитном појасу на бази пројекта.

Кључни проблеми и развојне потребе са препорукама за развој

Кључни проблеми

- Панчево је сврстано у подручја загађене и деградиране животне средине са негативним утицајима на човека, биљни и животињски свет и квалитет живота.
- Панчево са три оператера који подлежу одредбама SEVESO II директиве (услед присуства великих количина опасних материја), лоцираних у међусобној близини и у близини насеља спада у најугроженија подручја (hot spots) у Републици Србији.
- Прекомерно загађен ваздух - Према Уредби о утврђивању Листе категорија квалитета ваздуха по зонама и агломерацијама на територији Републике Србије за 2012. годину, за агломерацију Панчево утврђена је III категорија квалитета ваздуха односно прекомерно загађен ваздух.
- Здравствено безбедна вода за пиће није доступна у насељеним местима која нису у систему водоснабдевања ЈКП "Водовод и канализација" Панчево. Квалитет воде из

сопствених система водоснабдевања насеља Долово, Качарево, Јабука, Глогоњ и Банатско Ново Село не задовољава увек стандарде из Правилника о хигијенској исправности воде за пиће.

- Нерационално трошење пијаће воде за прање улица и заливање.
- Недовољно изграђена канализациона инфраструктура на целој територији града Панчева.
- Постојећим плановима нису дефинисане локације за постројења за пречишћавање комуналних отпадних вода
- Непречишћене или недовољно пречишћене отпадне воде из индустријских постројења и комуналних система се без икаквог третмана се упуштају у водотоке, мелиоративне канале, водопропусне септичке јаме и упојне бунаре што проузрокује загађивање тла, површинских и подземних вода.
- Неспровођење Одлуке о одвођењу и пречишћавању отпадних и атмосферских вода у делу који се односи на употребу и пражњење септичких јама.
- Загађење земљишта појединим тешким металима у површинском слоју земљишта у околини индустријских комплекса.
- Недостатак података о присуству органских загађујућих материја ниске биодеградабилности у земљишту и биљном материјалу - перзистентни органски полутанти тзв. POPs (полициклични ароматични угљоводоници ПАХ и полихлоровани бифенили РСВ).
- Депонување комуналног и другог отпада на безусловној градској депонији у Панчеву и депонијама у насељеним местима и велики број дивљих сметлишта у граду и насељеним местима са тенденцијом обнављања.
- Висок степен ризика од загађења воде, земљишта и ваздуха, као и ризик по здравље људи услед постојања "дивљих" одлагалишта отпада (поред јавних путева, речних токова и др.)
- Са безусловних комуналних депонија се емитују азотни и сумпорни оксиди, ПАХ, диоксини, фурани, прашина, тешки метали, депонијски гас, као и непријатни мириси што има значајан утицај на квалитет живота у околини депонија.
- Незадовољавајући обим селекције отпада на месту настанка и депонување помешаног био-разградивог и осталог отпада
- Нерешен проблем управљања посебним токовима отпада
- Нерешен проблем одлагања инертног отпада
- Бука прелази допуштене нивое током ноћног периода на свим мерним местима и на неколико мерних места у дневном периоду
- Ниво озелењености у градском ткиву је забрињавајуће мали у односу на норму за градове на рекама (12 пута мањи)
- Ниво пошумљености територије града Панчева је испод просечне пошумљености у АП Војводини, а знатно испод просека за Републику Србију.

Ресурси

- Град има локалну мрежу станица за мониторинг квалитета ваздуха преко којих се редовно прати ниво загађујућих материја у амбијенталном ваздуху
- Једно мерно место у оквиру Државне мреже за прање квалитета ваздуха лоцирано је у Панчеву ("Содара")
- Град обезбеђује додатна мерења квалитета ваздуха преко овлашћених стручних кућа

- Урађен је Пројекат целовите санитарне заштите панчевачког изворишта
- У току је израда пројекта водоснабдевања северних села који се финансира из кредита Kfw банке.
- Врши се контрола квалитета површинских и подземних вода
- Урађен је Генерални пројекат третмана комуналних отпадних вода са претходном студијом оправданости за град Панчево и сва насељена места
- Садржај тешких метала и остатака пестицида у узорцима земљишта на свим испитиваним локалитетима је знатно нижи од МДК и омогућава производњу здравствено безбедне хране.
- Садржај тешких метала (*Cd, Pb, Hg, As, Cr, Ni, Cu, Zn, Fe, Mn*) у производима биљног порекла у испитиваним узорцима ратарских култура, поврћа и воћа са подручја града Панчева је знатно нижи од МДК
- Испитивање садржаја остатака пестицида у производима биљног порекла на подручју града Панчева нису показали присуство недозвољених концентрација пестицида.
- Испитивање је показало да сви производи без изузетка имају врло ниске садржаје нитрата и нитрита у пољопривредним производима биљног порекла
- Донет је План детаљне регулације приступног пута за Нову градску депонију
- У оквиру Програма подршке инфраструктурним пројектима у области заштите животне средине реализује се пројекат "Нова Регионална депонија у Панчеву" који финансира Шведска агенција за међубародни развој и сарадњу (СИДА) чијом реализацијом нова депонија треба да постане оперативна.
- Донети су Локални план управљања отпадом за град Панчево и Регионални план управљања отпадом за регион Панчево/Опово
- На територији града Панчева постоје заштићена природна добра
- Просторним планом града Панчева предвиђено је да се проценат шумовитости повећа са 2,84% на 3,25%.
- Град Панчево је основао Фонд за заштиту животне средине ради остваривања циљева у области заштите животне средине
- Скупштина града Панчева донела је Одлуку о изради Плана детаљне регулације инфраструктурног комплекса за ветрогенераторско поље "Бела Анта" у Долову и Одлуку о изради Плана детаљне регулације инфраструктурног комплекса за ветрогенераторско поље "Чибук 2" у Долову.

Препоруке за развој

- Вођење и ажурирање локалног регистра загађивања животне средине
- Израда и доношење Плана заштите од хемијских удеса
- Израда и доношење Плана за побољшање квалитета ваздуха за град Панчево
- Обезбеђење редовног мониторинга квалитета ваздуха, површинских и подземних вода и земљишта
- Проширити програм мониторинга квалитета земљишта испитивањем садржаја органских загађујућих материја
- Ремедијација загађених површина
- Обезбедити услове за прикључење домаћинстава на гасну мрежу и систем даљинског грејања
- Донети нови Правилник о условима за испуштање отпадних вода у јавну канализацију
- Израда и доношење локалног акционог плана заштите од буке у животној средини у

- складу са Законом о заштити од буке у животној средини
- Успостављање катастра зелених површина на територији града Панчева
- Повећање удела зелених површина у складу са ПП Републике Србије
- Систематски и континуирани рад са грађанима кроз програме едукације и информисање грађана о поступању са комуналним отпадом
- Повећати број уређених сабирних места за сакупљање комуналног отпада у граду и насељеним местима
- Обезбедити услове за повећање степена примарне селекције отпада прилагођено условима становања.
- Одредити локацију за складиштење и рециклажу грађевинског отпада и опремити је постројењем за рециклажу грађевинског отпада
- Обезбедити простор за управљање посебним токовима отпада у насељеним местима
- Повећати проценат учешћа обновљивих извора енергије у укупној производњи и потрошњи енергије
- Обезбедити подстицајне мере за примену мера енергетске ефикасности у зградарству и енергетску санацију објеката
- Завршити започете пројекте комуналне инфраструктуре у граду и селима укључујући изградњу канализационе мреже и постројења за третман отпадних вода.

2.4. АНАЛИЗА СТАЊА У ОБЛАСТИ ИНФРАСТРУКТУРЕ И УРБАНИЗМА - КЉУЧНИ ПРОБЛЕМИ И РЕСУРСИ СА ПРЕПОРУКАМА ЗА РАЗВОЈ

2.4.1. ИНФРАСТРУКТУРА

2.4.1.1. Саобраћајна инфраструктура

Повољан геостратешки положај града у саобраћајном смислу, европски коридори VII и близина коридора X, државни путеви I и II реда од значаја за Србију, заступљеност свих видова саобраћаја основни су потенцијали за развој саобраћајне привреде тако и осталих привредних грана које су зависне од саобраћаја. Постојећа изграђеност и стање државних и локалних путева представља значајан услов за ефикасно и квалитетно одвијање саобраћаја у екстерном (транзит) и локалном смислу.

Планирани путни правци: обилазница око Панчева (преко Дунава код Винче), „Банатска магистрала“ (Зрењанин - Панчево - Смедерево) и др. представљају значајну развојну шансу града и региона. Железнички чвор Панчево, у склопу Београдског железничког чвора и железнице Србије, је значајна развојна могућност, посебно планирана изградња моста код Винче и Смедерева.

Водни саобраћај

Посебну развојну шансу за свеукупан развој града и региона има „Лука Дунав“, која има државни значај и организационо је и оперативно интегрисана са одговарајућим логистичким центрима међународног и међурегионалног нивоа. Лука има све локацијске предности са аспекта водног саобраћаја, јер се налази на европском пловном путу већег значаја (коридор VII), на осовини Ротердам - Црно море. Поред примарних задатака претовара, у Луци су заступљени и елементи мултифункционалности у погледу пружања услуга. Лука располаже комплетном механизацијом, објектима и потребном инфраструктуром за обављање претоварних, складишних и свих других пратећих операција и

лучких функција. Инсталисани капацитети луке простиру се на укупној дужини оперативне обале од 760 метара.

У АП Војводини постоје контејнерски терминали у лукама Новом Саду и Панчеву. Саобраћајна инфраструктура терминала омогућава претовар контејнера из пловила, са железничких кола и са друмских возила. Претоварни подсистем обухвата самоходну носну дизалицу за претовар контејнера носивости 50 т и складишни подсистем површине 21 000 м². Постоји и подсистем за техничко одржавање и оправку контејнера, као и простор за паковање (пуњење и пражњење) контејнера. Стање у водном саобраћају у АП Војводини карактеришу низак степен искоришћености лука и мали промет робе на мрежи унутрашњих водних путева услед застареле речне флоте и недостатка улагања у модернизацију, приватизације лука и бродарских предузећа.

Друмски саобраћај

Кроз град Панчево пролазе државни путеви I и II реда:

- Државни пут IB реда бр.10 – Београд – Панчево – Вршац - државна граница са Румунијом (гранични прелаз Ватин)
- Државни пут IB реда бр.14 – Панчево – Ковин – Раља – веза са Државним путем 33
- Државни пут IIA реда бр.130 – Ечка – Ковачица – Јабука – Панчево.

Наведени путеви пролазе кроз територију града Панчева кроз следеће улице:

- Првомајска, Стевана Шупљикца, Моше Пијаде, Димитрија Туцовића, Јабучки пут, Новосељански пут и Милоша Обреновића (од раскрснице на Тесли) и надаље Баваништански пут.

Напомена: У преговорима је да се тренутна траса ДП-а кроз улице Моше Пијаде и Димитрија Туцовића преусмери (и званично) на улицу Книћанинову.

Изградња „**Кинеског моста**“ у Београду - Земун – Борча је уклопљена у спољну магистралну тангенту Београда и иста траса ће на територији града Панчева улазити са северозападне стране, чиме ће се растеретити централна зона Панчева транзитног и дела путничког саобраћаја, а омогућиће и директну - бољу везу са северном индустријском зоном у Панчеву (целина 11). Са друге стране, растеретиће се и друмско-железнички мост (Панчевачки мост) као тренутно једина веза Банатске стране са Београдом. Иначе траса „резервисаног друмског коридора“ са Београдске стране плански је уклопљена са трасом истог кроз територију Панчева.

Изградњом „**Винчанског моста**“ на Дунаву и трасом кроз територију Панчева растеретиће се постојећи мост (Панчевачки мост) као и централна зона Панчева и то:

- друмском обилазницом ће се централна зона Панчева растеретити теретног и дела путничког саобраћаја из правца Београда ка Вршцу, Румунија
- железничком теретном обилазном пругом ће се опасни терети из Београда (Србије) као и из фабрика јужне индустријске зоне Панчева превозити мимо централне зоне Панчева.

Осим Државних и локалних путева на територији града егзистирају градске саобраћајнице нижег ранга – главне, сабирне, стамбене.

Саобраћајну одрживост града Панчева умањује непостојање обилазнице (велико је учешће транзитног саобраћаја на саобраћајницама), квалитетнија веза са Београдом (недовољан је постојећи мост на Дунаву код Крњаче), положај аутобуске станице, железничка пруга у односу на град, недовољан број места за стационарни саобраћај возила, недовољно

развијен и афирмисан јавни превоз, недостатак бициклических стаза, запуштеност уличних профила посебно у рубним зонама града. Изразито је мала и недовољно изграђена мрежа локалних путева између насељених места на територији града.

Железнички саобраћај

Војводину пресецају три значајне магистралне европске пруге, а једна од њих је и Београд – Панчево - Вршац -Темишвар (Е-66) са везом за железнички правац Е-51 према Букурешту и Одеси, предвиђена је реконструкција, модернизација, као и перспективна прекатегоризација (локалних у регионалне) следећих пружних праваца:

- Панчево – Баваниште
- Панчево – Старчево – Винча.

У железничком саобраћају, пруга међународног значаја према Румунији, те пруге према Зрењанину и Београду, и локална деоница Панчево-центар (Аеродром) -Војловица - Лука - Индустијска зона.

Услови и трасе друмско-железничке обилазнице око Панчева преузете из услова Пuteва Србије и Железница Србије који се позивају на:

- Генерални пројекат аутопутске обилазнице Бубањ поток – Винча – Панчево
- Генерални пројекат теретне обилазне пруге Бубањ поток – Винча – Панчево
- Генерални пројекат друмско-железничког моста преко Дунава код Винче.

Најзначајнији инфраструктурни блок копненог саобраћаја у граду Панчево је железнички чвор Панчево. Саобраћајни подсистем Панчева је у директној вези са транспортним системом града Београда. Једина физичка веза ова два подсистема остварује се преко друмско-железничког моста на Дунаву, тако да се сви токови железнице из правца Румуније и Баната према југу сажимају и једноколосечном пругом укључују у београдски железнички чвор недовршене и некомплетне инфраструктуре. То је и највећа генерална слабост овог дела система.

„Беовоз“ је већ десет година основни превозни подсистем за превоз путника на релацији Панчево – Београд. Достигнути ниво развоја и ефекти који се на овом шинском систему остварују упућују на закључак да овај систем треба даље развијати у правцу отварања нових линија, успостављање тарифног система, система наплате превоза који је функционално обједињен и организован кроз јединствен систем управљања.

На основу развојних планова „Железнице Србије“ планирана је модернизација железничке пруге Е66 Центар – Панчево Варош – Вршац – Државна граница, у двоколосечну, електрифицирану пругу. Прва Фаза је изградња другог колосека од Београда до станице Панчево Главна.

2.4.1.2. Водопривредна инфраструктура

Извориште

Град Панчево се снабдева сировом водом из бушених бунара са три изворишта старо извориште „Сибница“, извориште код постројења за пречишћавање „Филтер“ и ново извориште "Градска Шума". Капацитет свих изворишта износи око 800 л/с., а бунари су просечне дубине од 44 метра и каптирају водоносни хоризонт алувиона Дунава дебљине 20 до 25м.

Прелиминарна испитивања указују, а и процене стручњака су, да на локацији изворишта „Сибница“ постоје знатне резерве сирове воде и то у правцу залеђа према прузи Панчево - Београд. Одржавање капацитета сирове воде постиже се редовним обнављањем и

регенерацијом бунара.

На локацији "Градске шуме" која је у фази формирања, изграђено је тридесетак бунара и ово извориште као најмлађе, пружа могућност снабдевања града довољном количином сирове воде у дужем периоду. Тренутно ово извориште постиже капацитет од 250 л/сек, али је нажалост ова локација просторно ограничена за дугорочнији развој.

Фабрика воде

Постројење за прераду сирове воде је лоцирано на територији општине Палилула одмах уз Тамишки насип у брањеном подручју. У оквиру комплекса постројења постоје две фабрике воде. То је Стари филтер (капацитета 340 л/сек) и Нови филтер (капацитета 400 л/сек). У оквиру фабрике воде изграђени су и резервоари капацитета 12000 m³, што није довољно да се изравна дневна потрошња. Тренутно је у припреми изградња резервоара од 5000 m³.

Водоводна мрежа

Црпна станица у оквиру Панчевачке фабрике воде директно потискује прерађену воду у градску мрежу. Од фабрике воде до градске мреже вода се потискује кроз два цевовода. Један је пречника 500 mm и улази у град преко старог друмског моста на Тамишу док је други 800 mm постављен испод реке Тамиши улази у град код Црвеног Магацина. Овим је обезбеђена поузданост напајања градске мреже као и релативно добра уједначеност притисака у мрежи. Водоводна мрежа је у највећем делу града изграђена (95%).

Што се тиче потрошње технолошке воде, покушава се са максималним растерећењем градског водовода, јер су угрожени постојећи капацитети, а за њихово проширење су потребна велика средства која би знатно подигла цену воде. Само се у јужној индустријској зони која је лоцирана на Дунаву врши захватање речне воде за процесне, расхладне и противпожарне потребе, док се за санитарне користи вода из градског водовода.

Од насељених места у граду Панчево на панчевачки градски водовод тренутно су прикључена насеља јужно од града, а то су Старчево, Омољица, Банатски Брестовац и Иваново. Изграђени су цевоводи пречника 400 mm до 200 mm, и станица за дохлорисање воде.

Остала насеља града Панчева ће бити прикључна на градски водоводни систем Панчева преко магистралних водовода и пумпних (бустер) станица са резервоарима чисте воде. Такође ће бити у обавези да фазно реконструишу дистрибутивну мрежу у оквиру насеља на потребне минималне пречнике и савремене цевне материјале и арматуре уз санацију кућних прикључака где су процентуално највећи губици воде. Планом су обухваћени магистрални водоводи: Панчево-Јабука-Глогоњ, Панчево-Качарево, Панчево - Банатско Ново Село и Панчево - Долово. Сви набројани магистрални водоводи ће бити трасирани у оквиру путног појаса државних путева првог реда и градиће се према правилима грађења датим у Просторном плану.

Фекална канализација

Панчево је град са недовољно развијеном канализационом мрежом фекалних и атмосферских вода. Канализациони систем се развијао као сепарациони. Од 1961. године када је почела градња фекалне канализације, па до данас, изграђено је укупно 130 км канализационе мреже са 8 црпних станица, на њу је прикључено око 85 % становништва. Градско постројење за пречишћавање отпадних вода још увек није изграђено. Око 6 милиона м³ употребљених вода града које се прихватају канализационим системом, упуштају се без

претходног пречишћавања у реку Дунав, а близу 4 милиона m³ употребљених вода се у току године излива путем септичких јама и директних излива у подземне воде или у Мали рит.

Мањи део индустрије и привреде је прикључен на градску канализацију, док већи део индустрије није прикључен на градски систем, тако да се отпадне воде директно изливају у Мали рит и реку Надел без икаквог предtretмана. Једино Петрохемија има изграђено постројење за третман отпадних вода на коме се пречишћавају и отпадне воде из Рафинерије и тако обрађене испуштају у Дунав.

Сва сеоска насеља у граду Панчеву за сада немају изграђене локалне системе фекалне канализације. У неким насељима је започета изградња канализационе меже са различитим степеном завршености који нигде не прелази 50%. Домаћинства користе класичне септичке јаме или напуштене бунаре, а локална индустрија поред тога користи још и каналску мрежу (која није димензионисана да прихвати и ову количину вода), као и реке Тамиш и Надел за испуштање непречишћених отпадних вода. Постројења за пречишћавање отпадних вода још увек нису изграђена ни у једном насељу а директан су услов за прикључење будуће месне канализације на реципијенте то јест каналску мрежу и природне водотоке.

Атмосферска канализација

За већи део територије града није до сада решено питање одвођења атмосферских вода. Само 45 % градских улица има атмосферску канализацију. Од постојеће мреже атмосферске канализације један део је старији од 90 година (стари зидани колектори у центру и приобаљу).

Атмосферска канализација се развијала као и фекална релативно споро али су реализовани главни (дубоки) колектори и једна пратећа црпна станица на Тамишу, што омогућава изградњу нове и ширење постојеће секундарне мреже.

Сва сеоска насеља у граду Панчеву за сада немају изграђене локалне системе атмосферске канализације већ само отворене канале дуж уличних саобраћајница. Системи за одводњавање сувишних вода са пољопривредних површина су пројектовани тако да каналска мрежа која допире до насељених места, може да прихвати и њихове атмосферске воде.

2.4.1.3. Систем за даљинско грејање

На грађевинском подручју насељених места које обухвата Просторни план Града Панчева, потрошачи се снабдевају топлотном енергијом посредно или непосредно из два централизоване система: топлификационог и гасификационог, с тим што је топлификација заступљена у деловима самог града Панчева.

У обухвату плана егзистирају две основне групације потрошача топлотне енергије и енергената:

- потрошачи топлотне енергије и енергената за потребе грејања стамбених простора и простора намењеног пратећим функцијама становања, искључиво у зимском периоду (део ових потрошача у летњем периоду користи санитарну топлу воду)
- потрошачи топлотне енергије и енергената за потребе индустрије и пољопривреде (грејање и технологија), потрошња читаве године

Решење грејања стамбеног простора и простора пратећих функција становања у Панчеву је врло шаролико. У индивидуалном становању у граду око 1.100 домаћинства користе гас из дистрибутивног гасоводног система, што у односу на укупан број индивидуалних домаћинстава у граду износи непуних 4%. Сва остала индивидуална домаћинства (приближно 15.000 домаћинстава) и домаћинства у колективном становању (приближно 2.900 домаћинстава која нису покривена централним грејањем) користе

индивидуална ложишта са ложењем различитог горива (претежно угља) или користе електричну енергију.

Табела 24: Покривеност домаћинстава различитим начинима грејања на подручју града Панчево

ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ	Број домаћинстава		Број домаћинстава која су ТОПЛИФИЦИРАНА		Број домаћинстава која су ГАСИФИЦИРАНА		Број домаћинстава која користе ОСТАЛА ГОРИВА	
	бр. дом.		бр. дом.		бр. дом.		бр. дом.	
Град Панчево	27 890	100%	11 500	41%	1100	4%	15 290	55%
Насељена места	17 400	100%	0	0%	4 950	28%	12 450	72%
Територија града	45 290	100 %	11 500	25 %	6 050	13 %	27 740	61%

У укупном енергетском билансу насеља Панчева, индустрија је далеко највећи потрошач топлотне енергије у односу на остале потрошаче, претежно је лоцирана у тзв. „Јужној индустријској зони“ Панчева и своје потребе за топлотном енергијом подмирује из већ изграђених топлотних извора и технолошких постројења, коришћењем сировог бензина, мазута, течног рафинираног гаса (из сопствене производње) као и природног гаса из магистралног гасоводног система. Од укупно инсталираних котловских капацитета на територији града Панчева, 2/3 се налази у погонима Јужне индустријске зоне, а смештени су у четири велика топлотна извора.

У насељу Скробара (МЗ „Горњи град“) изграђена је главна мерно регулациона станица (ГМРС) „Флот“ али гас користи само индустрија лоцирана на том потезу, док становници немају могућност њеног коришћења, а са ове ГМРС снабдевају се и „северна“ насеља на територији града.

Панчево и околна насељена места снабдевају се природним-земним гасом, као основним енергентом са постојећих гасовода (магистрални, раводни, доводни, градски и дистрибутивни гасоводи). Насеља која су лоцирана северно и источно од Панчева и гравитирају магистралним гасоводима у протеклом периоду су водила већу активност око гасификације својих насеља.

Насељено место Долово снабдева се са доводног гасовода Тилва – Панчево. Банатско Ново Село гасом се снабдева са магистралног гасовода Панчево – Елемир – Кикинда. Качарево, Јабука и Глогоњ се снабдевају са разводног гасовода Батајница - Панчево. У непосредној близини Панчева налази се Гасни разделни чвор из којег се преко гасовода Панчево - Смедерево снабдева Банатски Брестовац, који је делимично гасификован и насеље Стари Тамиш, који је потпуно гасификовано. У току је гасификација насеља Старчево, Омољица и Иваново.

2.4.1.4. Грађевинско земљиште

Рационално коришћење и успостављање економски и социјално одрживог система управљања грађевинским земљиштем је предуслов развоја локалне заједнице. Да би се ово остварило потребно је:

- Радикално успоравање конверзије пољопривредног у грађевинско земљиште
- Ограничавање физичког ширења грађевинских подручја насеља, уз стимулисање урбане обнове, активирање запуштених локалитета (броунифилд) и интензивније коришћење већ дефинисаних површина
- Координација и синхронизација - планирања коришћења простора, управљања грађевинским земљиштем и политике комуналног опремања и уређења насеља.

Задатак од посебног значаја је дестимулисање „линеарне“ изградње дуж важних саобраћајница, дефинисање будућих концесионих подручја и остваривање планских намена простора ефикаснијом синхронизацијом свих актера - од планерских до управљачких, као контролом реализације планских решења.

Табела 25: Преглед планиране генералне намене површина према Генералном урбанистичком плану Панчева

НАМЕНА ПОВРШИНА	ha	%
ЗОНА ЦЕНТРАЛНИХ АКТИВНОСТИ	57,21	0,90
1. ЈАВНЕ ПОТРЕБЕ - УКУПНО	2131,87	33,49
1.1. Комунално-сервисне зоне		
-Санитарна депонија комуналног отпада	34,36	
-Простор за нешкодљиво укл. отпада	7,49	
-Зоне енергетских постројења	44,10	
-Градско постројење за отпадне воде	11,60	
-Резевни прост. постр. за отпадне воде	9,56	
-Гробља	69,82	
Укупно комунално-сервисне зоне	176,32	
1.2. Зелене и рекреативне површине		
-Заштитно зеленило	307,26	
-Парковске површине	27,07	
-Зеленило специјалне заштите	120,41	
-Градска шума-парк шума	347,80	
-Спортско-рекреативна зона	64,45	
-Спортско-пословна зона	181,65	
-Туристичко-рекреативна зона	138,75	
Укупно зелене и рекреат. површине	1187,39	
1.3. Водне површине и објекти		
-Реке и канали	131,00	
-Зона марине	26,13	
Укупно водне површине и објекти	157,13	
1.4. Зоне јавних саобраћајних површина и коридора		
Укупно јавне саобр. површ. и објекти	611,03	
2. СТАНОВАЊЕ - УКУПНО	1625,60	25,53
-Постојеће становање	854,54	
-План. станов. на делим. изгр. површ.	76,30	
-План. стан. на неизгр. површинама	60,66	
-Стамбено-пословна зона	634,10	
3. ПОСЛОВАЊЕ - УКУПНО	1043,19	16,38
-Пословно-произв.-стамбена зона	756,86	

-Пословно-услугна зона	193,04	
-Лука „Дунав“	93,29	
4. ИНДУСТРИЈА–ПРИВРЕДНА ЗОНА - УКУПНО	1131,85	17,78
-Хемијска индустрија	383,58	
-рекулација	2,95	
-неизгр. део комплекса	51,09	
-„Green field“ индустрија	405,27	
Пословно-услугна зона	179,44	
Индустрија посебне намене	109,52	
5. ЗОНЕ ОСТАЛИХ НАМЕНА		
- Комплекси посебне намене	420,03	
-Затворски комплекс	13,46	
УКУПНО ЗОНЕ ОСТАЛИХ НАМЕНА	433,49	6,8
УКУПНО	6365,99	100,00%

2.4.2. УРБАНИЗАМ

2.4.2.1. Покривеност града Панчева урбанистичком планском документацијом

Главни разлог за израду и доношење просторних и урбанистичких планова града је стварање услова за реализацију интереса у области рационалног и наменског коришћења простора.

Просторни и урбанистички планови града су важни дугорочни стратегијски документи у којима су дате будуће смернице економске политике и организације друштвеног и привредног система, програми крупне инфраструктуре, заштите и коришћења животне средине, природних и створених ресурса и споменика културе.

У складу са Законом о планирању и изградњи на подручју града Панчева донети су следећи плански документи:

Табела 26: Преглед важећих планова града Панчева

РБ	Назив плана	Година доношења одлуке	Година доношења плана
1.	Просторни план града Панчева	2009	2012
2.	Генерални урбанистичког плана Панчева	2009	2012
3.	План генералне регулације Целина 1- Шири центар (круг обилазнице) у насељеном месту Панчево – потврђени ПДР-ови за Градски стадион, насеље Тесла и Мали Рит	2009	2012
4.	План генералне регулације Целина 2 – Стрелиште са Хиподромом и Војловица са Тополом – потврђен ПДР за подручје Хиподром	2009	2012
5.	План генералне регулације Целина 4а Караула са Јабучким путем и Целина 4б Скробара у насељеном месту Панчево	2009	2014
6.	План генералне регулације Целина 5 – Кудељарац и Новосељански пут иза Надела	2009	2012
7.	План генералне регулације Целина 6 – подцелина 6а Баваништански пут, подцелина 6б Стари Тамиш и подцелина 6ц Нова Депонија у насељеном месту Панчево	2009	2013

8.	План генералне регулације Целина 9 – Грeен Филед 1 и 3 у насељеном месту Панчево – потврђени ПДР-ови „Грeен Филед 1 и 3“	2009	2012
9.	План генералне регулације Целина 10 – Потамишје и Градска шума у насељеном месту Панчево	2009	2012
10.	План генералне регулације Целина 11 – Комплекси посебне намене	2009	2012
11.	План генералне регулације Целина 11 – Комплекси посебне намене	2009	2012
12.	План генералне регулације насељеног места Старчево	2009	2011
13.	План генералне регулације насељеног места Јабука	2009	2011
14.	План генералне регулације насељеног места Качарево	2009	2011
15.	План детаљне регулације подручја Мали Рит	2009	2012
16.	План детаљне регулације Градски стадион у Панчеву	2009	2011
17.	План детаљне регулације насеља „Тесла“ у Панчеву	2009	2011
18.	План детаљне регулације „Грeен Филед 1“ еко-индустријска зона – јужно од „Петрохемије” - у Панчеву	2010	2011
19.	План детаљне регулације за еко – индустријски комплекс „Грeен Филед 2“ – зона између насеља Топола и „Луке Дунав“ - у Панчеву	2010	2011
20.	Плана детаљне регулације „Грeен Филед 3“ - еко индустријска зона – зона најјужније границе Генералног плана уз Дунав - у Панчеву	2010	2011
21.	План детаљне регулације приступног пута за Нову градску депонију Панчево	2010	2013

Табела 27: Преглед планова града Панчева чија је израда у току

РБ	Планови који су у изради	Година доношења одлуке	Очекивани период доношења плана
1.	План генералне регулације Целина 3 - Проширена Миса са гробљем	2009	2014
2.	План генералне регулације Целина 7 – Лука Дунав, „Грeен Филед 2“, Стара Утва и Стаклара	2009	2014
3.	План генералне регулације Целина 8 - „Петрохемија, Азотара и “Рафинерија“	2009	2015 - 2016
4.	План генералне регулације насељеног места Банатско Ново Село	2009	2014
5.	План генералне регулације насељеног места Иваново	2009	2014
6.	План генералне регулације насељеног места Долово	2009	2014
7.	План генералне регулације насељеног места Банатски Брестовац	2009	2014
8.	План генералне регулације насељеног места Омољица	2009	2014

9.	План генералне регулације насељеног места Глогоњ	2009	2014 - 2015
10.	План детаљне регулације инфраструктурног комплекса за ветрогенераторско поље „Бела Анта“ у Долову	2009	2014
11.	Плана детаљне регулације инфраструктурног комплекса за ветрогенераторско поље „Чибук 2“ у Долову	2009	Не ради се
12.	План детаљне регулације за подручје „Стара Утва“ у Панчеву	2009	2015 - 2016
13.	План детаљне регулације за део аутопутске и железничке обилазнице око Београда (аутопутска деоница Бубањ поток-Винча-Панчево, железничка деоница Бели Поток-Винча-Панчево), са друмско – железничким мостом преко Дунава на подручју територије града Панчева	2009	2014
14.	Измене и допуне Плана генералне регулације Целина 1-Шири центар (круг обилазнице) у насељеном месту Панчево	2013	2014
15.	Измене и допуне Плана генералне регулације Целина 2 - Стрелиште са Хиподромом и Војловица са Тополом	2013	2014
16.	Измене Плана детаљне регулације „Градски стадион“ у Панчеву	2013	2014
17.	Измена и допуна Плана генералне регулације комплекса ХИП „Петрохемија“, ХИП „Азотара“ и НИС „Рафинерија нафте Панчево“ у насељеном месту Панчево	2014	2014

2.4.2.2. Спровођење просторног и урбанистичких планова

Табела 28: Преглед издатих дозвола, решења и информација о локацији

Информација о броју издатих грађевинских дозвола, локацијских дозвола и информација о локацији			
Година	Грађевинске дозволе	Локацијске дозволе	Информације о локацији
2012	134	106	209
2013	141	81	191

Током 2013. године Градској управи града Панчева – Секретаријату за урбанизам, грађевинске и стамбено-комуналне послове поднето је 132 захтева за издавање локацијских дозвола, а од тог броја издато је 81 решење.

Рокови за издавање грађевинских дозвола и проблеми приликом издавања грађевинских дозвола су:

- Уколико је уредно поднет захтев, са свом документацијом прописаном чланом 135. став. 1. Закона о планирању и изградњи (“Сл.гласник РС” бр. 72/09, 81/09-исправка, 64/10-УС, 24/11, 121/12, 42/13-УС, 50/13-УС и 98/13-УС) (у даљем тексту:Закон), рок за издавање грађевинске дозволе је 15 дана од дана пријема уредног захтева.

- Уколико није поднета сва документација прописана чланом 135. став 1. Закона рок за допуну документације је 15 дана, односно 30 дана за исправку главног (идејног) пројекта.
- Када инвеститори не могу доставити тражену документацију подносе захтев за продужење рока, те им се продужава рок од 15 до 60 дана у зависности због чега је тражен продужетак рока.
- Инвеститори обично достављају документацију без плаћене накнаде за комунално опремање, са пројектима који нису урађени у складу са локацијском дозволом и који немају све потребне сагласности надлежних јавних предузећа, па ти разлози знатно продужавају рок за издавање грађевинских дозвола.

Препреке у изради планова:

- Неадекватне и неажурне подлоге на којима се цртају планови. За сва насељена места на територији Панчева се користе старе подлоге на деформисаним и поцепаним паусима.
- Неажуран катастар подземних водовода и инсталација.
- Споро прибављање претходних услова од надлежних јавних предузећа и институција. Прибављени услови најчешће не садрже ажурно постојеће стање и развојне стратегије, већ само уопштена правила грађења.
- Честе измене законских и подзаконских аката које уводе нове методологије и процедуре у поступку израде планских докумената.
- Недовољне информације од надлежних структура града о визији развоја града (пројектни задаци), као и непостојање секторских студија а на основу којих се раде планови.

Препреке у спровођењу планова:

- Често у плановима нису прецизно дефинисани параметри за изградњу, доградњу и реконструкцију објеката;
- Планом су предвиђене поделе на разне зоне (нпр. Стамбена, стамбено-пословна, радна, производна и сл.), али нису увек дати и параметри који се примењују на зоне које су наведене у плану;
- Проблем са решавањем питања паркирања приликом изградње, доградње или реконструкције објеката;
- У плановима се дешава да нису тачно дефинисане стечене обавезе;
- Дешава се да у неким плановима нису дати прецизни параметри за даљу разраду путем ПДР-а, УП-а

Проблеми приликом издавања локацијских дозвола су:

- Инвеститори подносе захтеве за издавање локацијских дозвола, а да претходно није спроведена конверзија земљишта (из права коришћења у право својине) и промена намене из пољопривредног у грађевинско земљиште (процес конверзије и промене намене спроводи се у катастру непокретности и траје неколико месеци)
- Јавља се потреба уписивања службености пролаза која службеност мора да се спроведе у катастру непокретности, а чији упис траје неколико месеци.
- Поједина надлежна јавна предузећа издају услове, који су саставни део локацијске дозволе, дуже од 30 дана колико је прописано законом (нпр. услови ЈВП “Вода

Војводине” Нови Сад, ЈП “Путеви Србије” Београд, ЈП “Железнице Србије” Београд и сл.).

- Планом за поједине катастарске парцеле предвиђена је даља разрада (израда УП-а) или пројекат препарцелације односно парцелације ради формирања катастарске парцеле.

Кључни проблеми и развојне потребе са препорукама за развој

Кључни проблеми

- Пројектни задаци за израду планске документације нису довољно јасни. Недовољно учешће чланова Градског већа у изради планске документације.
- Усвајање новог Закона о планирању и изградњи је одложено и није јасно које ће бити прописане процедуре за израду планске документације
- Предуга процедура за доношење планова
- Мишљење Секретаријата за урбанизам, грађевинске и стамбено-комуналне послове није довољно уважено приликом израде урбанистичких планова
- Урбанистички планови су у једном делу превише дефинисани, а у појединим сегментима недовољно одређени да би били јасни за спровођење
- Кратки рокови за израду и доношење планских докумената и притисак за измену планских решења
- Недовољно учешће јавности током јавног увида
- Град нема евиденцију своје имовине и не врши редовно упис
- Захтеви који се упућују Секретаријату за урбанизам нису комплетни
- Споро поступање Републичког геодетског завода – службе за катастар непокретности. Републички геодетски завод – служба за катастар непокретности тражи да се за сваки предмет подноси појединачан захтев.
- Недостаје економска анализа за земљиште јавне намене током израде планова
- Неадекватне подлоге за израду планске документације (застареле катастарске подлоге)
- Непримерено проширење грађевинског реона у насељним местима
- Споро активирање локација
- Нарушавање амбијенталних целина
- Није одређен ниво заштите животне средине на нивоу града
- Издавање дозвола и прикупљање услова/сагласности од ЈП/ЈКП предуго траје
- Слаба комуникација са грађанима у процесу праћења статуса предмета („ћутање“ администрације)
- Институције не реугују на проблеме и предлоге грађана и инвеститора
- Службе задужене за израду и спровођење планова недовољно сарађују (Дирекције и Секретаријата), неусклађеност Комисије за планове и Дирекције
- У процесу издавања грађевинских дозвола постоји сложена структура институција које слабо комуницирају међусобно
- Контрадикторности у планским решењима (тешка примена)
- Превише дефинисани планови (урбанистички планови су без потребе постали превише структурни у ограничењима, „где је ту архитектура?“)
- Јавне службе рестриктивно тумаче прописе („тражи се разлог како нешто не може, а не како може“)
- Грађани нису у довољној мери упознати са надлежношћу институција

- Извештаји о раду јавних служби нису јавни (лако доступни јавности)
- Недовољно учешће јавности приликом јавних увида
- Поједине локације у центру су неактивне због превисоких трошкова опремања и мале дозвољене квадратуре/спратности. Не ради се (и не сагледава) анализа трошкова инвеститора са становишта исплативости градње. Делови града са малом спратношћу („губимо инвеститоре јер је неисплативо градити“).
- Недостатак локација за изградњу вишепородичних објеката, град у погледу вишепородичног становања нема више где да се шири
- Не постоји мапа власништва у планским документима
- Спротско-пословна зона „Стрелиште“ није предмет инвестиционе понуде (Стрелачка дружина је власник 1/3 парцеле, око бха)
- Успорен систем у Служби катастра
- Проглашавање јавним приватног земљиштва без даљих акција („заробљен“ приватни капитал)
- Неукњижени путеви. Не формирамо улице, атарске путеве проглашавамо улицама (куће немају кућни број)
- Није унапред познато шта је на парцели дозвољено (спратност, % заузетости)
- Проблеми прикључака у новоизрађеним улицама (нису дозвољени радови 2 године)
- Код мањих парцела је проблем прописаног % зелене површине
- Лош имиџ града (сирене, квалитет ваздуха) – одустајање клијената из Београда
- Противпожарна заштита стално мења прописе
- Услови и сагласности у поступку прибављања дозволе за градњу од стране Завода за заштиту споменика културе у Панчеву су веома скупи
- Прескупи прикључци на магистрални пут (што су правци/зоне развоја града)
- Мешање индустрије и вишепородичног становања (губитак квалитета становања и ограничења у индустријској зони)
- Скупо је у свим зонама града обезбедити стандард за 1пм/стану
- Недовољан број паркинг места на јавним површинама
- Енергетска ефикасност обијека у Панчеву је на ниском нивоу

Ресурси

- Према Просторном плану Републике Србије, у Панчеву је предложена потенцијална локација интермодалног терминала и логистичког центра.
- Лука у Панчеву спада у групу главних међународних лука дуж Дунава
- Кроз територију Војводине пролази и веома значајни међународни бициклички путеви Еуро Вело 6 и 11. Активности на планираним путним правцима регионалног значаја: Панчево-Омољица-Ковин и Панчево-Долово-Делиблато

Препоруке за развој

- Потребно је да се приликом израде плана одреде стратешки правци развоја од стране Градског већа
- Презентација плана Градском већу и стручним службама у кључним фазама израде
- Треба израдити средњорочни план развоја града по годинама
- Оставити дуже рокове Секретаријату за урбанитзам за стављање примедбе на нацрте планова

- Секретаријат за урбанизам треба да има представнике у Комисији за планове
- Израда Архитектонско-урбанистичког приручника од стране стручног тела
- Смањити обим планова тако да су јаснији и једноставнији за примену (све што није забрањено сматрати да је дозвољено за градњу)
- Омогућити да се поједини параметри дефинишу кроз микролокацију
- Веће уважавања стручног мишљења – сектора за урбанизам и Секретаријата за урбанизам
- Презентација нацрта планова у месним заједницама у насељеним местима
- Укључити Агенцију за саобраћај и Полицијске управе Панчево приликом израде планова
- Радити анализу земљишта које треба да се експроприше
- Израдити економску анализу за намене дефинисане планским решењем
- Веће учешће града приликом израде планова за насељена места (град врши контролу у односу на захтеве месних заједница)
- Израдити економску анализу за намене дефинисане планским решењем
- Увођење већих пореза у атрактивним зонама за неизрађене/девастиране парцеле
- Треба оформити саветодавно тело које би се бавило значајним локацијама
- Активирање старог градског језгра као туристичке зоне
- Одредити зоне у којима су дозвољене производне активности
- Избегавати комбинацију стамбено-пословно-производних зона
- Успоставити систем за праћење премета
- Унапредити комуникацију са јавношћу
- Унапредити сарадњу Дирекције, Секретаријата за урбанизам и Комисије за планове
- Успоставити бољу комуникацију у процесу тумачења услова
- Редовна комуникација између града/ЈП/ЈКП у вези са имплементацијом планова
- Организовати презентације по МЗ, на ТВ ПА, направити плакате и летке са информацијама у циљу већег учешћа јавности приликом јавног увида
- Извештаји о раду јавних служби су лако доступни на сајту града
- Информација о планским решењима је у већој мери разумљива грађанима
- Обезбедити нове локације за стамбену изградњу
- Проблеми Стрељачке дружине могу се решити заменом парцела између Стрељачке дружине и града
- Учинити доступним јавности информације о динамици: проглашењу улица, експропријацију земљишта и комуналном опремању
- Редовно издвајати средства за експропријацију земљишта
- Омогућити да су информације о условима градње доступне путем интернета
- На време информисати грађане о изградњи/реконструкцији улице
- Спроводити редовне кампање у Београду са презентованим стварним подацима у погледу квалитета ваздуха и других услова у Панчеву
- Све саобраћајнице у оквиру ГП треба да буду у надлежности града
- Не комбиновати стамбену намену са другим некомпатибилним наменама
- Плаћање паркинг места на јавној површини
- Формирати фонд у који ће се уплаћивати средства за јавне гараже
- Где год постоје просторне могућности обезбедити више паркинг места на јавној површини приликом реконструкције улица

- Подстицање пројеката енергетске ефикасности, у циљу промене имица града
- Дефинисање и спровођење мера саобраћајне политике на нивоу града са циљем усмеравања саобраћајних процеса - у оквиру постојеће инфраструктуре - ка еколошки прихватљивијим облицима у духу прокламованих принципа
- Наставити политику стварања повољних услова за масовније коришћење бицикала на територији града у различите сврхе и што дужи период године
- Увести у саобраћај на одређеним линијама ЈГС-а аутобусе малог капацитета ради повећања фреквенције и квалитета саобраћајне услуге
- Строго спроводити топлотну заштиту објеката у смислу законских норми
- Тежити на увођењу мерача потрошње топлотне енергије и енергената, користити најсавременије регулационе и контролне уређаје и инструменте, а све у циљу штедње и рационалне потрошње енергије и континуалне контроле испуста штетних, загађујућих материја из ложишта термоенергетских постројења.

2.5. АНАЛИЗА СТАЊА У ОБЛАСТИ ДРУШТВЕНОГ РАЗВОЈА - КЉУЧНИ ПРОБЛЕМИ И РЕСУРСИ СА ПРЕПОРУКАМА ЗА РАЗВОЈ

Према попису становништва из 2011. године у граду живи 123.414 становника (63.402 жена и 60.012 мушкараца), што је 6,43% становништва Војводине, и спада у ред најгушће насељених градова Војводине (163 становника по km²).

Табела 29: Број становника и пунолетних лица Панчева по насељеним местима (Попис 2011.)

РБ	Насељено место	Број становника	% у укупном броју становника	Пунолетно становништво
1.	Панчево	76.203	61,75	63.078
2.	Старчево	7.473	6,06	6.106
3.	Омољица	6.309	5,11	5.194
4.	Иваново	1.053	0,85	917
5.	Банатски Брестовац	3.251	2,63	2.666
6.	Глогоњ	3.012	2,44	2.511
7.	Јабука	6.181	5,01	5.047
8.	Качарево	7.100	5,75	5.847
9.	Банатско Ново Село	6.686	5,42	5.593
10.	Долово	6.146	4,98	5.031
	УКУПНО	123.414	100,00%	101.990

Кретање становништва на подручју града Панчева у последњих 20 година карактерише:

- механички прилив (избегла и расељена лица, досељена лица, лица из недовољно развијених подручја Републике Србије и са територије бивших република СФРЈ...)
- негативан природни прираштај - пад наталитета са негативним трендом природног

прираштаја од -3,4%.

Миграције становништва су биле углавном усмерене ка градским насељима. У периоду од 1980. године из других региона на територију града Панчева је досељено 23.121 лице.

У образовној структури становништва на подручју града Панчева, завршена средња школа је најчешћи вид образовања. Скоро 40% становништва има само основно и ниже образовање. Иако је на националном нивоу 5,2% неписменог становништва, забрињавајући је податак да је у Панчеву и даље око 5% неписмених.

На територији града Панчева по подацима с почетка 2014. године број радно способних лица износи 40.589 лица. На крају 2013. године број запослених је износио 28.936 лица, број незапослених 11.653 лица, а проценат незапослених 28,71%.

На евиденцији Националне службе за запошљавање - Филијала Панчево на дан 31.12.2013. године налазило се 11.560 незапослених лица. Удео жена у укупном броју незапослених је 6.601 или 57,64 %. Према квалификационој структури међу незапосленима највише је са ССС (3.791), затим НК (3.500), са занатским занимањима (2.427), док је најмањи број незапослених ВКВ радника. Упркос томе, у граду Панчеву се наставља хиперпродукција кадрова одређених образовних профила са ССС, за које не постоји потреба на тржишту рада, а споро се развијају занатске делатности и привредне делатности. Према подацима РЗС Филијала Панчево годишњи просек запосених за 2013. годину био је 27.837, у граду Панчеву је било 27.826 запослених и 1.147 регистрованих пољопривредних газдинстава што чини 23,47% укупног становништва. Стопа незапослености у граду Панчеву је расла у претходном периоду са 22,46% у 2007. години на 29,28% у јулу 2013. године. Ови подаци указују да незапосленост у граду Панчеву расте, што је један од највећих фактора сиромаштва, а самим тим и ризика од повећања броја грађана у стању социјалне искључености.

Јавне службе

Према Закону о јавним службама, јавне службе су установе, предузећа и други облици организовања који обављају делатности, односно послове којима се обезбеђује остваривање права и задовољавање потреба грађана и организација.

Усвајањем Закона о јавно-приватном партнерству и концесијама створене су институционалне претпоставке за покретање и креирање јавно-приватних партнерстава и стварање окружења за боље коришћење ресурса и инвестиције.

Модерна самоуправа подразумева: транспарентност рада, доступност информација, добара и услуга грађанима, подизање квалитета и ефикасности рада локане самоуправе кроз сталне тренинге и обуке запослених, развијеном праксом ефикасног управљања јавним и јавним комуналним предузећима, комуникацију са републичким нивоом, партнерства и висок степен друштвене одговорности. Градска управа треба да преузме лидерску улогу, окупи различите актере у процесу стратешког планирања и управљања.

Кључни фактор развоја локалне заједнице је организована, ефикасна, стручна локална самоуправа, институционално оспособљена, спремна и способна за локално стратешко и акционо планирање, отворена за сарадњу и партнерство са локалном привредом и установама и ОЦД. Град Панчево има развијену мрежу јавних служби, са 3.681 запослених у 38 организација.

Табела 30: Преглед јавних служби чији је оснивач град Панчево

РБ	Назив	Основна делатност *	Територијална надлежност	Број запослених
----	-------	---------------------	--------------------------	-----------------

1.	Градска управа града Панчева	84.11 - делатност државних органа	град Панчево	327
Јавна и јавна комунална предузећа				
2.	ЈП „Дирекција за изградњу и уређење Панчева“ Панчево	71.11 -архитектонска делатност	град Панчево	102
3.	ЈП „Градска стамбена агенција“ Панчево	4110 – разрада грађевинских пројеката	град Панчево	25
4.	ЈКП „Водовод и канализација“ Панчево	36.00 - скупљање, пречишћавање и дистрибуција воде	град Панчево	252
5.	ЈКП „Хигијена“ Панчево	38.11- сакупљање отпада који није опасан	град Панчево	399
6.	ЈКП „Зеленило“ Панчево	81.30 - Услуге уређења и одржавања околине	град Панчево	394
7.	ЈКП „Младост“ Панчево	81.30 – услуге уређења и одржавања околине (уређење и одржавање спортских терена и објеката)	град Панчево	55
8.	ЈКП „Грејање“ Панчево	35.30 - снабдевање паром и климатизација.	град Панчево	134
9.	ЈКП „Ауто-транспорт“ Панчево	49.31- градски и приградски копнени превоз путника	град Панчево	450
10.	ЈКП „Вод-ком“ Јабука	81.30 - Услуге уређења и одржавања околине	град Панчево	12
11.	ЈКП „Глогоњ“ Глогоњ	81.30 - Услуге уређења и одржавања околине	Насељено место Глогоњ	9
12.	ЈКП „Качарево“ Качарево	81.30 -Услуге уређења и одржавања околине	Насељено место Качарево	19
13.	ЈКП „Банатско Ново Село“ Банатско Ново Село	81.30 -Услуге уређења и одржавања околине	Насељено место Банатско Ново Село	12
14.	ЈКП „Долови“ Долово	81.30 -Услуге уређења и одржавања околине	Насељено место Долово	13
15.	ЈКП „Старчевац“ Старчево	81.30 -Услуге уређења и одржавања околине	Насељено место Старчево	11
16.	ЈКП „Омољица“ Омољица	81.30 -Услуге уређења и одржавања околине	Насељено место Омољица	16
17.	ЈКП „Комбрест“ Банатски Брестовац	81.30 -Услуге уређења и одржавања околине	Насељено место Банатски Брестовац	9
Васпитно-образовне установе				
18.	Предшколска установа „Дечја радост“ Панчево	8891 – делатност дневне бриге о деци	град Панчево	352

19.	Регионални центар за таленте „Михајло Пупин“ Панчево	8559 – остало образовање	град Панчево	2
Установе културе				
20.	„Културни центар Панчева“ Панчево	9004 – рад уметничких установа	град Панчево	29
21.	„Градска библиотека“ Панчево	9101 – делатност библиотека и архива	више општина Јужнобанатског округа	33
22.	„Народни музеј“ Панчево	9102 – делатност музеја, галерија и збирки	више општина Јужнобанатског округа	20
23.	„Историјски архив“ Панчево	9101 – делатност библиотека и архива	више општина Јужнобанатског округа	23
24.	„Завод за заштиту споменика културе“ Панчево	9103 – заштита и одржавање непокретних културних добара, културно-историјских локација, зграда и сличних туристичких споменика	више општина Јужнобанатског округа	18
25.	„Дом омладине“ Панчево	9004 – рад уметничких установа	град Панчево	20
26.	Дом културе „Кочо Рацин“ Јабука	9004 – рад уметничких установа	насељено место Јабука	4
27.	Дом културе „Младост“ Глогоњ	9004 – рад уметничких установа	насељено место Глогоњ	4
28.	Дом културе „Братство-Јединство“ Качарево	9004 – рад уметничких установа	насељено место Качарево	4
29.	Дом културе „3. Октобар“ Банатско Ново Село	9004 – рад уметничких установа	насељено место Банатско Ново Село	6
30.	Дом културе „25. Мај“ Долово	9004 – рад уметничких установа	насељено место Долово	5
31.	Дом културе „29. Новембар“ Старчево	9004 – рад уметничких установа	насељено место Старчево	3
32.	Дом културе „Вук Караџић“ Омољица	9004 – рад уметничких установа	насељено место Омољица	5
33.	Дом културе „4. Октобар“ Банатски Брестовац	9004 – рад уметничких установа	насељено место Банатски Брестовац	2
34.	Дом културе „Жарко Зрењанин“ Иваново	9004 – рад уметничких установа	насељено место Иваново	3
Информисање				
35.	Јавно радиодифузно предузеће „Радио-телевизија“ Панчево	6020 – производња и емитовање телевизијског програма	град Панчево и општина Опово	64
Установе здравствене заштите				

36.	Дом здравља Панчево	8621 – општа медицинска пракса	град Панчево	671
37.	Апотека "Панчево" Панчево	21 – производња основних фармацеутских производа и препарата; 4773 – трговина на мало фармацеутским производима у специјализованим продавницама - апотекама	град Панчево	171
Остало				
38.	Туристичка Панчева	организација 84.13 уређење пословања привреде	Град Панчево	3
УКУПНО				3.681

Основна делатност * - дефинисана је оснивачким актом

Могућности директног остваривања друштвеног развоја сопственим средствима и инструментима базира се на изворним надлежностима локалне самоуправе, као и Закону о финансирању локалне самоуправе, чиме се обезбеђује функционисање друштвених делатности. У складу са тим, град Панчево може да финансира и стара се о следећим активностима:

- Текуће и инвестиционо одржавање објеката основног и средњег образовања, примарне здравствене, социјалне и дечије заштите, рекреације деце
- Развој нових услуга на локалном нивоу
- Управни и инспекцијски надзор
- Брига о младима, брига о осетљивим групама, партнерство и подршка ОЦД
- Решавање стамбених потреба у области социјалног и заштићеног становања
- Унапређење рада органа управе и јавних служби и др.

Локална самоуправа обезбеђује и бенефиције за материјално угрожене породице, кориснике дечјег додатка, породице са троје и више деце, хранитељске и старатељске породице и сл.

Образовање

Одлуком о мрежи установа које обављају делатност предшколског васпитања и образовања на територији града Панчева делатност обављају Предшколска установа „Дечија радост“ Панчево и 9 основних школа у насељеним местима. У свих девет насељених места, при основним школама, организоване су васпитне групе деце предшколског узраста, у припремном предшколском програму. На територији града постоји и ради 19 основних школа, 10 у граду и по једна у сваком од девет насељених места. Поред редовних школа, у граду Панчеву постоји и Школа за основно и средње образовање и васпитање „Мара Мандић“, за децу са тешкоћама у развоју. Постоје и две уметничке основне и средње школе: Музичка школа „Јован Бандур“ и Балетска школа „Димитрије Парлић“, као и Регионални центар за таленте „Михајло Пупин“ Панчево, који ради са надареном децом. Од 7 средњих школа у граду Панчеву, једна је гимназија, а остале су средње стручне школе.

До школске 2012/2013. године све основне школе су започеле програме инклузије деце са тешкоћама у развоју у редовну наставу.

Развијена је сарадња између образовних установа и установа социјалне заштите, пре свега Центра за социјални рад, у циљу пружања помоћи и подршке породицама са школском децом.

С обзиром на број и густину школа на територији Јужног Баната, као и на слабије постигнуће ученика са ове територије на ПИЗА тестирању, потребу школа за већом подршком Министарства просвете, науке и технолошког развоја, односно Школске управе у Зрењанину, која покрива потребе Средњег, Јужног и Северног Баната, потребно је спровести више пута покретану иницијативу за оснивање Школске управе са седиштем у Панчеву.

Брига о младима

У оквиру Градске управе града Панчева од 2007. године постоји Канцеларија за младе. Дом омладине Панчево, у сарадњи са Канцеларијом за младе, реализује највећи број програма и активности намењених младима. Стратегија бриге о младима 2007-2012. је реализована, а на основу извршене евалуације, приступило се изради нове стратегије. У току процеса израде нове Стратегије бриге о младима у граду Панчеву дефинисани су следећи приоритети:

1. Превремено напуштање основне или средње школе
2. Равноправност, једнакоступност и инклузивност у образовању
3. Појава насиља у школама
4. Материјални проблеми студената и ученика - финансирање школовања и превоза
5. Интерсекторско повезивање
6. Стандардизација и професионализација у раду са младима
7. Образовање, култура и уметност и слободно време младих
8. Подршка међународној сарадњи
9. Перманентно и целоживотно учење старијих од 25 година
10. Развој кључних компетенција
11. Функционалност образовања у односу на модерно тржиште рада и привредне тенденције
12. Статус и квалитет високошколских установа у Панчеву
13. Образовање и научно-технолошки развој
14. Професионална оријентација и одабир установе за даље школовање после завршетка основне или средње школе
15. Подршка младим родитељима.

На основу наведених приоритета у секторској стратегији биће дефинисане мере и активности усклађене са осталим параметрима развоја локалне заједнице.

Култура

Град Панчево је препознатљив по свом развијеном културном животу, који се огледа кроз активности и мрежу 15 установа културе, 6 у граду и 9 домова културе у насељеним местима. Културни живот употпуњују и бројне градске манифестације, различите по свом карактеру. Стратегија развоја културе града Панчева 2010-2015 је у примени. У току 2013/2014. године спроведено је истраживање о културним навикама, потребама грађана и културној понуди у граду Панчева, које представља евалуацију примене Стратегије и као основу за израду новог стратешког документа.

Спорт

Према важећој Стратегији развоја спорта у граду Панчеву дефинисани су циљеви мере и активности у областима предшколског, школског, такмичарског спорта, спорта у насељеним местима и спорта за особе са инвалидитетом. Како се имплементација ове стратегије

завршава 2014. године, у току су активности на изради новог стратешког документа.

Становање

Стамбена стратегија града Панчева је у примени и обухвата анализу стамбених потреба из 2008. године, могућности за изградњу станова, предвиђа начин решавања стамбених потреба, начин одржавања јавног стамбеног фонда и представља основ за доношење акционих планова.

У периоду од 2010. године стекли су се и законски услови за развој социјалног становања. Међутим, категорије становништва које имају потребу за социјалним становањем нису прецизно одређене. Изградња станова у области социјалног становања на локацијама у урбаном делу града Панчева није одрживо решење, јер у граду нема довољно могућности за обезбеђивање основних егзистенцијалних услова за породице без прихода или са ниским приходима и поред мноштва акција за њихово економско оснаживање. Према досадашњим информацијама у граду постоји између 200-300 породица потенцијалних корисника социјалног становања који немају решено стамбено питање.

Социјална заштита

У току 2013. године донета је Стратегија развоја социјалне заштите града Панчева 2014-2018., којом је урађена детаљна анализа стања у овој области, дефинисани развојни циљеви и акциони план. У процесу планирања су учествовале установе социјалне заштите, образовања и здравства, као и ОЦД, чиме је остварен интегративни приступ у планирању развоја услуга у заједници, уз висок степен уважавања људских права и различитости.

Стратегија предвиђа:

- Унапређивање постојећих и развијање нових услуга социјалне заштите на локалном нивоу
- Развијање интегративног приступа у пружању услуга социјалне заштите
- Стварање и унапређивање услова за превенцију институционализације и деинституционализација услуга социјалне заштите
- Подизање капацитета града Панчева за социјално становање
- Усклађивање локалних прописа са законом и националним стратешким циљевима.

Здравље

Могућности деловања локалне самоуправе у области здравља су ограничене на примарну здравствену заштиту, са акцентом на превентивне програме. Здравствену делатност на примарном нивоу обавља Дом здравља Панчево, чији је оснивач град Панчево, пружањем здравствених услуга пацијентима посредством организационих јединица и служби и то 19 здравствених станица и амбуланти у оквиру Службе за здравствену заштиту одраслих, Службе за здравствену заштиту радника, Службе за здравствену заштиту деце и омладине, Службе за хитну медицинску помоћ, Службе за кућно лечење, Специјалистичке здравствене службе као што су: Служба за здравствену заштиту жена, стоматологију, радиолошку и лабораторијску дијагностику, Службе поливалентне патронаже. Поред наведеног постоји и Апотека „Панчево“ Панчево, са одговарајућим службама, апотекарским станицама и апотекама. У функционисању ових служби неопходан је даљи рад на побољшању опремљености, улагање у људске ресурсе, повећању приступачности услуга корисницима, креирању локалних превентивних здравствених програма и њиховој примени у пракси.

Организације цивилног друштва

У граду постоји преко стотину организација цивилног друштва (ОЦД) од којих је већина активна и учествује на локалним и другим јавним позивима са пројектима из области културе, информисања, образовања, заштите животне средине, социјалне политике, бриге о младима. Основни проблеми у раду једног броја ОЦД су појава несистематског и *ад-хок* приступања решавању одређених проблема, неодрживи и незасновани програми и пројекти, недостатак просторних, људских и других ресурса за активно и континуално деловање, недостатак вештина и знања, недовољна транспарентност у раду, недостатак умрежавања ОЦД-ОЦД, ОЦД-јавни сектор, приватни сектор. Из тих разлога локални конкурси града Панчева усмеравају пројекте ОЦД на реализацију мера и активности из усвојених стратегија, партнерство и волонтеризам.

Кључни проблеми и развојне потребе са препорукама за развој

Проблеми и потребе

- Недовољна међусекторска сарадња установа образовања, здравства и социјалне заштите
- Недовољна територијална доступност услуга социјалне заштите грађанима (насељена места)
- Није заживела пракса програмског буџетског планирања – што има за последицу изостанак решавања приоритетних потреба у друштвеним делатностима и нерационалну употребу средстава
- Немогућност утицаја на побољшање услова и квалитета рада установа чији је оснивач други ниво власти
- Релативно незадовољство грађана квалитетом услуга и ефикасношћу у раду јавних служби
- Неформална ромска насеља и нелегални стамбени објекти у којима живе ромске породице
- Ниво опремљености станова комуналним прикључцима није задовољавајући у једном броју градских насеља (водовод, канализација, телефони).

Ресурси

- Развијена мрежа васпитно-образовних установа, установа социјалне и здравствене заштите, културе и спорта
- Локална самоуправа са високим нивоом институционалне инфраструктуре
- Велики број профилисаних и активних ОЦД
- Практика тимског рада у пружању подршке осетљивим групама и третману друштвених проблема (Интерресорна комисија, Тим за борбу против трговине људима, Мрежа "Живот без насиља" и др.)
- Локални медији
- Секторске стратегије и акциони планови
- Градске манифестације
- Дефинисане локације за изградњу станова социјалног становања
- Развијено партнерство са међународним организацијама у коришћењу донаторских средстава (Дански савет за избеглице, ОЕБС)

Препоруке

- Унапређивање привредне, друштвено вредноване и стабилне заједнице реализовати уз поштовање социјалног, економског и еколошког аспекта и сарадње свих сектора у циљу смањења сиромаштва
- Унапређење и развијање праксе интерсекторске сарадње
- Унапређивање квалитета рада јавних служби, модернизација и подизање капацитета људских ресурса
- Већа видљивост рада јавних служби, боља доступност информација од значаја за остваривање права и задовољавање потреба грађана
- Повећање територијалне и физичке доступности свих врста услуга и програма
- Подизање капацитета људских ресурса у области програмског буџетирања у јавним службама
- Успостављање праксе непосредне сарадње свих локалних актера у једној области са одговарајућим ресорима на другим нивоима власти
- Заговарање реализације иницијативе Скупштине града Панчева за оснивање школске управе за Јужни Банат са седиштем у Панчеву
- У плановима генералне регулације насељених места планирати локације за социјално становање
- Предвидети локације за изградњу станова за потребе социјалног становања које су економски и социјално одрживе за кориснике
- Планирати фазно расељавање Рома са локације Мали рит и припремити пројектну документацију за фазну припрему локације за изградњу пословне зоне (посебан акциони план)
- Покренути активности на легализацији ромских насеља у насељеним местима на локацијама које су плановима дефинисане као зоне социјалног становања (улице, кућни бројеви)
- Конкурсе града Панчева намењене пројектима и програмима ОЦД конципирати тематски, у складу са стратешким приоритетима
- Подстицање умрежавања и синергетско деловање ОЦД у локалној заједници
- Кампања да грађани пријављују Центру за социјални рад ситуације угрожености суграђана, да имају активнији однос према социјално угроженима.

2.6. Анализа буџета града Панчева за период 2010-2013. година и пројекције буџета града за 2014-2020. годину

Расходи града Панчева за период 2010-2013. година

Расходи су приказани по функционалној класификацији, која представља систематизацију расхода по пословима из надлежности Града Панчева, сагласно Закону о локалној самоуправи ("Службени гласник РС" бр. 129/2007) и Статуту Града.

Табела 31: Функционална класификација расхода буџета Града (у 000 РСД)

Класификација и опис	2010		2011		2012		2013	
	Износ	%	Износ	%	Износ	%	Износ	%
0 Социјална заштита	133,573	4.45	141,358	3.89	162,355	3.67	172,092	4.07
1 Опште јавне услуге	683,080	22.76	846,543	23.27	1,123,161	25.36	974,214	23.05

3 Јавни ред и безбедност	5,556	0.19	7,619	0.21	11,779	0.27	12,409	0.29
4 Економски послови	386,503	12.88	507,473	13.95	458,326	10.35	474,360	11.22
5 Заштита животне средине	443,645	14.78	530,825	14.59	461,017	10.41	453,633	10.73
6 Становање и комунални послови	412,157	13.73	547,484	15.05	990,016	22.35	844,091	19.97
7 Здравство	22,064	0.74	35,660	0.98	52,874	1.19	32,269	0.76
8 Рекреација, култура и религија	388,315	12.94	406,133	11.16	460,244	10.39	496,458	11.74
9 Образовање	526,584	17.54	615,254	16.91	709,907	16.03	767,655	18.16
УКУПНИ РАСХОДИ	3,001,477	100.00	3,638,348	100.00	4,429,680	100.00	4,227,180	100.00

На основу функционалне класификације извршења буџета Града можемо закључити да су у претходне четири године најзаступљенији били расходи и издаци за опште јавне услуге (23,71% просек), становање и комуналне послове (18,26% просек), образовање (17,12% просек). Значајни су и расходи за заштиту животне средине (12,35% просек), економски послови (11,94% просек), рекреација, култура и религија (11,45% просек). Тек након тога долазе социјална заштита (3,98% просек), здравство (0,93 просек) и јавни ред и безбедност (0,24 просек).

Посматрано у просеку за претходене четири године највеће учешће има ЈП „Дирекција за изградњу и уређење Панчева“ Панчево, имајући у виду надлежности овог јавног предузећа (17,13% просек), Градска управа (12,07% просек), друштвена брига о деци - предшколско васпитање и образовање (10,08% просек), ЈКП „Аутотранспорт Панчево“ Панчево (8,56% просек), трансакције везане за јавни дуг (7,19% просек), услуге културе (5,75% просек), основно образовање (4,27% просек), социјална заштита (3,98% просек), ЈКП „Хигијена“ (3,38% просек), годишњи програм заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта (2,58% просек уз напомену да су значајна средства неутрошена и у плану су за 2014. годину), средње образовање (2,30% просек), информисање (1,94% просек), спорт (1,89% просек), ЈКП „Грејање“ Панчево (1,80% просек), ЈКП „Младост“ Панчево (1,66% просек), ЈКП „Зеленило“ Панчево (1,43% просек) и сви остали расходи и издаци учествују са 12,58% у просечним расходима и издацима.

Извори финансирања града Панчева

За обављање послова Града утврђених Уставом и законом, за обављање законом поверених послова из оквира права и дужности Републике, Граду припадају приходи и примања утврђени Законом о финансирању локалне самоуправе.

Средства буџета Града обезбеђују се из изворних и уступљених прихода, трансфера, примања по основу задуживања и других прихода и примања утврђених законом.

Изворни приходи су порези, таксе и накнаде чију основицу и стопу и/или висину утврђује Скупштина града Панчева, у складу са законом и остали приходи које својом делатношћу остварује Град. То су:

- порез на имовину, осим пореза на пренос апсолутних права и пореза на наслеђе и поклон;

- локалне административне таксе;
- локалне комуналне таксе;
- боравишна такса;
- накнаде за коришћење јавних добара, у складу са законом;
- концесиона накнада;
- друге накнаде у складу са законом;
- приходи од новчаних казни изречених у прекршајном поступку за прекршаје прописане актом скупштине јединице локалне самоуправе, као и одузета имовинска корист у том поступку;
- приходи од давања у закуп, односно на коришћење непокретности и покретних ствари у својини Републике Србије, које користи јединица локалне самоуправе, односно органи и организације јединице локалне самоуправе и индиректни корисници њеног буџета;
- приходи од давања у закуп, односно на коришћење непокретности и покретних ствари у својини јединице локалне самоуправе;
- приходи настали продајом услуга корисника средстава буџета јединице локалне самоуправе чије је пружање уговорено са физичким и правним лицима;
- приходи од камата на средства буџета јединице локалне самоуправе;
- приходи по основу донација јединици локалне самоуправе;
- приходи по основу самодоприноса.

Уступљени приходи су порези и накнаде, чију основицу и стопу утврђује Република, а сам приход се дели између Републике и Града. Уступљени приходи који се у целини или делимично уступају Граду, на чијој територији су остварени, су:

1. Порез на доходак грађана, и то на приходе од:
  - пољопривреде и шумарства
  - самосталне делатности
  - непокретности
  - давања у закуп покретних ствари
  - осигурања лица
  - 80% од пореза на зараде који се плаћа према пребивалишту запосленог
  - остали приходи у складу са законом
2. Порез на наслеђе и поклон;
3. Порез на пренос апсолутних права.
4. Приходи од уступљених накнада

Република уступа јединици локалне самоуправе приходе од накнада остварених на територији јединице локалне самоуправе, у складу са законом. **Трансфери из буџета Републике** који припадају буџету Града на основу Закона су:

- **ненаменски општи трансфер**, који се утврђује на годишњем нивоу на основу оствареног бруто домаћег производа, а расподељује се свим локалним самоуправама према критеријумима утврђеним законом
- **наменски трансфер**, који се користи за финансирање одређених функција и издатака.

Свако додатно преношење или поверавање нових послова Граду, намеће законом

предвиђену обавезу Републике да обезбеди одговарајућа средства, односно изворе прихода потребне за обављање тих послова. Сви приходи Града су **општи приход буџета** и могу се користити за било коју намену, у складу са законом и одлуком о буџету Града, сем оних прихода чији је **наменски карактер утврђен законом**. Наплата изворних прихода буџета Града Панчева врши се у складу са законом и другим прописима, независно од износа утврђених у буџету за поједине врсте прихода.

Градска управа града Панчева путем надлежног секретаријата обавља послове који се односе на утврђивање, наплату и контролу изворних прихода остварених на територији Града, води регистар обвезника изворних прихода Града; утврђује изворне приходе Града за које није прописано да их утврђује сам порески обвезник, у складу са законом. Обавља канцеларијску и, теренску контролу ради провере утврђивања законитости и правилности испуњавања пореске обавезе; води првостепени поступак утврђивања изворних прихода Града, пружа стручну и правну помоћ пореским обвезницима по основу локалних јавних прихода; примењује јединствени информациони систем за локалне јавне приходе; води пореско књиговодство за изворне приходе Града и издаје уверења и потврде о чињеницама о којима води службену евиденцију.

Остварени приходи и примања буџета Града у претходне четири буџетске године према изворима финансирања са процентима учешћа у укупним приходима и примањима приказани су у следећој табели. – овог више нема

Табела 32: Остварени приходи и примања буџета Града, од 2010. до 2013. (у 000 РСД)

ГОДИНЕ	2010	2011	2012	2013
УКУПНО БУЏЕТ	3,442,061	4,066,695	4,964,975	5,056,983

На основу анализа остваривања прихода и примања у претходне четири буџетске године, уколико се искључе пренета средства из претходних година, изворни приходи и примања чине у просеку око 40,67%, док уступљени приходи и примања износе просечно око 59,33% буџета Града Панчева.

Од изворних прихода највеће е учешће накнаде за заштиту и унапређење животне средине, накнаде за коришћење грађевинског земљишта (која је од 2014. године инкорпорирана у порез на имовину), пореза на имовину, локалних комуналних такси, накнаде за уређивање грађевинског земљишта и др.

У финансирању Града од уступљених прихода, порез на доходак грађана учествује у просеку са 45,94% укупних прихода, а годишње учешће се разликује у зависности од измене закона како у погледу начина расподеле овог пореза по нивоима власти, тако и изменом укупне стопе пореза, односно последње умањење са 12% на 10%. Остали уступљени порези и накнаде учествују просечно са 3,57% и текући трансфери са 9,10%.

Након измене пореских закона, као и промене у погледу примања од задуживања, укупни приходи и примања буџета у 2011. години бележе раст од 16,49% у односу на 2010. годину. У 2012. години 25,11% у односу на 2011. годину, док у 2013. г. у односу на 2012. годину због мањег примања од задуживања и умањеног прихода од пореза на зараде, укупни приходи и примања на нивоу претходне године.

Кредити и муниципалне обвезнице који су у отплати за капитална улагања

Скупштина града Панчева у **2008. години** задужила се за финансирање капиталних инвестиција у укупном износу до **165.860.539,00 динара** и то по основу два кредита.

Први кредит је одобрен за следеће намене: изградња Дома културе у Глогоњу, у износу

од 9.650.136 динара, изградња монтажног објекта у ул. Јосифа Маринковића (Клуб за стара лица), у износу од 11.677.555 динара, адаптација зграде ЈРДП „Радиотелевизија Панчево“, у износу од 9.795.219 динара, наставак радова на новој депонији Долово-Панчево, у износу од 15.000.000 динара, изградња и реконструкција фекалне канализационе мреже са израдом пројектне документације у насељеним местима, у износу од 29.999.999 динара, саобраћајнице и јавно осветљење у Месној заједници „Стари Тамиш“, у износу од 9.737.630 динара и изградња Народне баште у износу од 30.000.000 динара.

Други кредит је одобрен за наставак радова на новој депонији Долово-Панчево у износу од 50.000.000 динара.

Скупштина града Панчева у **2009. години** задужила се за финансирање капиталних инвестиција у износу до **49.529.180,00 динара**. Из повучених средстава финансиране су следеће намене: програм за водоснабдевање у општинама средње величине у Србији – отворени поступак КВФ фаза I у износу од 15.429.180,00 динара, пројекат и изградња објекта за одлагање комуналног отпада у износу од 10.000.000 динара и наставак изградње депоније Долово – Панчево у износу од 24.100.000 динара.

Скупштина града Панчева у **2010. години** задужила се за финансирање капиталних инвестиција кредитом у износу до **196.209.928,00 динара**. Из повучених средстава финансирани су следећи пројекти: санација електроинсталација у 4 средње и 2 основне школе и измештање инсталација за грејање из пода у једној основној школи у укупном износу од 31.427.716 динара, адаптација зграде ЈРП „Радиотелевизија Панчево“ у износу од 34.504.743 динара, проширење парка „Народна башта-Барутана“, у износу од 14.999.000 динара, учешће у набавци аутобуса ЈКП „АТП“ Панчево, у износу од 40.000.000 динара, завршетак изградње фекалне канализације у Тополи, у износу од 25.000.000 динара, завршетак изградње фекалне канализације на Кудељарском насипу, у износу од 25.000.000 динара, обнављање и регенерацију бунара, средства у износу од 20.000.000 динара и изградња водоводне мреже, у износу 5.278.470 динара.

Скупштина града Панчева у **2011. години** задужила се за финансирање капиталних инвестиција код банке „Интеза“ у укупном износу до **210.000.000 динара**. Из повучених средстава финансиране су следећи пројекти: набавка соло аутобуса за јавни превоз у износу од 94.23.679 динара, изградња објекта за разврставање комуналног отпада у износу од 34.000.000 динара, наставак изградње фекалне канализације на Кудељарском насипу и Миси 2 (улице Власинска, део Новосељанског пута и Пелистерска) у износу од 45.923.354. динара, проширење парка „Народна башта-Барутана“ у износу од 20.000.000 динара и пројекат и почетак радова на покривању Зелене пијаце у износу од 1.558.809 динара.

Скупштина града Панчева у 2011. години донела је одлуку о задуживању путем **емитовања муниципалних обвезница у укупном износу од 107.000.000 динара за објекте спортске и комуналне инфраструктуре**. Обвезнице су емитоване у 2012. годину и средства су повучена априла 2012. године. Намена ових средстава је следећа: изградња паркинга у улици Мученичка-Кеј Радоја Дакића у износу од 2.322.628 динара, учешће у изградњи грудобрана у касарни „Растко Немањић“ у Панчеву у износу од 23.000.027 динара, реконструкција Кајмакчаланске улице у Панчеву у износу од 41.082.039 динара, реконструкцију дела улице са инфраструктуром – улица Иве Курјачког (од Светог Саве до улице Димитрије Туцовић) у износу од 14.035.117 динара, периодично одржавање улице Доситејево-од објекта Тамиш капије дужине 300 м у износу од 5.536.531 динара, израда пројектно-техничке документације за инфраструктурно опремање Северне индустријске зоне у Панчеву у износу од 2.387.600 динара, израда пројектно-техничке документације за Пескану у износу од 37.074 динара, реконструкција и доградња улице Трг Бориса Кидрича

(од улице М. Тита до ул. Омладинске) у Јабуци и претварање исте у пешачку зону - 7.000.000 динара и семафоризација и доградња раскрснице Козарачка-Новосељански пут-нискоградња – 11.598.984 динара.

У периоду од 2011-2013. године Град Панчево је учествовао у суфинансирању пројекта „**Снабдевање водом северних села града Панчева**“, деоница **Панчево-Скробара-Качарево**, чији је инвеститор град Панчево, и пројекта „**Реконструкција водоводне мреже у насељеном месту Качарево**“. Део средстава у висини од 10% обезбеђивао је Град, 10% надлежно Министарство, а 80% су кредитна средства, од чега 50% кредита враћа Министарство финансија, а 50% град Панчево преко Фонда за развој Републике Србије.

Стање дуга по повученим средствима кредита и емитованим муниципалним обвезницама са пресеком на дан 31.12.2013. године износило је 592.297.317 динара према средњем курсу Народне банке Србије за кредите који су са валутном клаузулом.

Град Панчево редовно сервисира своје обавезе и нема доспелих неизмирених обавеза по повученим средствима кредита и емитованим муниципалним обвезницама.

Пројекције буџета за период 2014-2020. године

Пројекција прихода и примања и расхода и издатака буџета Града Панчева од 2014. до 2020. године сачињена је на основу Упутства за припрему одлуке о буџету локалне власти за 2014. године и пројекцијама за 2015. и 2016. годину које је донело Министарство финансија на основу члана 36а. Закона о буџетском систему, елемената из Фискалне стратегије за 2014. годину са пројекцијама за 2015. и 2016. годину усвојену од стране Владе Републике Србије узимајући у обзир специфичности Града и његове економске потенцијале.

У пројекцијама прихода и примања које су дате у наредним табеларним прегледима нису планирана примања од задуживања осим за 2014. годину. Град може да се задужи у наредним годинама за финансирање капиталних инвестиција у складу са законским прописима. Према тренутно важећем Закону о јавном дугу постоје ограничења у погледу висине кредитног задужења и то:

- Износ неизмиреног дугорочног задужења за капиталне инвестиционе расходе не може бити већи од 50% укупно остварених текућих прихода буџета локалне власти у претходној години.
- Изузетно, износ неизмиреног дугорочног задужења за капиталне инвестиционе расходе може бити већи од 50% укупно остварених текућих прихода буџета локалне власти у претходној години, у случајевима када се ради о дугорочном задуживању чији је рок отплате, не рачунајући период мировања, најмање пет година.
- Износ главнице и камате који доспева у свакој години на сва неизмирена дугорочна задуживања за финансирање капиталних инвестиционих расхода, не може бити већи од 15% укупно остварених текућих прихода буџета локалне власти у претходној години.

Поред наведеног ограничења постоји ограничење прописано чланом 27. Закона о буџетском систему према коме буџетски дефицит локалне власти не може бити већи од 10% прихода планираних у текућој години. Дата је могућност извршном органу локалне власти да може да поднесе захтев Министарству за одобрење фискалног дефицита изнад наведеног износа само уколико је оно резултат реализације јавних инвестиција. Захтев за прекорачењем се подноси Министарству најкасније до 1. маја текуће године, за наредну буџетску годину. Захтев за прекорачења треба да садржи детаљно образложење оправданости инвестиција због којих настаје прекорачење, анализу дугорочне одрживости дуга локалне власти, као и друге

информације које захтева Министарство. Министарство је дужно да најкасније до 30. јуна локалној власти одговори на захтев уз одговарајуће образложење. При одобравању прекорачења, Министарство ће водити рачуна како о оправданости захтева, тако и о могућности да се захтев уклопи у планирани дефицит консолидованог сектора државе за наредну годину. Уколико локална власт прекорачи лимит за дефицит у одређеној години, без одобрења Министарства, министар обуставља пренос трансферних средстава из буџета Републике Србије, односно припадајући део пореза на зараде и пореза на добит предузећа у наредној буџетској години за износ прекорачења.

Табела 33: Пројекција прихода и примања буџета града Панчева 2014-2020 у РСД

О П И С	2014. ГОДИНА	2015. ГОДИНА	2016. ГОДИНА	2017. ГОДИНА	2018. ГОДИНА	2019. ГОДИНА	2020. ГОДИНА
УТВРЂИВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ПОСЛОВАЊА	829,803						
ПОРЕЗ НА ДОХОДАК, ДОБИТ И КАПИТАЛНЕ ДОБИТКЕ	2,133,141	2,239,798	2,340,589	2,445,916	2,555,982	2,671,001	2,791,196
ПОРЕЗ НА ИМОВИНУ	604,901	635,146	663,728	693,595	724,807	753,799	787,720
ПОРЕЗ НА ДОБРА И УСЛУГЕ	444,796	467,036	488,053	510,015	532,966	554,284	579,227
ДРУГИ ПОРЕЗИ	57,830	60,721	63,454	66,309	69,293	72,065	75,308
ДОНАЦИЈЕ ОД МЕЂУНАРОДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА	144,365	8,227	8,597	8,984	9,388	9,764	10,203
ТРАНСФЕРИ ОД ДРУГИХ НИВОА ВЛАСТИ	95,364	100,132	104,638	109,347	114,267	118,838	124,185
ПРИХОДИ ОД ИМОВИНЕ	422,530	443,657	463,621	484,484	506,286	526,537	550,231
ПРИХОДИ ОД ПРОДАЈЕ ДОБАРА И УСЛУГА	158,061	165,964	173,433	181,237	189,393	196,969	205,832
НОВЧАНЕ КАЗНЕ И ОДУЗЕТА ИМОВИНСКА КОРИСТ	13,700	14,385	15,032	15,709	16,416	17,072	17,841
ДОБРОВОЉНИ ТРАНСФ. ОД ФИЗ.И ПРАВНИХ ЛИЦА	2,500	15,000	15,675	16,380	17,117	17,802	18,603
МЕШОВИТИ И НЕОДРЕЂЕНИ ПРИХОДИ	61,946	65,043	67,970	71,028	74,225	77,194	80,667
МЕМОРАНДУМСКЕ СТАВКЕ ЗА РЕФУНДАЦИЈУ РАСХОДА	4,000	4,200	4,389	4,587	4,793	4,985	5,209
ПРИМАЊА ОД ПРОДАЈЕ НЕПОКРЕТНОСТИ	10,000	3,500	3,658	3,822	3,994	4,154	4,341
ПРИМАЊА ОД ПРОДАЈЕ ОСТАЛИХ ОСНОВНИХ СРЕДСТАВА		2,744	2,867	2,996	3,131	3,256	3,403
ПРИМАЊА ОД ПРОДАЈЕ ЗЕМЉИШТА	30,000						
ПРИМАЊА ОД ДОМАЋИХ ЗАДУЖИВАЊА	203,053						
УКУПНО :	5,215,990	4,225,553	4,415,703	4,614,409	4,822,058	5,027,720	5,253,967

Расходи и издаци планирани су на економским класификацијама на различитим нивоима како би се приказали расходи и издаци према следећим наменама:

- Расходе за запослене,
- Остали трошкови у оквиру којих су болдирани отплата камата и пратећи трошкови задужевања, као и отплата главнице кредита али само за кредитна задужења по постојећим кредитима који су до сада реализовани и планирани у 2014. години,
- Текући трансфери осталим нивоима власти (основно и средње образовање,

Регионални центар за таленте, социјална заштита, здравство, и текуће субвенције ЈП и ЈКП чији је оснивач град Панчево),

- На економским класификацијама 4512, 4632, 51, 52 и 54 приказани расходи и издаци за капитална одржавања и капиталне инвестиције, као што је напоменуто **без нових кредитних задуживања Града**, а која су могућа уз поштовање наведених законских ограничења.

Табела 34: Пројекција расхода и издатака буџета града Панчева за период од 2014. до 2020. године (у 000 РСД)

ВРСТА ИЗДАТАКА	2014. ГОДИНА	2015. ГОДИНА	2016. ГОДИНА	2017. ГОДИНА	2018. ГОДИНА	2019. ГОДИНА	2020. ГОДИНА
Плате и додаци запослених	797,750	801,738	805,747	813,805	830,081	854,983	880,633
Социјални доприноси на терет послодавца	142,786	143,500	144,218	145,660	148,573	153,030	157,621
Накнаде у натури	5,506	5,781	6,041	6,313	6,597	6,894	7,204
Социјална давања запослених	18,143	19,050	19,907	20,803	21,739	22,717	23,739
Накнаде трошкова за запослене	21,147	22,204	23,203	24,248	25,339	26,479	27,671
Награде запосленима и остали посебни расходи	16,107	16,912	17,673	18,469	19,300	20,168	21,076
Посланички додатак	28,157	28,298	28,439	28,723	29,298	30,177	31,082
УКУПНИ РАСХОДИ ЗА ЗАПОСЛЕНЕ	1,029,595	1,037,484	1,045,229	1,058,020	1,080,926	1,114,449	1,149,026
ОСТАЛИ ТРОШКОВИ	2,291,707	1,925,192	1,887,297	1,915,718	1,966,010	2,021,694	2,041,590
Стални трошкови	408,828	429,269	448,586	468,772	489,867	511,911	534,947
Трошкови путовања	7,027	7,027	7,027	7,027	7,027	7,202	7,527
Услуге по уговору	207,292	211,438	220,953	230,896	241,286	252,144	263,491
Специјализоване услуге	509,976	189,976	198,524	207,458	216,794	226,549	236,744
Текуће поправке и одржавање	321,228	241,228	252,084	263,427	275,282	287,669	300,614
Материјал	119,638	125,620	131,273	137,180	143,353	149,804	156,545
Социјално осигурање и заштита	190,067	193,868	202,592	211,709	221,236	231,191	241,595
Остали расходи	257,441	270,313	235,327	245,917	256,983	268,547	280,632
Резерве	43,519	3,000	3,135	3,276	3,423	3,578	3,739
Отплата камата и пратећи трошкови задуживања	37,080	38,288	23,119	14,688	8,209	2,564	85
Донације, дотације и трансфери	6,614	6,945	7,258	7,584	7,925	8,282	8,655
Отплата главнице кредита	182,997	208,220	157,419	117,784	94,625	72,251	7,017
Капиталне субвенције ЈП и ЈКП	42,800	30,000	32,442	35,429	42,833	44,366	48,995
Капитални трансфери осталим нивоима власти	30,926	32,472	33,934	35,461	37,056	38,724	40,467
Основна средства	933,350	293,309	494,436	621,042	728,529	825,504	974,225
Залихе	450	450	489	532	578	628	682
Природна имовина	7,650	7,650	8,314	9,036	9,820	10,672	11,599
УКУПНО 4512+4632+51+54	1,015,177	363,882	569,616	701,499	818,816	919,894	1,075,968
Текуће субвенције ЈП и ЈКП	458,911	457,365	452,057	456,900	452,331	445,030	437,030
Текући трансфери осталим нивоима власти	420,601	441,631	461,504	482,272	503,974	526,653	550,352
УКУПНО 4511+4631	879,512	898,996	913,562	939,172	956,305	971,683	987,383
СВЕГА БУЏЕТ	5,215,990	4,225,553	4,415,703	4,614,409	4,822,058	5,027,720	5,253,967

Анализом пројектованих прихода и примања и расхода и издатака за период 2014-

2020. године, поред планираних издатака за финансијску имовину, а узимајући у обзир досадашњу задуженост Града за капитална улагања, може се закључити да град Панчево и у погледу укупне задужености и у погледу годишњих обавеза по досадашњим задужењима има значајног простора за нова задуживања за капиталне инвестиције.